

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

(आ.व. २०७४/२०७५-२०७६/२०७७)

दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४, सल्यान
(साविकको भल्चौर गा.वि.स. वडा नं. २, ५, ६, ७, ८ र ९)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा संलग्न संस्थाहरु

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

नेपाल सरकार
वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना
काठमाडौं, नेपाल

तथा

Investing in rural people

International Fund for Agricultural Development (IFAD)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्यामा सहजीकरण गर्ने संस्था

रूपान्तरण नेपाल

पो.ब.नं. ७३४५, काठमाडौं
फोन नं. ०१-४१५४९४९

दामा गाउँपालिका

४ नं.वडा कार्यालय, सल्यान

सल्यान जिल्ला
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.स. : २०७४ ०७५

च.नं.:

मिति: २०७५/०१/१६

बिषय : स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सन्दर्भमा

औद्योगिकीकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूको कारणले गर्दा अहिले पृथ्वीको तापक्रम बढ्दै गएको कुरा प्रमाणित भैसकेको छ । जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका धनी-गरिव, विकसित-अविकसित सबै मुलुक र त्यहाँका बासिन्दाहरू प्रभावित हुन्छन् । नेपालका अन्य भू-भागमा जस्तै यस वडामा पनि दिन प्रति दिन तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्तिमा फरक परेको कुरा सबैले महशुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन् । यसले गर्दा जीविकोपार्जनको लागि चाहिने श्रोत तथा पूर्वाधारहरूमा समेत नकारात्मक प्रभावहरू देखिन थालिसकेका छन् ।

यसै सन्दर्भमा यस वडामा वसोवास गर्ने समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदाय र घरधुरीहरूको अनुकूलन क्षमता विकास गर्न वडामा रहेका सबै सरोकारवाला, जलवायु परिवर्तनले प्रभावित घरधुरीहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा यस अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गरिएको छ । यस योजनाको कार्यान्वयन पछि प्रभावित घरधुरी र समुदायको अनुकूलन क्षमता विकास गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

यस दामा गाउँपालिका वडा नं. ४ को स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको प्रक्रियामा आर्थिक सहयोग गर्ने वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, कार्ययोजना निर्माण प्रक्रियामा सहजीकरण गरी सहयोग गर्ने रुपान्तरण नेपाल र यस प्रक्रियामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले संलग्न सबै व्यक्ति तथा संघ संस्थाहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छौं ।

साथै यस बृहत कार्ययोजनाको कार्यान्वयन कुनै एउटा संस्थाको एकल प्रयासबाट मात्र संभव नहुने भएकाले यसको कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत सबै सरोकारवाला सहयोगी निकाय, संघ संस्थाहरूको सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं ।

.....

चन्द्र बहादुर रावत

(अध्यक्ष)

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

संक्षिप्त रूप (नेपालीमा)	संक्षिप्त रूप (अंग्रेजीमा)	विस्तृत रूप (नेपालीमा)	विस्तृत रूप (अंग्रेजीमा)
	ASHA	पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	Adaptation for Smallholders in Hilly Areas
सा.व.	CF	सामुदायिक वन	Community Forest
सा.व.उ.स.	CFUG	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	Community Forest Users' Group
	CoP	पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन	Conference of Parties
जि.स.स.	DCC	जिल्ला समन्वय समिति	District Coordination Committee
	DPCU	जिल्ला आयोजना समन्वय इकाई	District Project Coordination Unit
	GIS	भौगोलिक सूचना प्रणाली	Geographic Information System
गा.वि.स.	VDC	गाउँ विकास समिति	Village Development Committee
गा.पा.		गाउँपालिका	Rural Municipality
	IPCC	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तर सरकारी समूह	Intergovernmental Panel on Climate Change
लापा	LAPA	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	Local Adaptation Plans for Action
	LGCDP	स्थानीय सु-शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम	Local Governance and Community Development Programme
नापा	NAPA	राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम	National Adaptation Programme of Action
	RM		Running Metre
	UNFCCC	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्रसंघिय प्रारूप महासन्धि	United Nations Framework Convention on Climate Change

शब्दावलीहरू

1. Weather (मौसम)

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भइरहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता, आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिना जसो परिवर्तन भइरहन्छ।

2. Climate (जलवायु वा हावापानी)

लामो अवधि (करिब ३० वर्ष) को मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ। सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ।

3. Climate Change (जलवायु परिवर्तन)

लामो समयको अन्तराल अथवा दीर्घकालमा जलवायुका विभिन्न सूचक/तत्वहरूमा भएको/हुने औसत परिवर्तन/बदलावलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ।

4. Greenhouse Gases (GHGs, हरितगृह ग्याँसहरू)

पृथ्वीको वायुमण्डलमा रहेका विश्वव्यापी तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनका लागि जिम्मेवार ग्याँसहरूलाई हरितगृह ग्याँसहरू भनिन्छन्। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँसहरू अन्तर्गत कार्बन डाईअक्साईड (CO₂), मिथेन (CH₄), नाईट्रस अक्साईड (N₂O), हाईड्रोफ्लोरोकार्बनहरू (Hydrofluorocarbons, HFCs), परफ्लोरोकार्बनहरू (Perfluorocarbons, PFCs), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (SF₆) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन (CoP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF₃) लाई थप गरे पश्चात हरितगृह ग्याँसहरूको संख्या ७ पुगेको छ।

5. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि)

जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि १९९२ मा रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरूले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरी त्यसलाई सम्बोधन गर्नका लागि यस संयन्त्रको स्थापना गरेका हुन्। यस महासन्धिलाई १९९६ देशहरूले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् र यो महासन्धि १९९४ देखि कार्यान्वयन छ। यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा हरितगृह ग्याँसहरूलाई प्रतिबद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ।

6. Conference of Parties (CoP, पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन)

पक्ष राष्ट्रहरूको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरूको सम्मेलनलाई जनाउँछ। यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन वर्षमा एक पटक हुने गर्दछ। सन् २०१७ को नोभेम्बर डिसेम्बरमा जर्मनीको बोनमा COP 23 सम्पन्न भएको छ।

7. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

Intergovernmental Panel on Climate Change जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तरराष्ट्रिय संयन्त्र हो। यसमा संसार भरबाट voluntary किसिमले १३० राष्ट्रका २५०० भन्दा बढी वैज्ञानिकहरू आवद्ध छन्। यो सन् १९८८ मा स्थापित अन्तरदेशीय समूह अर्थात अन्तरसरकारी नियोग हो जसले मानव श्रृजित

जलवायु परिवर्तनका असरहरुबारे मूल्याङ्कन गर्दछ। यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो। जलवायु परिवर्तनका क्षेत्रमा यस Panel बाट प्रकाशित प्रतिवेदन नै आधिकारिक मानिन्छ।

8. Adaptation (अनुकूलन)

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरुसँग जुध्न गरिने उपायहरु नै अनुकूलन हुन्। जस्तै गर्मी बढेको अवस्थामा गर्मी सहन सक्ने प्रजातिका वोटविरुवाहरु लगोउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु। यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रतिक्रिया हो।

9. National Adaptation Programme of Action (NAPA, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम)

मराकेश एकर्ड्स ३ अनुसार अनुकूलनको विषय आएको हो। जस अनुसार कम विकसित मुलुकहरुले जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरुसँग अनुकूलित हुन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) बनाएको खण्डमा विकसित मुलुकहरुले सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता अनुसार नेपालमा वातावरण मन्त्रालयले सन् २०१० मा नापा तयार गरिसकेको छ।

10. Local Adaptation Plans for Action (LAPA, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना)

नापाले पहिचान गरेका कार्यक्रमहरुलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय संरचनालाई LAPA Framework भनिन्छ। नेपाल सरकारले वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन गरी यस संरचनालाई कार्यान्वयनमा ल्याईसकेको छ। यसै संरचना अनुसारनै स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरुसँग अनुकूलित हुन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिन्छ।

11. Gender Equality (लैंगिक समानता)

महिला तथा पुरुषबीच सबै पक्ष र तहहरुमा बराबर अवसर र बराबर लाभ हासिल भएको अवस्थानै लैङ्गिक समानता हो।

12. Gender Integration (लैङ्गिक समायोजन)

लैङ्गिक समायोजन भन्नाले कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया (कार्ययोजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन चरणहरु) मा लैङ्गिक असमानता र भिन्नतालाई पहिचान गरी सम्बोधन गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ।

13. Reproductive Role (पारिवारिक/प्रजनन भूमिका)

यस भूमिका अन्तर्गत दुई किसिमका घरायसी कामहरु पर्दछन्। (१) जैविक जस्तै: बच्चा जन्माउने र (२) सामाजिक जस्तै: बच्चाहरुको स्याहार गर्ने, भान्साको काम, बजार जाने, परिवारको स्वास्थ्यको हेरविचार गर्ने एवं अन्य घरायसी कार्यहरु गर्ने जुन कार्यको मान्यता कम हुन्छ र आम्दानी पनि हुदैन। यस्ता काममा बढी श्रम र समय लाग्छ। महिला तथा बालिकाहरुले नै प्राय यस्ता काम गर्ने गर्दछन्।

14. Vulnerability (संकटासन्नता)

जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जना भएका जोखिम तथा खतराहरुका प्रतिफल तथा प्रभावहरु आदिसँग जुध्न सक्ने हैसियत वा क्षमतामा कमी आएको अवस्थालाई संकटासन्नता भनिन्छ।

15. Geographic Information System (GIS, भौगोलिक सूचना प्रणाली)

भौगोलिक तथ्यांक तथा सूचनाहरु लिन (capture), जम्मा गर्न (store), मिलाउन (manipulate), विश्लेषण गर्न (analyze), व्यवस्थापन गर्न (manage) र प्रस्तुत गर्न (Present) बनाइएको प्रणालीलाई भौगोलिक सूचना प्रणाली भनिन्छ।

16. Sensitivity (संवेदनशीलता)

जलवायु परिवर्तनका कारण कुनै पनि प्रणालीमा पर्ने सकारात्मक वा नकारात्मक प्रतिफल तथा प्रभावलाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

17. Adaptive Capacity (अनुकूलन क्षमता)

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरूसँग अनुकूलित हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरू, प्रविधिहरूमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरूमा पहुँच, सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धित हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धित हुन्छ, जस्तै राष्ट्र वा समुदाय जति बढी विकसित हुन्छ तिनको अनुकूलन क्षमता पनि उत्तिनै बढी हुन्छ ।

18. Risk (जोखिम)

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावनाहरू नै जोखिम हुन् ।

19. Inclusiveness (समावेशी)

समावेशी भन्नाले कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा लक्षित सरोकारवालाहरू जस्तै महिला, दलित, विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायको सार्थक सहभागिताको निश्चितता गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०६७, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ एवं स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०६८ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन (ASHA) आयोजनाले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रुपले अघि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने कार्य तदारुकताका साथ अघि बढाई रहेको छ । यसै क्रममा नापाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण अनुसार उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको यस सल्यान जिल्लाको जिल्ला स्तरिय सरोकारवालाहरुको गोष्ठीबाट छनौट गरिएको यस दार्मा गाउँपालिकाको वडा नं. ४ मा पनि जलवायु परिवर्तनका प्रतिकुल प्रभावहरु देखा पर्न थालिसकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता र ASHA आयोजनाको आर्थिक सहयोग तथा रुपान्तरण नेपालको सहजीकरणमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्विकृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरुका साथै ASHA आयोजनाद्वारा तयार गरिएका भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित उप-जलाधार क्षेत्र व्यवस्थापन योजना तर्जुमा (Geographic Information System based Sub-watershed Management Planning) तथा सहभागितामुलक परिदृश्य विकास (Participatory Scenario Development) अवधारणाहरु अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु समेत अवलम्बन गरिएको थियो । यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधीहरु, वडा सचिव, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधीहरु, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधीहरु, शिक्षकहरु, समाजसेवीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरुका कर्मचारीहरु, गरिव, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्गहरु तथा अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो ।

आगामी ३ वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा यस वडामा विद्यमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु तथा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकुल प्रभावहरु/प्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा गर्दै यस वडा र यहाँका घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन गरिएको थियो । सोही मुल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरिएको थियो जसको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिर्षक	विवरण		
कार्ययोजनाले समेटेको क्षेत्र	दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४, साविकको भल्चौर गा.वि.स. वडा नं. २, ५, ६, ७, ८ र ९		
चारकिल्ला	उत्तर : दार्मा गा.पा. ३ पश्चिम : कुमाख मालिका गा.पा. पूर्व : दार्मा गा.पा. ६ दक्षिण : वागचौर न.पा.		
क्षेत्रफल	२०२९.७७ हेक्टर		
जनसंख्या (राष्ट्रिय जनगणना, २०६८)	महिला	पुरुष	जम्मा
	२१०७	२०८२	४१६४
जातजाती	ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी/सन्ध्यासी	जनजाति	दलित
घरधुरी (सहभागिता मूलक संकटासन्नता)	५९१	१	२२८
	७२.१ %	०.१ %	२७.८ %

शिर्षक	विवरण			
स्तरिकरण २०७४)				
प्रमुख पेशा / जीविकोपार्जनको आधार	यस वडाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि हो भने अन्य पेशाको हकमा कामको लागि खाडी मुलुक र भारत जाने गर्दछन् ।			
जलवायुको अवस्था	समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी			
जलवायु परिवर्तनको प्रभाव	<ul style="list-style-type: none"> ● गर्मी दिन करिब ३ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रापनि बढेको, जाडो दिन करिब २.५ महिनाले घटेको ● मनसुनी वर्षाको अवधि २ महिनाले घटेको, हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको ● तुसारो पर्ने दिनहरु २ महिनाले घटेको ● बाढी र पहिरोको मात्रा तथा बारम्बारता बढेको ● कृषिवाली, पशुपंक्षी तथा मानवमा नयाँ रोगको प्रकोप बढेको ● वनमा मिचाहा प्रजातिहरुको प्रकोप बढेको ● लाली गुराँस फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेको 			
मुख्य प्रकोपहरु	खडेरी, कृषि तथा पशुमा रोग, मानवमा रोग, मिचाहा प्रजाति, बाढी			
वस्ती/वडागत संकटासन्नता	अति उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून
	२	५ र ६	८ र ९	७
संकटासन्न घरधुरी संख्या प्रतिशत	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)
	४१४	२३४	१४६	२६
	५०.५%	२८.५%	१७.८%	३.२%
कार्ययोजनाको परिकल्पना	<ul style="list-style-type: none"> ● सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती र साना सिंचाई प्रविधिहरुको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतामा वृद्धि भई खडेरीले न्यून प्रभाव पारेको हुनेछ, र कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ । ● विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरुको असरमा कमी आई वडा विकास निर्माणतर्फ अग्रसर भएको हुनेछ । ● उन्नत वीउविजन र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा कृषिवाली तथा पशुमा देखा पर्ने रोगहरुको असरमा कमी आई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ । ● दिगो वनव्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण गर्दा वनको हैसियतमा सुधार आएको हुनेछ । ● स्वस्थ पिउने पानीको व्यवस्थापन तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ । ● समग्रमा सम्पूर्ण स्थानीय बासिन्दाहरुमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुने क्षमताको विकास भएको हुनेछ, जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपहरुबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ । 			
योजनाको अवधि	आ.व. २०७४/७५-२०७६/७७			
कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तर उन्नती ● साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, प्लाष्टिक घरमा वेमौषमी तरकारी खेती, रिचार्ज पोखरी निर्माण ● पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी टंकी निर्माण ● नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्यावियन पर्खाल निर्माण ● सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरुको प्रवर्द्धन (गहु, मकै, धान) ● नश्ल सुधारको लागि (बोका) बोयर वितरण, भकारो सुधार, बाखाको खोर सुधार, पशुपालन 			

शिर्षक	विवरण					
	<p>सम्बन्धित तालिम, पशु स्वास्थ्य शिविर</p> <ul style="list-style-type: none"> ● कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना, सामुदायिक विउ बैंकको स्थापना ● वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण, बायो ब्रिकेट तथा बायोचार निर्माण ● सरफाई तथा पोषण सम्बन्धित तालिम, गाउँघर क्लिनिक तथा स्वास्थ्य चौकिको सबलिकरण ● महिलाहरूको जिविकोपार्जन सुधारका लागि सीपमूलक तालिम (होजेरी, साबुन तयारी, सजावट सामाग्री तयारी, आदि) 					
विषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित वार्षिक बजेट	विषयगत क्षेत्र		अनुमानित बजेट रु. हजारमा			
			पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	कुल जम्मा
	१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	३८६८	३६५२.५	३३२५	१०८४५.५
	२	जलश्रोत तथा उर्जा	३०६५	२९९०	२४३५	८४९०
	३	वन तथा जैविक विविधता	३१०	४८०	१६५	९५५
	४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप	३००	६००	७००	१६००
	५	जनस्वास्थ्य	१६०	१००	१२०	३८०
	६	भौतिक पूर्वाधार	२१००	१२००	१४४०	४७४०
	७	जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	९०	२९०	१३०	४७०
	८	योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	५५	१३०	५५	२४०
९	विषयगत निकायहरूसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्न सकिने योजनाहरू	६०००	०	३०००	९०००	
कुल जम्मा		१५९४८	९४४२.५	११३७०	३६७२०.५	
योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय	दामा गाउँपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, कृषि विकास कार्यालय, पशुसेवा कार्यालय, वन कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू, जिल्लामा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरू, इत्यादि ।					
लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	साविकको गा.वि.स.को वडा स्तरको तथ्याङ्क संकलन गरी विभिन्न क्रियाकलाप तथा कार्यक्रमहरूमा लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई ध्यानमा राखी कार्ययोजना निर्माण गरिएको ।					
योजना समायोजन	विस्तृत छलफलबाट तयार गरिएको यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको ७ चरणको स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रिया अन्तर्गत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुँदै गाउँ सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिने छ ।					
योजना कार्यान्वयन	यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका प्राथमिकताहरूलाई वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक हुँदै स्थानीय विकास योजनामा समायोजन गर्दै एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ सभाको बैठकमा निर्णय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।					
अनुगमन तथा मूल्यांकन	समुदाय तहमा क्रियाकलापहरूको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरू र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरूको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।					
क्षमता विकास	विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरू, कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी तालिम, स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम, सीपमूलक तालिम, इत्यादि दिइनेछ ।					

यस योजनाको कार्यान्वयनबाट यस दामा गाउँपालिका वडा नं. ४ का सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि भई जलवायु परिवर्तनको समस्याले न्यून प्रभाव परेको भविष्यको परिकल्पना गरिएको छ । उक्त परिकल्पना पूरा गर्नको लागि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना र विषयगत योजनाको गरी जम्मा रु.३,६७,२०,५००।-(अक्षरेपी तीन करोड सत्तसठ्ठी लाख बिस हजार पाँच सय रुपैयाँ) बराबरको विस्तृत कार्ययोजना तयार गरिएको छ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु समेत यस योजनामा समावेश गरिएका छन् । यस योजनाले लैंगिक तथा सामजिक समावेशीकरणको पक्षलाई अभिन्न अंगको रूपमा अंगिकार गरेको छ । त्यसैगरी यस योजनालाई वडा, गाउँपालिका तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा एकिकृत गरी कार्यान्वयन गर्न विशेष जोड दिईएको छ ।

विषय सुची

परिच्छेद १: परिचय	१
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य	१
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू	२
परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी	३
२.१ दार्मा खोला उप-जलाधार क्षेत्र	३
२.२ अवस्थिति	४
२.३ सामाजिक अवस्था	५
२.४ मानवीय अवस्था	६
२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था	६
२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	७
२.७ समुदाय विकास	८
२.८ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	८
परिच्छेद ३: सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरू	१०
३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि	१०
३.२ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरू र तीनको विश्लेषण	११
३.३ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन	२०
३.३.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो	२८
३.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	३१
३.३.३ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन	३९
३.३.४ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	४०
३.३.५ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण	४३
३.३.६ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	४३
३.३.७ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण	४६
३.३.८ वस्ती (साविकका वडाहरू) को संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	५२
३.४ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	५३
३.४.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना	५३
३.४.२ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	५४
३.४.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा	६०

३.५ लैंगिक विश्लेषण	६१
३.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा	६३
३.७ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण	८९
३.८ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन	९१
३.९ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	९१
३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मुल्यांकन	९१
सन्दर्भ सामाग्री:	९३
अनुसूचीहरु	९४

चित्र सुची

चित्र १. दार्माखोला उपजलाधार क्षेत्रका खोलाहरुको नक्शा	३
चित्र २. दार्मा खोला उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्शा	४
चित्र ३. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को भू-उपयोग नक्शा	८
चित्र ४. भौगोलिक सूचना प्रणाली प्रविधीमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा र सहभागितात्मक परिदृश्य विकास विधीहरु समायोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (ASHA, २०१६)	१०
चित्र ५. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को पहिरोको नक्शा	१२
चित्र ६. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भू-क्षयको नक्शा	१३
चित्र ७. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भू-क्षयको नक्शा	१४
चित्र ८. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भू-उपयोगको नक्शा	१५
चित्र ९. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भू-उपयोगको नक्शा	१६
चित्र १०. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ देखि २०१६को भू-उपयोग परिवर्तनको नक्शा	१७
चित्र ११. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को भू-उपयोग समायोजन नक्शा	१८
चित्र १२. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ का नदी तथा खोलाको नक्शा	१९
चित्र १३. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को वन डढेलो नक्शा	२०
चित्र १४. सल्यान बजारको कूल वार्षिक वर्षा	३०
चित्र १५. सल्यान बजारको वार्षिक औषत अधिकतम तापक्रम	३१
चित्र १६. सल्यान बजारको वार्षिक औषत न्यूनतम तापक्रम	३१
चित्र १७. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा	४०
चित्र १८. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण	४६
चित्र १९. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को वस्तीगत संकटासन्नता नक्शा (श्रोत : रुपान्तरण नेपाल)	५३

तालिका सुची

तालिका १. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण	५
तालिका २. वाली चक्र	६
तालिका ३. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरू	११
तालिका ४. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ र २०१६ को भू-क्षयको अवस्था	१३
तालिका ५. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोगको अवस्था	१४
तालिका ६. परिवर्तित मौसमी पात्रो	२८
तालिका ७. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	३२
तालिका ८. जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	४१
तालिका ९. प्रकोपहरूको जोडा स्तरीकरण	४३
तालिका १०. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	४४
तालिका ११. जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	४६
तालिका १२. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वस्ती स्तरीकरण	५२
तालिका १३. वस्ती स्तरीकरणको निष्कर्ष	५२
तालिका १४. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण	५५
तालिका १५. क्षमता विकास योजना	६०
तालिका १६. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	६४
तालिका १७. संस्थागत विश्लेषण	९०
तालिका १८. अनुगमन योजना	९२

परिच्छेद १: परिचय

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य

जलवायु परिवर्तन प्राकृतिक प्रकृया हो तर बढ्दो औद्योगिकीकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग, हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जन आदि जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा यसको नियमित प्रक्रियामा तिब्रता आएको तथ्य वैज्ञानिक रूपमा पुष्टि भईसकेको छ । यसले गर्दा क्रमशः तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महशुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन् । यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ । अझ प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरूमा त यो भन ठूलो समस्याको रूपमा देखा पर्न थालेको छ ।

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूको सामना गर्न नेपाल सरकारले वि.सं. २०६७ मा राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) तयार गरी अनुमोदन गर्नुका साथै तत्कालिन वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा समेत ल्याई सकेको छ । राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल ६ वटा मुख्य क्षेत्रहरू (कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत तथा उर्जा, शहरी क्षेत्र तथा पूर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता र जलवायुजन्य प्रकोप) पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका के-कस्ता उपाय तथा रणनीतिहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ भन्ने स्पष्ट किटान गरेको छ । त्यसै गरी हाल नेपाल सरकार जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि राष्ट्रिय अनुकूलन योजना निर्माण गर्ने क्रममा छ । उक्त योजनाले थप तीनवटा विषयगत क्षेत्रहरू (पर्यटन, प्राकृतिक तथा संस्कृतिक सम्पदा, सामाजिक समावेशीकरण र जिविकोपार्जन तथा सु-शासन) को प्रस्ताव गरेको छ ।

विभिन्न व्यक्ति तथा समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता जलवायु परिवर्तनसंगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताका आधारमा फरक-फरक हुने हुँदा जलवायु परिवर्तनका असर तथा प्रभावहरू पनि व्यक्ति र समुदाय अनुसार फरक-फरक हुने गर्दछन् । सोही सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वन तथा भ-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र रुपान्तरण नेपालको सहजीकरणमा जिल्ला स्तरिय सरोकारवालाहरूको गोष्ठीबाट छनौट भएको यस दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४ मा नेपाल सरकारबाट स्विकृत लापा संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरू साथै पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाद्वारा निर्माण गरिएको सुदृढ लापा म्यानुवलका प्रावधानहरूलाई अवलम्बन गरी निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, वडा सचिव, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधीहरू, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधीहरू, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, स्थानीय विषयगत कार्यालयहरूका प्रतिनिधीहरू, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

यस योजना तयारीको प्रक्रियामा दार्मा गाउँपालिका, वडा नं. ४ अर्न्तगतका साविकको भल्चौर गा.वि.स.का वडा नं. २, ५, ६, ७, ८ र ९ वडाहरू (वस्तिहरू) मा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना गोष्ठी, जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरिकरण विधिको प्रयोग गरी संकटासन्नताको विश्लेषण तथा अनुकूलनका कार्यहरू वस्तिगत रूपमा पहिचान गरिएको थियो । यसरी नै वस्ति स्तरमा संकटासन्न घरधुरीहरूको स्तरीकरण समेत सम्पन्न गरी सबै वस्तीका प्रतिनिधीहरूको समेत सहभागितामा दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४ को वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गरिएको थियो । यस कार्ययोजना साविकको वडा नागरिक मञ्च प्रतिनिधी, वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधी, विभिन्न संघ/संस्थाका प्रतिनिधि, विषयगत कार्यालयका प्रतिनिधि र राजनैतिक दलहरूका प्रतिनिधिहरूको सहभागितामा २०७४ साल कार्तिक १३ देखि १५ गते सम्म दार्मा गाउँपालिका वडा नं ४, रातामाटा स्थित नव सर्व साधारण आधारभुत विद्यालयको हलमा संचालित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट तयार गरिएको हो ।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य दार्मा गाउँपालिकाको वडा नं ४ का स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उनीहरूको जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याउनु रहेको छ भने यस योजनाको उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानीय समुदायलाई जलवायु परिवर्तन, यसको कारण, यसले समुदायमा पार्ने असर र यससँग जुध्नलाई अपनाउनु पर्ने अनुकूलनका उपायहरू बारे सुसूचित गर्नु,
- जलवायु परिवर्तन संकटासन्न टोल, वस्ती तथा समुदाय र तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसरहरू पहिचान गर्नु,
- स्थानीय समुदायलाई आफैले सहज तरिका प्रयोग गरी आफ्ना आवश्यकताहरू पहिचान गरी सोही अनुरूपका अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्न सक्षम बनाउनु,
- यस कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका नियमित योजना निर्माणका प्रक्रियामा समायोजन गर्नु,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नु,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना मुख्य रूपमा भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) प्रविधि तथा सहभागितात्मक ग्रामिण लेखाजोखाबाट गरिएको वस्ती तथा घरधुरीहरूको संकटासन्नता विश्लेषण र विद्यमान परिवेशमा आधारित रहेको छ । दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४ जलवायु परिवर्तनसँग संवेदनशील रहेको र ग्रामीण जीविकोपार्जन कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप र ग्रामीण पूर्वाधार, जनस्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रहरूमा आधारित रहेको कारण यस कार्ययोजनाले समग्र वडा तथा वडामा रहेका वस्ती तथा घरधुरीहरूको संकटासन्नताको विश्लेषण गरी संकटासन्न क्षेत्रहरू एवं वर्गहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष जोड दिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रकोप तथा जोखिमहरूबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरू विशेष गरी महिला, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरूमा पर्ने असर तथा प्रभावहरू विश्लेषण गर्दै उनीहरू मैत्री कार्यक्रमहरू राखिएका छन् ।

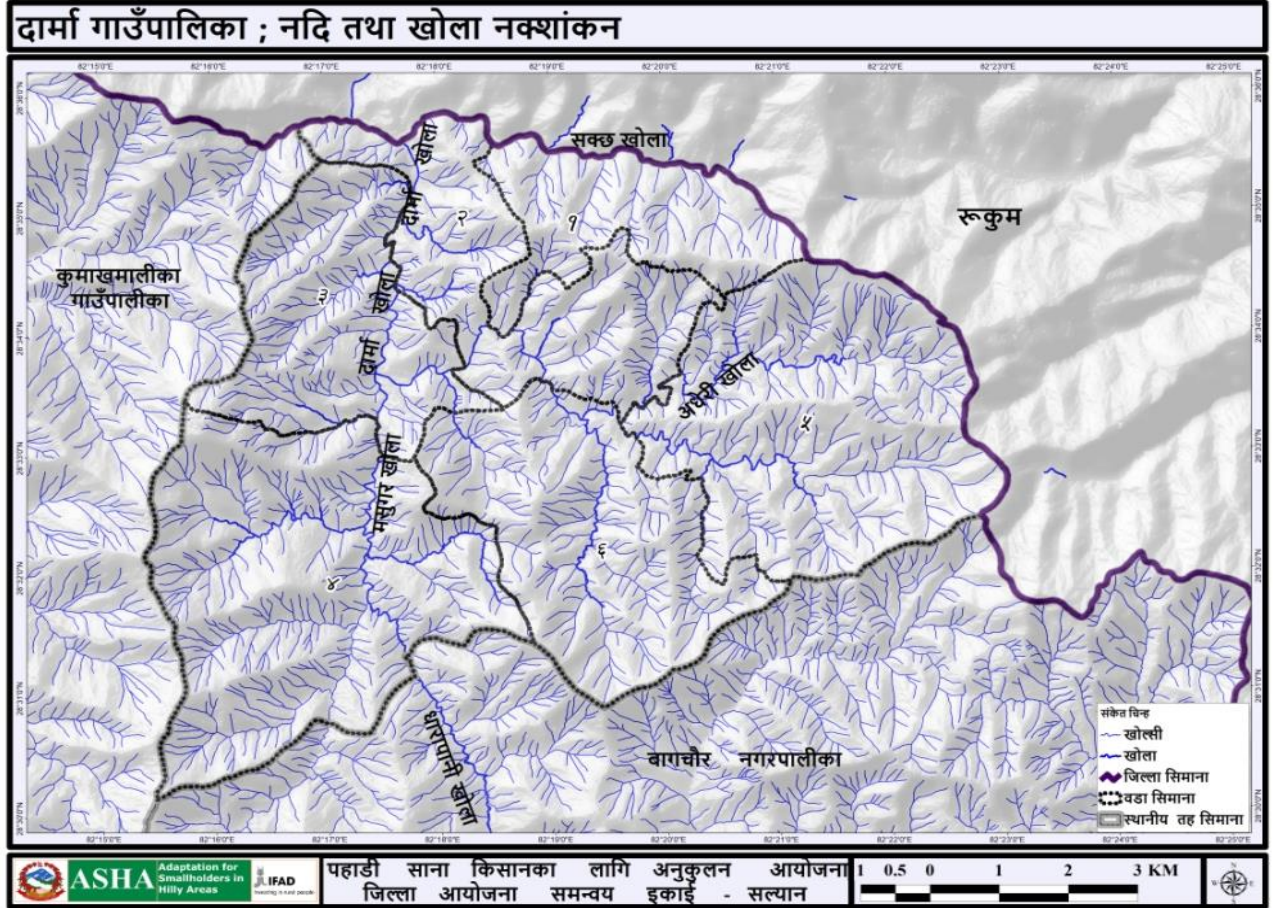
यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरूलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरू समावेश गरिएका छन् । यसका साथै लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरूलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरूको कार्यबोभलाई न्यून गर्न र महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरू उच्च प्राथमिकतामा राखिएका छन् । यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन योजनालाई पनि परिपूरक हुने अनुकूलनका कार्यहरू पनि योजनामा रहेका छन् ।

यस योजना साविकको गा.वि.स. तहमा रहेका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधिहरू, महिला तथा संकटासन्न घरधुरीहरू, राजनैतिक दलहरू तथा निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरूले स्थान पाएका छन् । साथै सुदृढ लापा निर्माण मार्गदर्शनले सिफारिश गरेका भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना र सहभागितात्मक विधिहरूमा केन्द्रित रही योजना तयार गरिएको हुँदा संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूले लाभ पाउने सुनिश्चित छ । यसैकारण यस अनुकूलन कार्ययोजनाले ती संकटासन्न वर्ग र क्षेत्रहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने मान्यता राख्छ ।

परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी

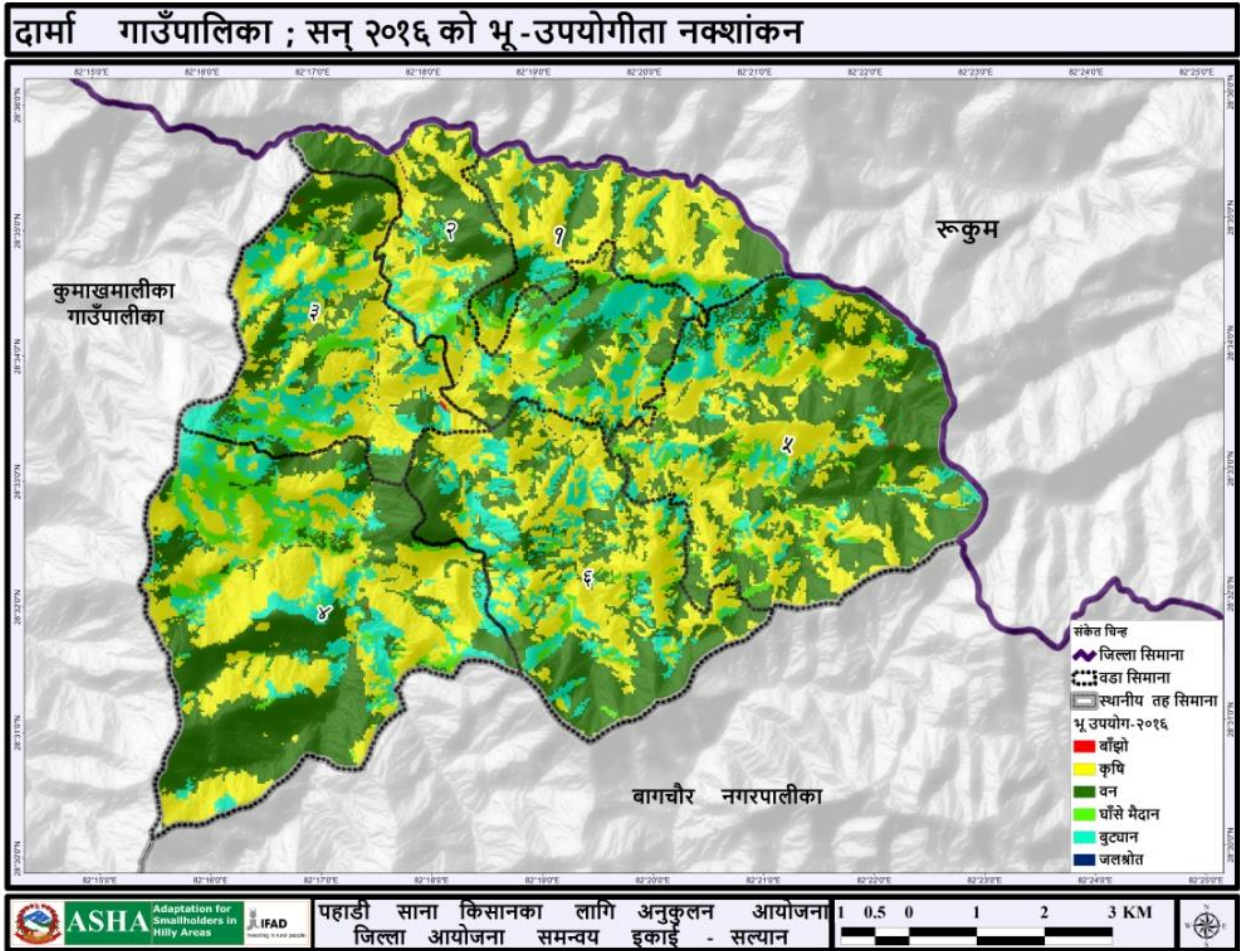
२.१ दार्मा खोला उप-जलाधार क्षेत्र

दार्मा खोला र सहायक खोलाहरु: खाली खोला, सर्सु खोला, कोवाङ्ग खोला, मासुगार खोला, अघेरी खोला, भालु खोला, भुर्तिवाँङ्ग खोला, मलिवाँङ्ग खोला, पाँजाखोला, गंगेखोला, घुस खोला, भदाले खोला, साक्चा खोला जस्ता खोलाहरुको ढालक्षेत्र (Catchment Area) नै दार्मा खोला उप-जलाधार क्षेत्र (चित्र १) हो । दार्मा खोला बागचौर नगरपालिकाको पुत्लिवासमा शुरु भई अन्तत भेरी नदीमा गई मिसिन्छ, (जिल्ला वस्तुगत विवरण, सल्यान, २०७२) ।

चित्र १. दार्माखोला उपजलाधार क्षेत्रका खोलाहरुको नक्शा

यो उप-जलाधार क्षेत्र सल्यान जिल्लाको उत्तरी भेगमा पर्दछ । यस उप-जलाधार क्षेत्रमा दार्मा गाउँपालिकाको वडा नं . १ देखि ७ सम्मका सम्पूर्ण भू-भाग र कुमाख मालिका गाउँपालिका र बागचौर नगरपालिकाका केही भू-भागहरु पर्दछन् । यस उप-जलाधार क्षेत्रको कूल क्षेत्रफल १०३२४.१७ हेक्टर मध्ये ४२४२.७८ हेक्टर वन क्षेत्र, १४७६.५४ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ६८७.२४ हेक्टर चरण क्षेत्र करिब ३८९७.०९ हेक्टर कृषि क्षेत्र, १०.२६ हेक्टर बाँभो जमिन र १०.२६ हेक्टर पानीले ढाकेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan) ।

चित्र २. दार्मा खोला उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग नक्शा

उपल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध

यस दार्मा खोला उप-जलाधार क्षेत्रको उपल्लो तटिय क्षेत्रमा वागचौर नगरपालिकाका पुत्लीवास र चौरपानीका साथै दार्मा गा.पा.का मौलाहाल्ने, पुखात, तकमारा, मसिना, गोठिवन, ढाकाडाम कोट, वार्ने, विष्टटाकुरा, दार्माकोट जस्ता पहाडी भू-भागहरु पर्दछन् भने तल्लो तटिय क्षेत्रमा फारुलाचौर, दार्मा र सिलिंगे जस्ता समथर खेतियोग्य फाँटहरु पर्दछन् । यस उप-जलाधार क्षेत्रको उपल्लो क्षेत्रका भू-भागहरुको भिरालोपन बढी भएको हिसावले ती भू-भागहरुमा संरक्षणका क्रियाकलापहरु गरिनु पर्नेमा कृषिजन्य क्रियाकलापहरुका साथै वन अतिक्रमण, वन विनाश तथा अवैज्ञानिक सडक संजाल विस्तार लगायतका कार्यहरु तिव्र गतिमा भईरहेका छन् । जसको फलस्वरूप जलवायु परिवर्तनसंगै बढ्दै गएको वर्षाको अनियमितता र वर्षाको प्रकृतिले गर्दा उपल्लो तटिय क्षेत्रहरुमा भू-क्षय तथा पहिरोको समस्या बढ्दै गएको छ भने तल्लो तटिय क्षेत्र बेशीमा बाढी र नदी कटानका समस्याहरु बढ्दै गएको छ । यो क्रम नरोकिएको खण्डमा यस उप-जलाधार क्षेत्रको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता अझै बढ्ने देखिन्छ ।

२.२ अवस्थिति

नेपालको प्रदेश नं. ६ को सल्यान जिल्लाका ७ ओटा गाउँपालिकाहरु मध्ये सवैभन्दा सानो गाउँपालिका दार्मा गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकामा साविकका तिनवटा गा.वि.स.हरु (दार्माकोट, ढाकाडाम र भलचौर) पर्दछन् । साविकको भलचौर गा.वि.स.का २, ५, ६, ७, ८ र ९ नं. वडाहरुलाई समावेश गरि दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४ बनाईएको हो । यो वडा जिल्ला सदरमुकाम खलङ्गाबाट १६ कोस उत्तर तर्फ अवस्थित छ (जिल्ला वस्तुगत विवरण २०७२) । यस वडाको कुल क्षेत्रफल २०२९.७७ हेक्टर रहेको छ । यस वडाको उत्तरमा दार्मा गा.पा. वडा नं. ३, दक्षिणमा वागचौर न.पा., पूर्वमा

दार्मा गा.पा. वडा नं. ६ र पश्चिममा कुमाख मालिका गा.पा. रहेका छन् । कुल घरधुरी संख्या ८२० रहेको यस वडाको जनसंख्या ४१६४ रहेको छ, जस मध्ये महिलाको संख्या २१०७ र पुरुषको संख्या २०८२ रहेको छ । यस वडामा समशितोष्ण प्रदेशीय हावापानी पाईन्छ ।

२.३ सामाजिक अवस्था

जनगणना २०६८ अनुसार यस वडाको जनसंख्या २०८२ पुरुष र २१०७ महिला गरी जम्मा ४१६४ रहेको देखिन्छ । यस वडामा मुख्य गरी क्षेत्री, ठकुरी, ब्राह्मण, दलित, जनजाति लगायतका जातजातीहरूको बसोवास रहेको छ । ८२० घरधुरी भएको यस वडामा जातिगत आधारमा हेर्दा ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी ५९१ घरधुरी (७२.१ %), दलित २२८ घरधुरी (२७.८ %) र जनजाति १ घरधुरी मात्र रहेका छन् (सहभागितामूलक संकटासन्नता स्तरिकरण, २०७४) । तथापि यहाँको रहन सहन प्रायः एकै खालको रहेको छ । यहाँ सबैले मातृभाषा नेपाली नै बोल्ने गर्दछन् । यस वडामा हिन्दु धर्म मान्ने मानिसहरूको बाहुल्यता रहेको छ भने छिटफुट रुपमा क्रिश्चियन धर्म मान्ने मानिसहरू पनि छन् । यस वडामा चाँडपर्वका हिसावले दशैं, तिहार, माघे संक्रान्ती, साउने संक्रान्ती, नयाँ वर्ष, आदि पर्वहरू मनाउने गरिन्छ । यस वडामा ८ वटा सरकारी विद्यालय, १ ओटा निजी विद्यालय गरी जम्मा ९ वटा शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको क्रममा यस वडाका प्रत्येक वस्तीहरू (साविकको भल्चौर गा.वि.स.का वडा नं २, ५, ६, ७, ८ र ९) मा सहभागितामूलक तरिकाले घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नताको स्तरीकरण गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण समुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, सम्वेदनशिलता र अनुकूलन क्षमता आधारहरूमा आधारित भई गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण गर्दा जिविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरू (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति) का साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले घरधुरीमा पारेको प्रभावलाई समेत आधार बनाईएको थियो । घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने वा सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएका र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई न्यून संकटासन्न घरधुरी (V1) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने र सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएतापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी (V2) मा राखिएको थियो । त्यसै गरी घरको उत्पादनले ६ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई उच्च संकटासन्न घरधुरी (V3) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्न घरधुरी (V4) मा राखिएको थियो । यस क्रममा वडाका जम्मा ८२० घरधुरी मध्ये ९६.८ प्रतिशत घरधुरीहरू अति उच्च (V4) , उच्च (V3) र मध्यम (V2) संकटासन्न रहेको पाईएको थियो (तालिका १) ।

तालिका १. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को जलवायु परिवर्तन सम्वेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण

साविकका वडा नं.	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम(V2)	उच्च (V3)	अतिउच्च(V4)	
२	३	१३	४८	५६	१२०
५	१३	४२	४६	७४	१७५
६	२	२	३४	८६	१२४
७	५	३३	४१	७७	१५६
८	३	१७	४५	६६	१३१
९		३९	२०	५५	११४
जम्मा	२६	१४६	२३४	४१४	८२०
प्रतिशत	३.२%	१७.८%	२८.५%	५०.५%	१००%

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्वेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७४

२.४ मानवीय अवस्था

राष्ट्रीय जनगणना २०६८ अनुसार यस दार्मा गाउँपालिका वडा नं. ४ को जनसंख्या ४१६४ रहेको छ जसमध्ये पुरुषको संख्या २०८२ छ भने महिलाको संख्या २१०७ रहेको छ । उमेर अनुसार पाँच वर्ष मुनिका बाल बालिकाहरु १२.७ प्रतिशत, ५-२४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरु ५० प्रतिशत, २५-४४ वर्षसम्मका व्यक्तिहरु २२ प्रतिशत, ४५-६४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरु ११.७ प्रतिशत, ६५-७४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरु २.७ प्रतिशत, र ७५ वर्षभन्दा माथिका व्यक्तिहरु ०.९ प्रतिशत पाइएको छ (जिल्ला वस्तुगत विवरण सल्यान, २०७१) ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा गरिएका वस्ती तथा वडा स्तरीय सहभागितामूलक छलफलहरुबाट प्राप्त सूचना अनुसार यस वडाको कुल जनसंख्या मध्य शिक्षा सेवामा ३४ जना, सैनिक तथा प्रहरीमा ४ जना, निजामति सेवामा ३ जना, गैर सरकारी संस्थामा ८ जना, वैदेशिक रोजगारी (भारत बाहेक अन्य मुलुकहरुमा) १४५ जना, सिकर्मि डकर्मि १३९ जना, सब ओभरसियर १ जना, कृषि तथा भेटनरी प्राविधिक (जे.टि.ए.) १५ जना, अ.हे.व. अ.न.मी. १० जना, ६ महिना भन्दा बढी सिलाई कटाई गरेका १९ जना, ग्यावियन तारजाति वुन्ने १ जना र १ जना ईन्जिनियर रहेका छन् । यस वडाको शैक्षिक अवस्थालाई हेर्दा स्नातकोत्तर गरेका ६ जना, स्नातक गरेका ४८ जना, प्रविणता प्रमाण पत्र तह पास गरेको १८८ जना र एस.एल.सी. पास गरेका ३६२ जना रहेका छन् । यहाँका जनसमुदायमा जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र असरहरु सम्बन्धी सामान्य जानकारी रहेको देखिन्छ ।

२.५ आर्थिक क्रियाकलापहरुको अवस्था

यस वडाका बासिन्दाहरुको प्रमुख पेशा कृषि रहेको भएतापनि रोजगारीको लागि विदेशिने (भारत र खाडी मुलुक जाने) को संख्या उल्लेखनीय छ । खाडीमुलुक जानेको संख्या १४५ भन्दा बढी छ । कृषि अन्तर्गत यहाँका अधिकांश भू-भागमा धान, गहुँ, मकै, तोरी र मुसुरोको खेती गरिन्छ भने नगदे वाली अन्तर्गत अदुवा र बेसार खेती गरिन्छ । तरकारी वालीमा विशेष गरी आलु, काउली, बन्दा, सिमी, बोडी, भान्टा, भटमास, साग, गोलभेंडा र प्याज आदिको खेती गरिन्छ । फलफूलमा यहाँ छिटफुट रुपमा आँप, सुन्तला, मौसम, कागती खेती गरिन्छ । पशुपालनको हकमा भैसी, गाई र बाख्रापालन गरिन्छ । कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा व्यापारिक केन्द्रको अभावले गर्दा यहा उत्पादित वस्तुहरुले उचित बजार तथा मुल्य पाउन सकेका छैनन् ।

यस वडाको वाली चक्र बमोजिम यहाँका सबैजसो कृषियोग्य जमीन वर्षको दुई महिना (वैशाख र जेष्ठ) बाँफो रहने गरेको देखिन्छ भने अर्ध सिंचित र असिंचित जग्गा भने मनसुनी वर्षाको आधारमा थप १५ दिन जति बढी बाँफो रहने गरेको देखिन्छ । भने अन्य समयमा समयानुकूल वालीहरु लगाईने गरिन्छ (तालिका २) ।

तालिका २. वाली चक्र

क्षेत्र	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत्र	कैफियत
सिंचित (बाढे महिना कूलो लाग्ने)	← बाँफो →				धान			←				→	
अर्धसिंचित (वर्षामा निर्भर)	← बाँफो →			धान, मकै, तरकारी				←			गहुँ, तरकारी	→	
				सिमी, बोडी,							आलु, काउली		

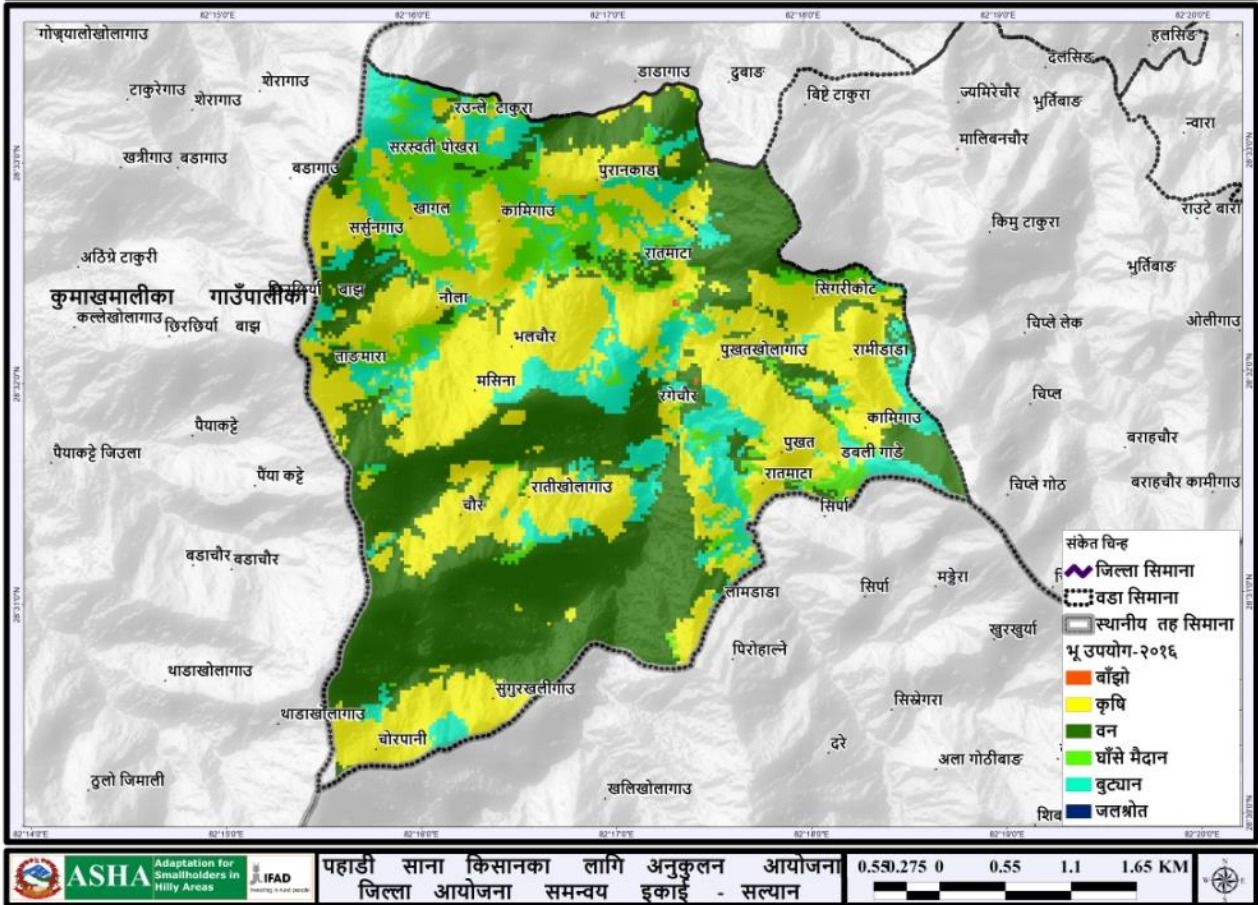
क्षेत्र	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत्र	कैफियत
				भटमास									
असिंचित (पानी नलाग्ने)	बाँभो			मकै, अदुवा, वेसार						गहुँ, आलु, मुसुरो			

२.६ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस वडाको कुल क्षेत्रफल २,०१९.७७ हेक्टर मध्ये ७५४.५६ हेक्टर वन क्षेत्र, २८३.५९ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, १८६.३९ हेक्टर चरण क्षेत्र, ८०३.९७ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ०.६३ हेक्टर बाँभो जमिन र ०.६३ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्र रहेको छ (श्रोत : ASHA, DPCU-Salyan) । यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वनहरू रहेका छन् । ती सामुदायिक वनहरूमा साल, सल्ला, साज, सिमल, सिसौ, उतिस, मौवा काफल, लालीगुराँस, रैज, वाँभ, कटुज जस्ता रुख प्रजातिहरू पाईनुका साथै टिमुर, अमला, दालचिनी, जिवन्ती (सुनाखरी), सिल्यु (पाषनभेद), समायो, काउलो जस्ता जडिवुटिहरू पनि पाईन्छन् । वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीहरूमा रतुवा, घोरल, रातो बाँदर, ढेडु, चितुवा, खरायो, स्याल, दुम्स, सर्प, काग, च्याखुरा, तिर्थो, कालिज, न्याउली, हुकुर, जुरेली, भंगेरा, मैना, आदि पाईन्छन् (जिविकोपार्जनको विप्लेषण, २०७४) ।

खागल खोला, सुंगुर खोला, खाली खोला, धाईरे खोला, परि खोला, चिसी खोला, हिले खोला, जिउला खोला, ठुलो खोला, सिर्पा खोला, कल्लेरी खोला जस्ता स-साना खोला तथा खोल्सीहरूले यहाँको केही कृषियोग्य भू-भागलाई सिंचाई सुविधा पुऱ्याउनुको साथै खानेपानी उपलब्ध गराईरहेका छन् । यस वडामा प्रशस्त पानीका श्रोतहरू भएतापनि कतिपय पानीका श्रोतहरू वस्ती भन्दा तल्लो भागमा भएकाले व्यवस्थित खानेपानी योजनाको अभाव र असहज भौगोलिक बनावटको कारणले गर्दा यहाँका सम्पूर्ण समुदायले सहज रूपमा खानेपानीको उपभोग गर्न पाएका छैनन् । हालसम्म यस वडाका सबै घरधुरीहरूले ईन्धनका रूपमा दाउरा नै प्रयोग गरिरहेका छन् ।

दार्मा गाउँपालिका - ४ ; सन् २०१६ को भू-उपयोगिता नक्शांकन

चित्र ३. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को भू-उपयोग नक्शा

२.७ समुदाय विकास

यस वडामा वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, ईलाका वन कार्यालय, कृषि सहकारी संस्था जस्ता सेवा प्रदायक संघ संस्था तथा निकायहरु छन् । अन्य निकायहरुमा स्थानीय सु-शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम, पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, गरिवि निवारण कोष, स्वच्छता, एकिकृत परियोजना, सुआहारा, मेडपा, किसानका लागि उन्नत विउविजन कार्यक्रम जस्ता कार्यक्रमहरुले यहाँका व्यक्ति, समुदायहरुलाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरिरहेका छन् । नागरिक संगठनको रुपमा साविकका वडाहमा वडा नागरिक मञ्च, आमा समूह, कृषि समूहहरु र विभिन्न क्लवहरु संचालनमा रहेका छन् । यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु छन् । यस वडामा जिल्ला स्थित एफ.एम. रेडियो को पहुँच राम्रो नभएता पनि रुकुम जिल्ला र जाजरकोट जिल्लामा रहेका एफ.एम.हरुको पहुँच राम्रो रहेको देखिन्छ । टेलिफोनको हकमा माथिल्ला भू-भागहरुमा एनसेल, स्काई र नमस्ते सबैको राम्रो काम गरेता पनि तल्ला भू-भागहरुमा त्यति राम्रो सुविधा पुगेको छैन ।

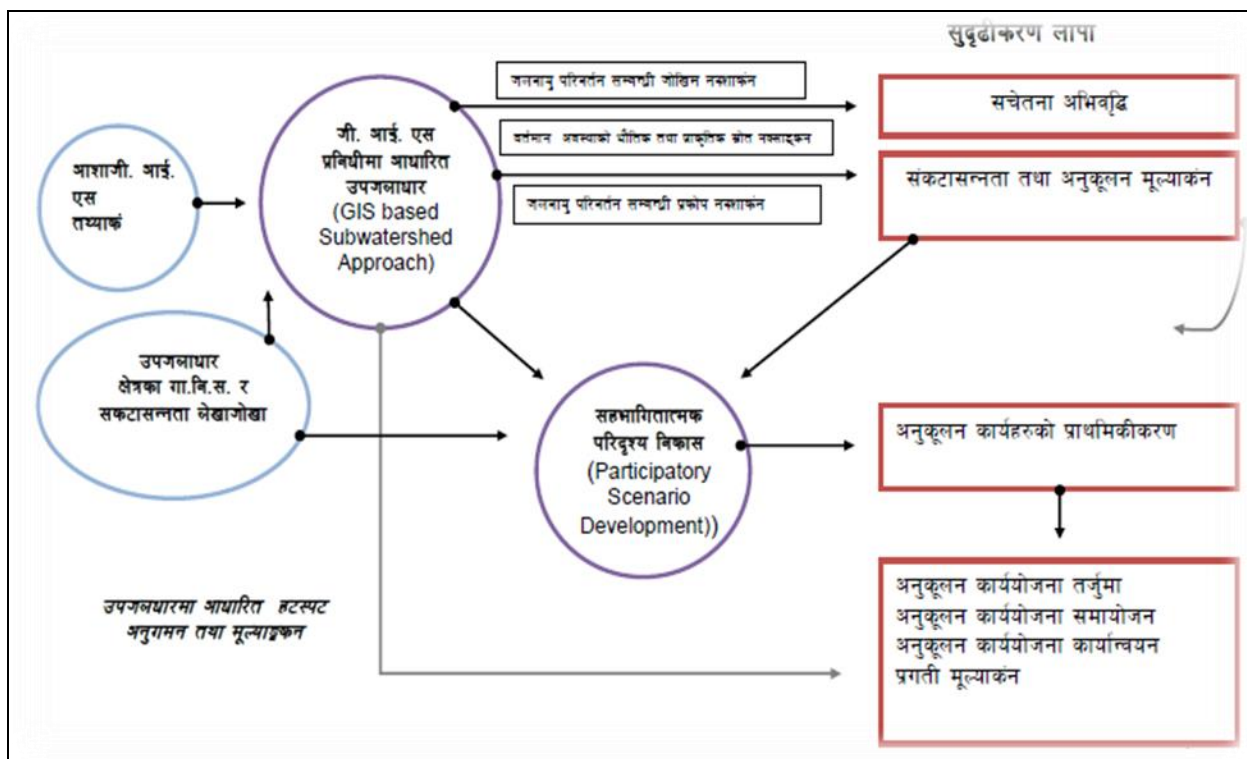
२.८ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

यस वडाको कुल जनसंख्या ४९६४ मध्ये महिलाको संख्या ५०.६ % रहेको छ (जनगणना, २०६८) । जातिगत रुपमा हेर्दा यस वडामा ७२.९ % घरधुरीहरु ब्राह्मण/क्षेत्री/ठकुरी, २७.८ % घरधुरीहरु दलित र ०.९ % घरधुरीहरु जनजातिहरु रहेका छन् । यस वडामा पनि अन्य ठाउमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरुमा पुरुषको

सहभागिता धेरै पाइएको छ भने घास दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरूमा महिलाहरूको सहभागिता धेरै पाइएको छ । त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा पनि महिलाहरूको संलग्नता पुरुषहरूको तुलनामा निकै कम छ । छोरीलाई गाउँको सरकारी विद्यालयमा र छोरालाई शहरमा वा नजिकैको निजी विद्यालयमा पढाउने जस्ता लैङ्गिक विभेद यस वडामा विद्यमान छन् साथसाथै समान कामको लागि पनि पुरुषलाई भन्दा महिलालाई कम ज्याला प्रदान गर्ने प्रचलन यहाँ पनि विद्यमान छ । यद्यपी नितिगत तहमा आएका महिलामूखि नितिहरू तथा विभिन्न निकायहरूबाट संचालन भईरहेका सशक्तिकरणका कृयाकलापहरूले गर्दा महिलाहरूको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले भविष्यमा उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा महिलाहरूको संलग्नता बढ्ने पक्का छ ।

परिच्छेद ३: सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका चरणहरू

नेपालमा हालसम्मका स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरू नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका चरणहरूको आधारमा स्थानीय स्तरमा विभिन्न सहभागितामूलक विधीहरूको प्रयोग गरी त्यसबाट आएका परिणामहरू अनुसार तयार भई कार्यान्वयनमा छन् । प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूमा परेका र पर्न सक्ने जलवायुजन्य असरहरूको अवस्था समेत विश्लेषण गर्नुपर्ने यथार्थलाई महसुस गरी पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाले नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका विधीहरूका साथसाथै भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त अन्य वैज्ञानिक जानकारीहरूलाई पनि आधार बनाएर स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई सुदृढीकरण गर्न दुई वटा अवधारणहरू अघि सारेको छ । पहिलो अवधारण अन्तर्गत भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित रहेर उप-जलाधार क्षेत्रमा रहेका जलवायु परिवर्तनका प्रभाव तथा जोखिमहरूको विश्लेषण गरिन्छ भने दोश्रो अवधारण अन्तर्गत जलवायु अनुकूलन योजनाका लागि सहभागितात्मक परिदृश्य विकास गरिन्छ । यीनै अवधारणहरूलाई नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका विभिन्न चरणहरूमा समायोजन गरी तयार गरिएको सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (चित्र ४) अनुसार यस कार्ययोजना तयार गरिएको हो ।

चित्र ४. भौगोलिक सूचना प्रणाली प्रविधीमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा र सहभागितात्मक परिदृश्य विकास विधीहरू समायोजित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना (ASHA, २०१६)

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि

यस कार्ययोजना तयारीको लागि सबै भन्दा पहिले साविकको भल्चौर गा.वि.स. अन्तर्गतका दामा गाउँपालिका वडा नं. ३ र ४ का जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरू, वडा सचिव, साविकका वडाका वडा नागरिक मञ्चका पदाधिकारीहरू, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, सा.व.उ.स.का पदाधिकारीहरू, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाका कर्मचारीहरू र विभिन्न

सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा शुरुवाती बैठक सम्पन्न गरिएको थियो । त्यसपछि सम्पूर्ण वस्तीहरू (साविकका वडा नं. २, ५, ६, ७, ८ र ९) मा औपचारिक रूपमा जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरू बारे सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सहित २ दिने वस्ती स्तरीय गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो भने अर्को चरणमा वडा स्तरमा ३ दिने लापा तयारी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो । प्रभावकारी स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने तथा यसरी तयार गरिएको कार्ययोजनालाई विकासको योजनामा समावेश गराउन सकियोस भन्ने उद्देश्यका साथ हरेक गोष्ठीको शुरुवात जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धिबाट गरिएको थियो जसका लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुती, छलफल, पोस्टर प्रदर्शन र प्रश्नोत्तर विधिको प्रयोग गरिएको थियो ।

यसरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको सम्पूर्ण प्रक्रियामा गरी जम्मा ४९६ जनाको सहभागिता रहेको थियो । जसमध्ये ४९.२% महिला र ५०.८% पुरुष थिए । त्यसैगरी जातिगत रूपमा हेर्दा दलित २१.२%, जनजाति ०.६% र बा/क्षे/ठ ७८.२% सहभागी थिए । ती विभिन्न वर्गका सहभागीहरूको विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ३. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरू

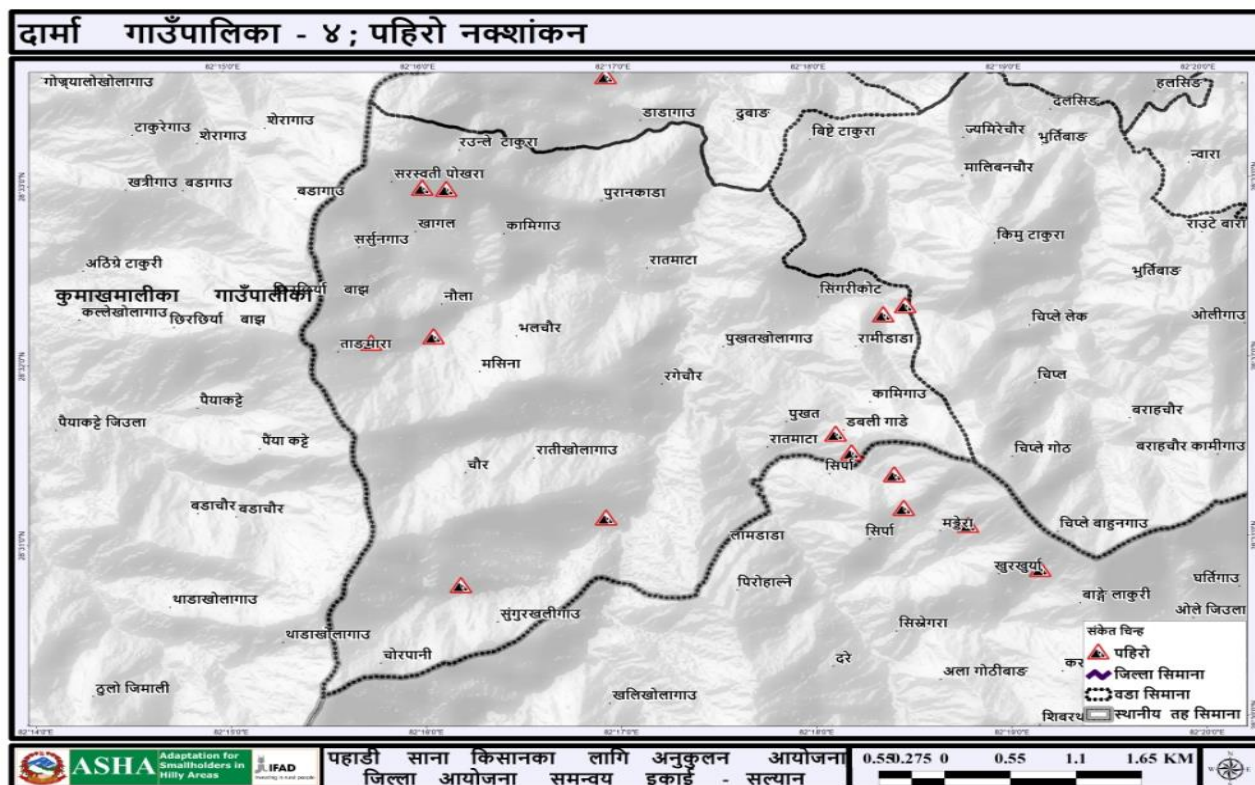
क्र. सं.	क्रियाकलापको विवरण	सहभागी विवरण					
		लिंग		जातजाती			
		महिला	पुरुष	दलित	जन जाति	बाहुन, क्षेत्री, ठकुरी	जम्मा
१	वडा (साविकको गा.वि.स.) स्तरीय शुरुवाती बैठक	12	20	4	1	27	32
२	वस्ती स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविकको वडा नं २	33	40	29	0	44	73
३	वस्ती स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविकको वडा नं ५	43	25	30	1	37	68
४	वस्ती स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविकको वडा नं ६	48	36	5	0	79	84
५	वस्ती स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविकको वडा नं ७	40	21	18	1	42	61
६	वस्ती स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविकको वडा नं ८	27	53	2	0	78	80
७	वस्ती स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी साविकको वडा नं ९	23	42	13	0	52	65
८	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी (३ दिने)	18	15	4	0	29	33
	जम्मा	244	252	105	3	388	496
	प्रतिशत	49.2%	50.8%	21.2%	0.6%	78.2%	100%

३.२ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरू र तिनको विश्लेषण

यस कार्ययोजना तयारीको क्रममा भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोगबाट यस वडाको पहिरो जोखिम नक्शा (Landslide map), भू-क्षय जोखिम नक्शा (Soil Erosion map) र भू-उपयोग र भू-उपयोग परिवर्तन नक्शा (Land Use Land Cover map and Land Use Land Cover Change map) र भू-उपयोग समायोजन नक्शा (Land Use Adjustment map) तयार गरिएको थियो । ती नक्शाहरू र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरू माथि वस्ती तथा वडा स्तरीय गोष्ठीहरूमा सहभागितामूलक छलफल पनि गरिएको थियो । ती नक्शाहरू र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरूले जलवायुजन्य

प्रकोपको पहिचान, नक्शाकन तथा अन्तरसम्बन्ध र लेखाजोखा गर्न र अनुकुलनका उपायाहरूको खोजी तथा प्राथमिकरण गर्न सहज बनाएको थियो ।

पहाडी क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने भएको कारणले पनि यस वडा भू-क्षय तथा पहिरोको जोखिममा रहेको देखिन्छ साथै हाल अवैज्ञानिक तवरले भइरहेका बाटो निर्माणका कार्यहरूले पनि भू-क्षय तथा पहिरोलाई बढावा दिईरहेका छन् । जसको परिणाम स्वरूप तलको पहिरो नक्शामा हाल पनि साविकको वडा नं. २ को सरस्वती पोखरा, वडा नं. ५ सुगुरखालीगाउँको उत्तरी भाग, वडा नं. ६ को भारेखोला, वडा नं. ८ को रामीडाँडाको उत्तरी भाग र वडा नं. ९ को डबलीगारेको दक्षिण तिरको भू-भागहरूमा पहिरोहरू गइरहेको देख्न सकिन्छ । यसरी नै साविक भलचौर गा.वि.स वडा नं. ५ को तक्माराको पूर्वी भागमा पहिरोले साविक भलचौर गा.वि.स वडा नं. ६ मा असर पुर्याएको देखिन्छ ।

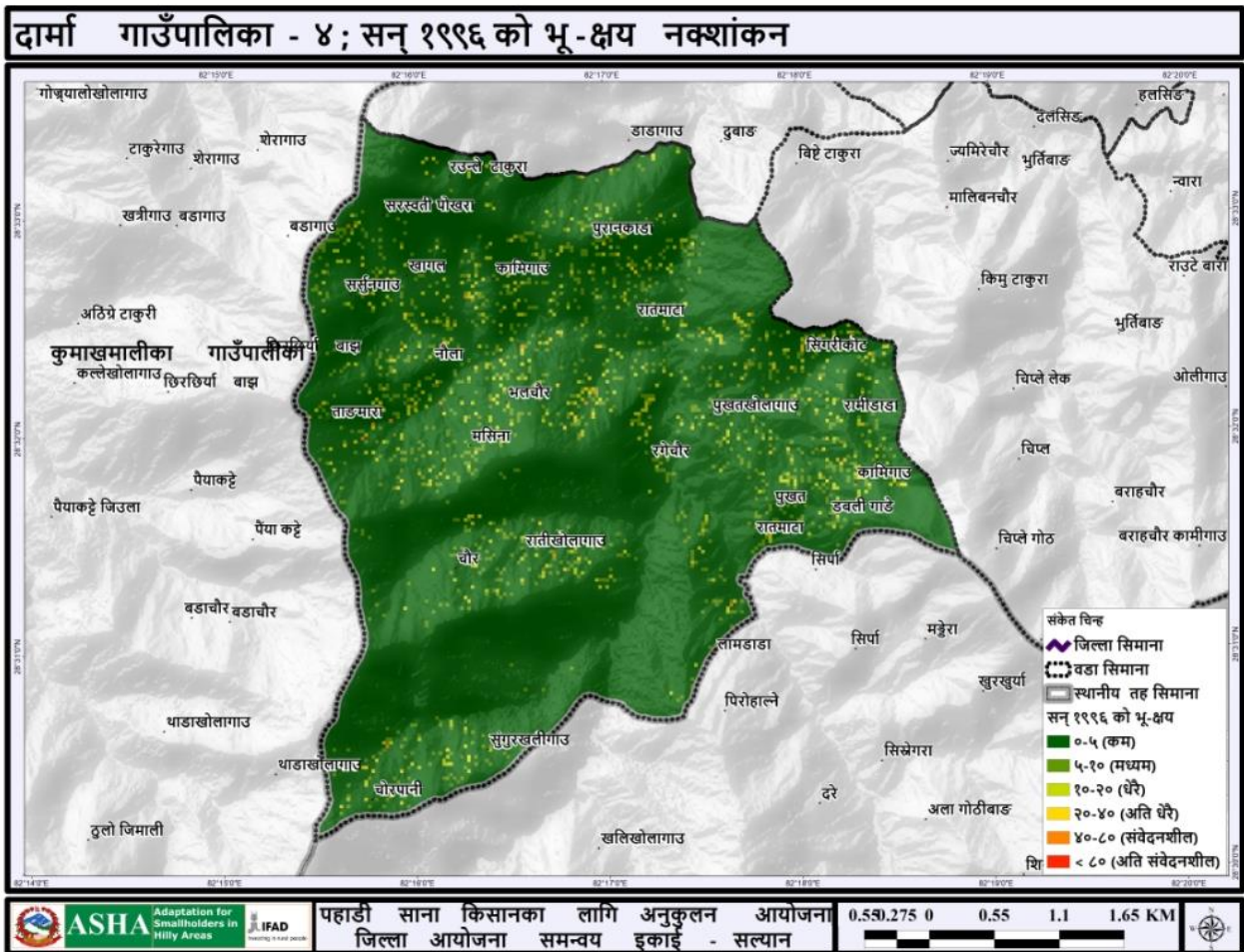
चित्र ५. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को पहिरोको नक्शा

भू-क्षयको मात्रा अनुसार यस वडाको भू-भागलाई पाँच वर्गमा विभाजन गरिएको छ । प्रति वर्ष प्रति हेक्टर ५ टन भन्दा कम माटो बग्ने क्षेत्रलाई न्यून वर्गमा राखिएको छ भने ८० टन भन्दा बढि माटो बग्ने क्षेत्रलाई अति संवेदनशिल वर्गमा राखिएको छ । तल प्रस्तुत गरिएको सन् १९९६ को भू-क्षयको नक्शालाई अध्ययन गर्दा न्यून वर्गमा पर्ने भू-भागको क्षेत्रफल १८६४.८९ हेक्टर रहेको छ भने अति संवेदनशिल वर्गमा पर्ने भू-भागको क्षेत्रफल ०.१८ हेक्टर तर २०१६ को भू-क्षयको नक्शालाई अध्ययन गर्दा न्यून वर्गमा पर्ने भू-भागको क्षेत्रफल १९१८.२६ हेक्टर रहेको छ भने कुनैपनि भू-भाग अति संवेदनशिल वर्गमा परेको छैन । यसर्थ विगत २० वर्षको अवधिमा यस वडामा भू-क्षयको मात्रा घटेको पाइएको छ ।

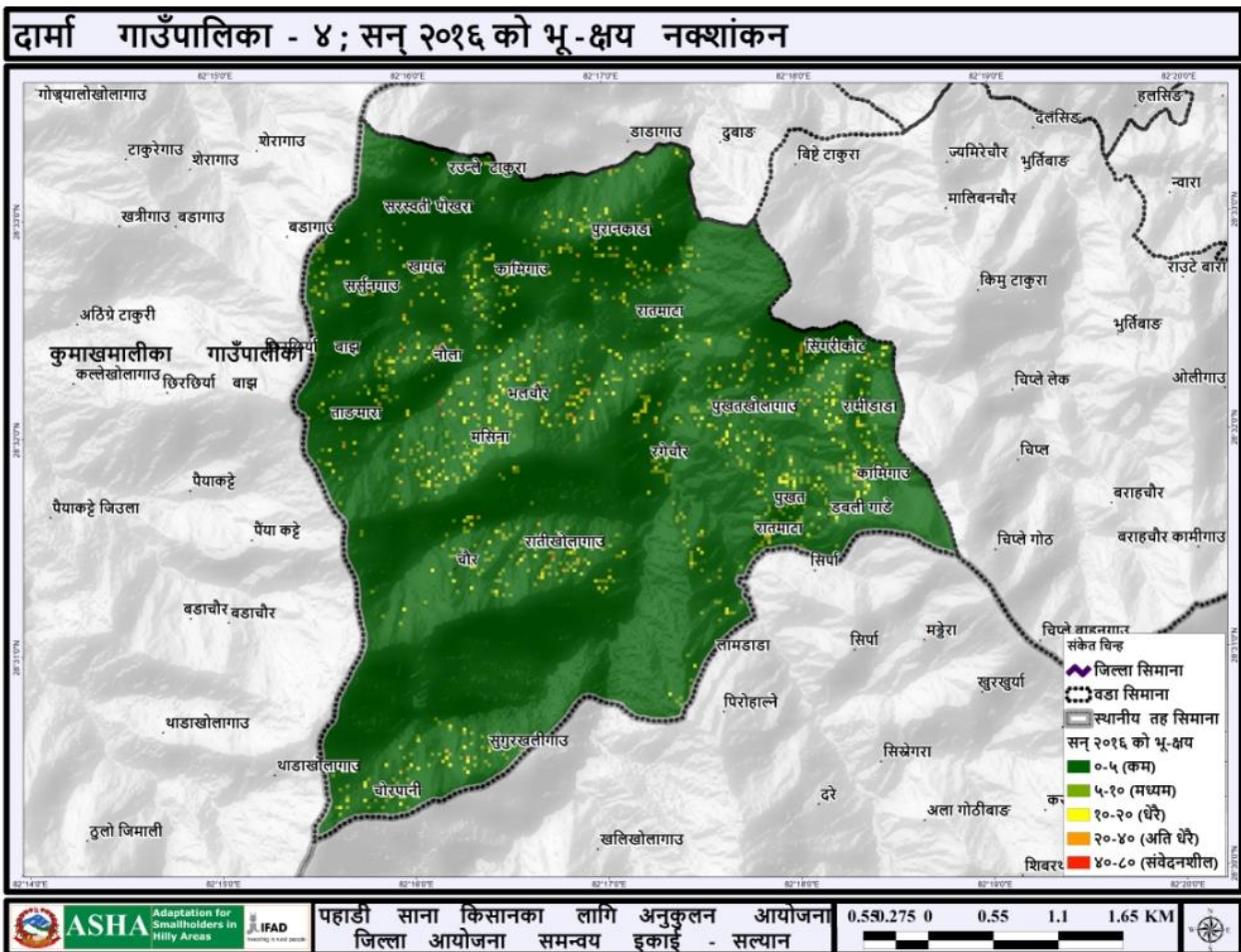
यसका साथै दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को रउले टाकुरा, रतिखोलागाउँ, चौर, तक्मारा, ससुखोला, पुरनकाँडा, राँगेचौर जस्ता माथिल्लो तटिय क्षेत्रमाभएका भू-क्षयका गतिविधिहरूले यसै वडामा पर्ने खागल, साविक भलचौर गा.वि.स. वडा नं ६, ८ र ९मा पर्ने तल्लो तटिय क्षेत्र असर पुर्याईरहेको देखिन्छ । अतः तल्लो तटीय क्षेत्रमाहुने खहरे तथावाढीको कटानलाई कम गर्न माथिल्लो तटिय क्षेत्रमा संरक्षणका कृयाकलापहरू गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

तालिका ४. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ र २०१६ को भू-क्षयको अवस्था

भू-क्षय (टन/हे/वर्ष)	वर्ग	क्षेत्रफल (हे.)	
		१९९६	२०१६
०-५	न्यून	१८६४.८९	१९१८.२६
५-१०	मध्यम	१०९.६२	७५.२४
१०-२०	उच्च	४२.५७	२८.५३
२०-४०	अति उच्च	१०.३५	७.२
४०-८०	संवेदनशिल	२.१६	०.५४
८० भन्दा बढी	अति संवेदनशिल	०.१८	०
जम्मा		२०२९.७७	२०२९.७७

चित्र ६. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भू-क्षयको नक्शा

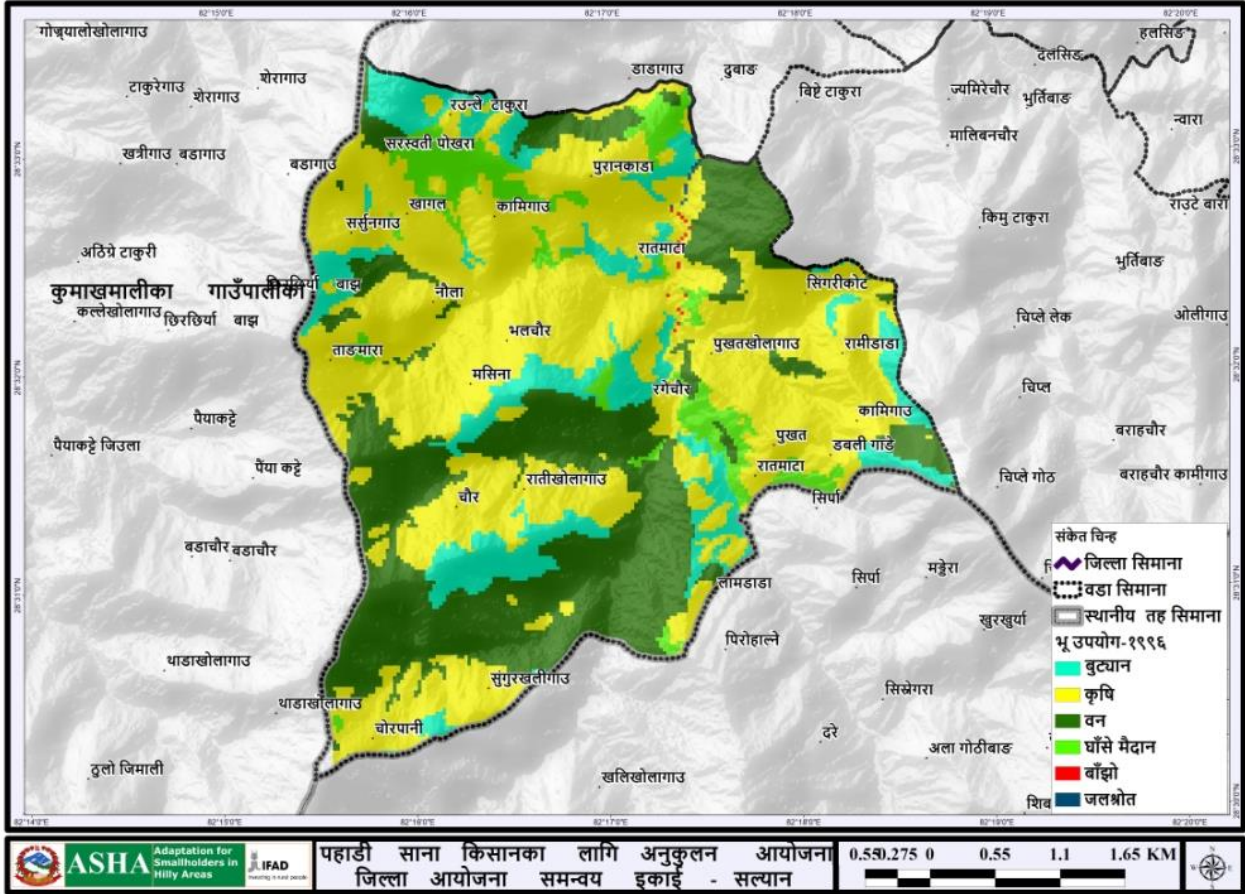
चित्र ७. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भू-क्षयको नक्शा

तल प्रस्तुत गरिएका यस दार्मा गा.पा.को सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोग नक्शाहरुको अध्ययन गर्दा विगत २० वर्षको अवधिमा यस गा.पा.मा वन क्षेत्र, चरण क्षेत्र र पानीले ढाकेको क्षेत्र क्रमशः २१२.०४ हेक्टर, २६.९१ र २.२५ हेक्टरले बढेको पाइयो । त्यसै गरी बुट्यान क्षेत्र, कृषि क्षेत्र र बाँभो जमिनको क्षेत्रफल क्रमशः ४१.४९ हेक्टर १९८.९९ हेक्टर र ०.७२ हेक्टरले घटेको पाइयो । यसलाई सामुदायिक वनहरुको सकारात्मक प्रभाव मान्न सकिन्छ ।

तालिका ५. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ र २०१६ को भू-उपयोगको अवस्था

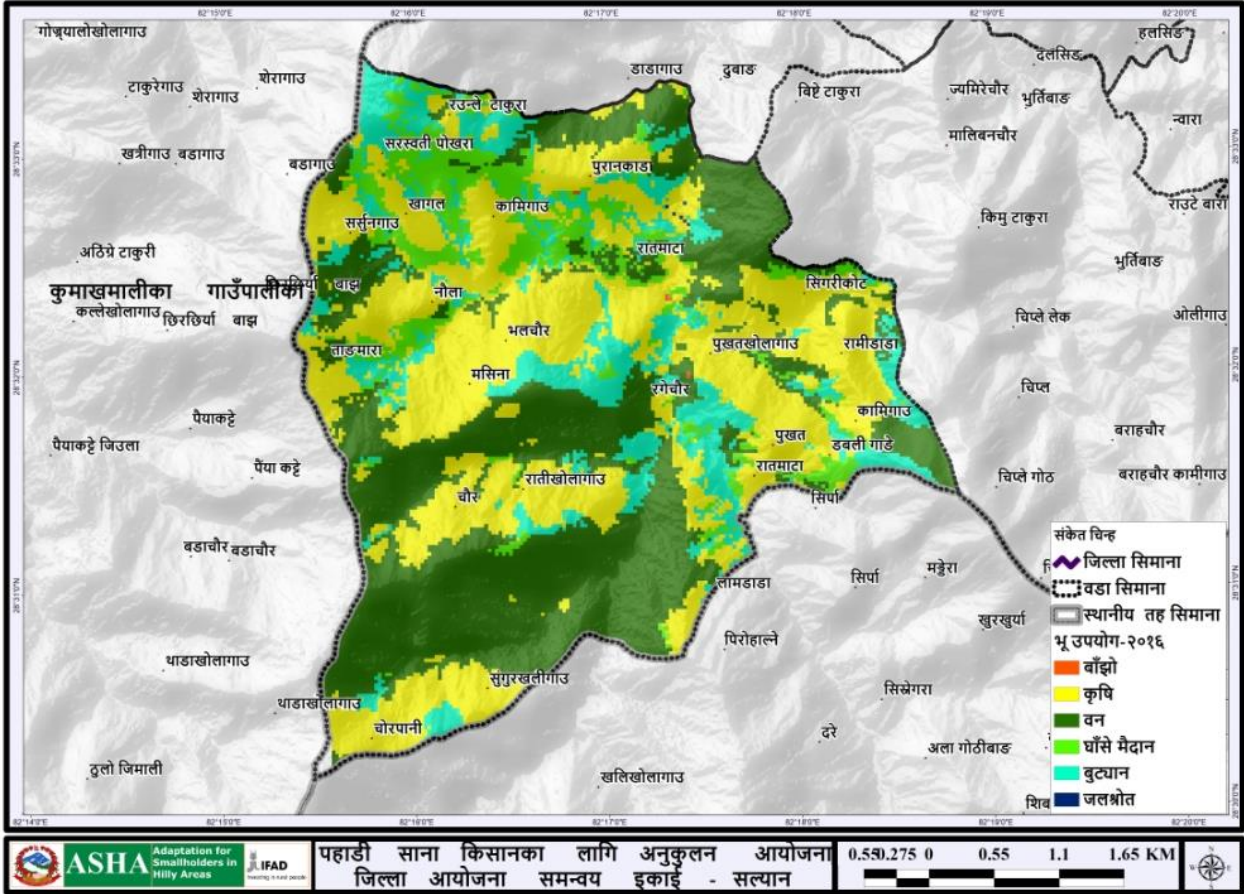
भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हे.)	
	सन् १९९६	सन् २०१६
वनक्षेत्र	581.4	793.44
बुट्यान क्षेत्र	259.11	217.62
चरण क्षेत्र	130.77	157.68
कृषि क्षेत्र	1054.53	853.54
बाँभो जमिन	1.89	1.17
पानीले ढाकेको क्षेत्र	2.07	4.32
जम्मा	2029.77	2029.77

दार्मा गाउँपालिका - ४ ; सन् १९९६ को भू-उपयोगिता नक्शांकन

चित्र ८. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ को भू-उपयोगको नक्शा

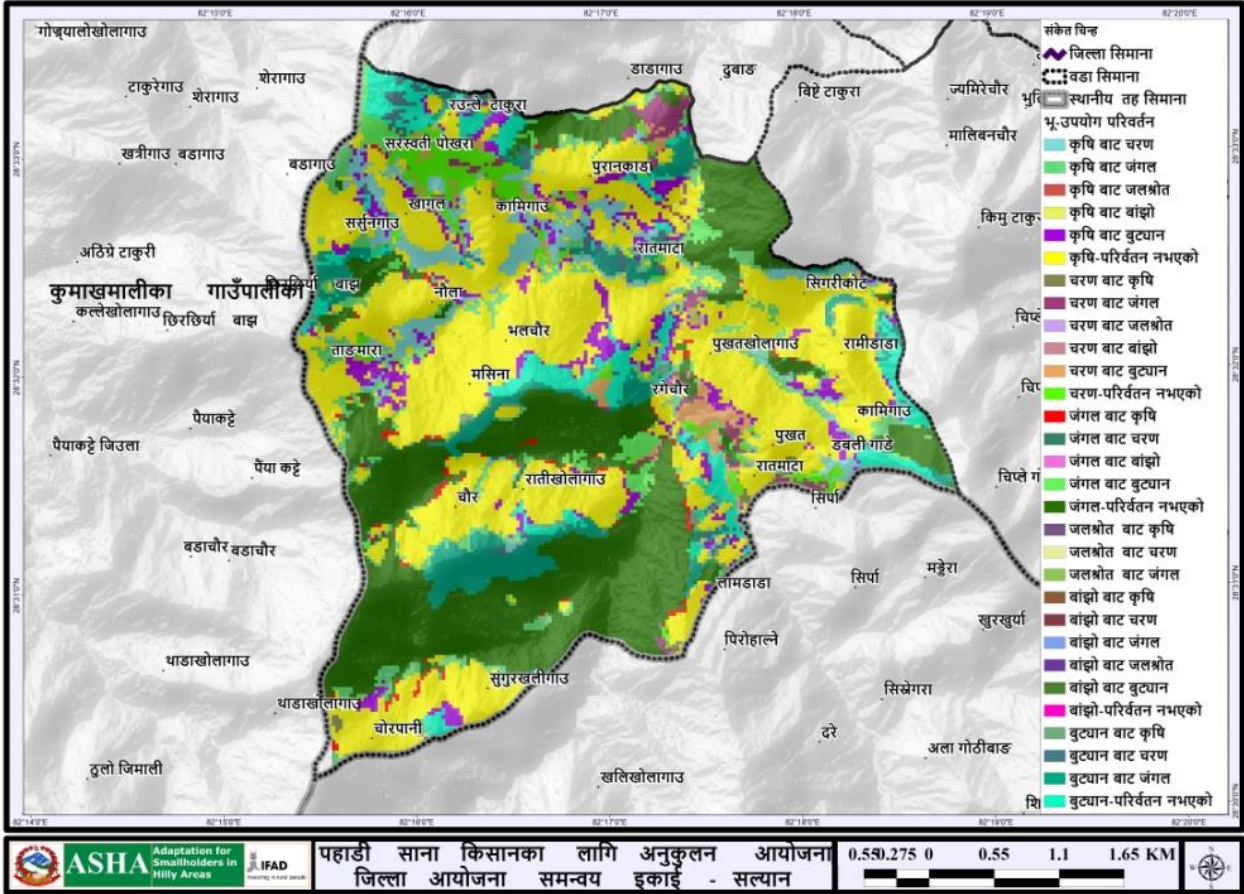
दार्मा गाउँपालिका - ४ ; सन् २०१६ को भू-उपयोगिता नक्शांकन

चित्र ९. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् २०१६ को भू-उपयोगको नक्शा

त्यसै गरी तल प्रस्तुत सन् १९९६ देखि २०१६ सम्मको भू-उपयोग परिवर्तन नक्शाको अध्ययन गर्दा यस वडामा विगत २० वर्षको अवधिमा वनक्षेत्रको ५८.०५ हेक्टर भू-भाग कृषि क्षेत्र, बुट्यान क्षेत्र, चरण क्षेत्र र बाँझो जमिनमा परिणत भएको देखिन्छ भने १०५.६६ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, २५.४७ हेक्टर चरण क्षेत्र, ९९.२७ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ०.०९ हेक्टर बाँझो जमिन र ०.७२ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्र गरी जम्मा २३१.२१ हेक्टर भू-भाग अन्य क्षेत्रबाट वन क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ। समग्रमा विगत २० वर्षको अवधिमा वनको क्षेत्रफल बढेको देखिन्छ। त्यसैगरी २९३.७६ हेक्टर कृषि क्षेत्र अन्य क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ भने ४२.५७ हेक्टर अन्य क्षेत्र कृषि क्षेत्रमा परिणत भएको देखिन्छ। बह्रदो खडेरी र वैदेशिक रोजगारी कृषि क्षेत्र घट्नुका मुख्य कारक हुन्।

दार्मा गाउँपालिका - ४ ; भू-उपयोग परिवर्तन (सन् १९९६ बाट २०१६)

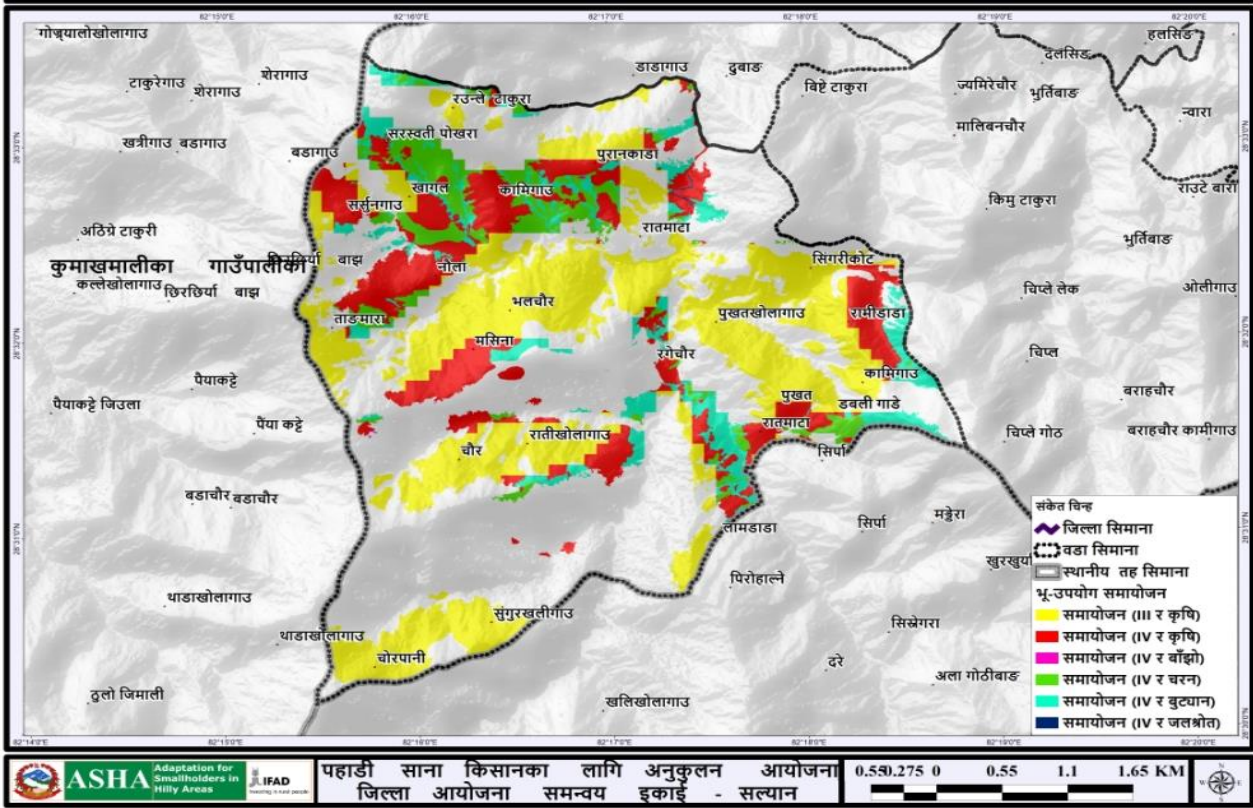

चित्र १०. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को सन् १९९६ देखि २०१६को भू-उपयोग परिवर्तनको नक्शा

नेपाल सरकारको Land Reform Mapping Project (LRMP) ले भू-क्षमताको आधारमा नेपालका भू-भागहरूलाई सात वटा Class हरूमा (Class I to Class VII) वर्गिकरण गरेको छ। जसमध्ये Class I पर्ने जमिन कम भिरालो, कम ढुङ्गाहरू भएको र बढी पानी सोस्न सक्ने किसिमको हुने भएकाले यस्तो जमिनलाई कृषि लगायतका जुनसकै प्रयोजनको लागि पनि निर्बाध रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भने Class II र सो भन्दा माथिका Class हरूमा पर्ने जमिनहरूको कमश भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरू गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि कमश बढ्दै जाने हुन्छ। यसर्थ Class VII पर्ने जमिनलाई सुन्दर दृष्यावलोकन लगायतको सिमित प्रयोजनको लागि मात्र उपयोग गर्न सकिन्छ। यसै भू-क्षमता नक्शा र भू-उपयोग नक्शाको समायोजन गरेर भू-उपयोग समायोजन नक्शा तयार गरिन्छ। यसरी तयार गरिएको तल प्रस्तुत दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को भू-उपयोग समायोजन नक्शाको अध्ययन गर्दा Class IV पर्ने जमिन वन क्षेत्रले पूर्णरूपले ढाकिनुपर्ने जमिन भएता पनि यहाँ खेतीपाती लगायतका विभिन्न गतिविधिहरू भइरहेको पाईन्छ। यसरी Class IV पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस वडाका भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब २४८.७ हेक्टर रहेको छ जुन तल प्रस्तुत नक्शामा रातो रंगले छुट्याइएको छ र Class III पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस वडाको भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब ३५४.६ हेक्टर रहेको छ जुन नक्शामा पहेलो रंगले छुट्याइएको छ। त्यसै गरी Class IV मा पर्ने तर चरण क्षेत्र, बुट्यान क्षेत्र, पानीले ढाकेको क्षेत्र र बाँझो जमिनको भाग क्रमशः १०१.२ हेक्टर, १२३.५ हेक्टर, ०.८ हेक्टर र ०.२ हेक्टर रहेको छ। यस्ता ठाउँहरूमा संरक्षणका कृयाकलापहरू अवलम्बन गरिनु जरुरी छ।

।

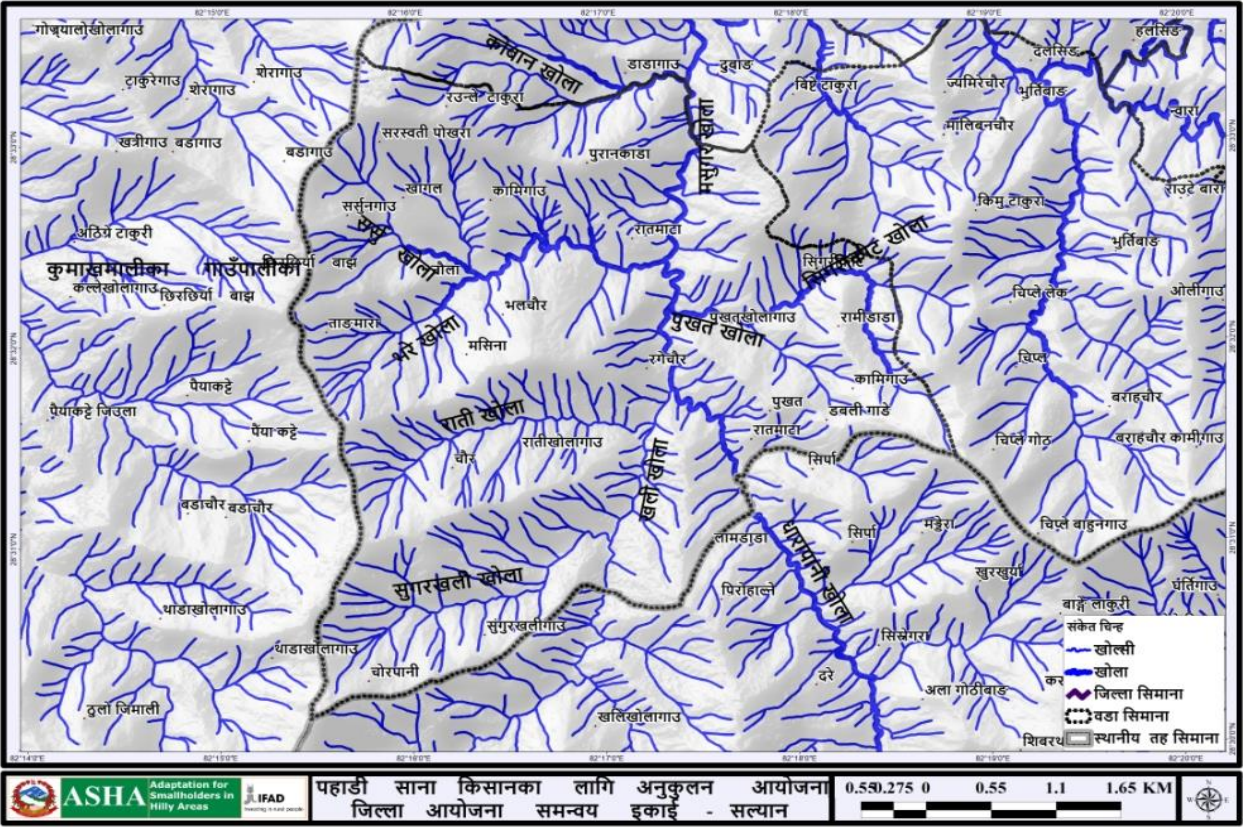
दार्मा गाउँपालिका - ४ ; भू-उपयोग समायोजन नक्शांकन

चित्र ११. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को भू-उपयोग समायोजन नक्शा

दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ का प्रमुख नदी तथा खोलाहरु तलको नक्शामा देखाइएका छन् । जस अनुसार यस वडालाई कोवाङ खोला, मासुगार खोला, सर्सु खोला, रति खोला, खाली खोला, भाडे खोला, धारापानी खोला, सिंगारीकोट खोला, पुखात खोला लगायतका खोलाहरुले सिंचित गरिरहेको देख्न सकिन्छ ।

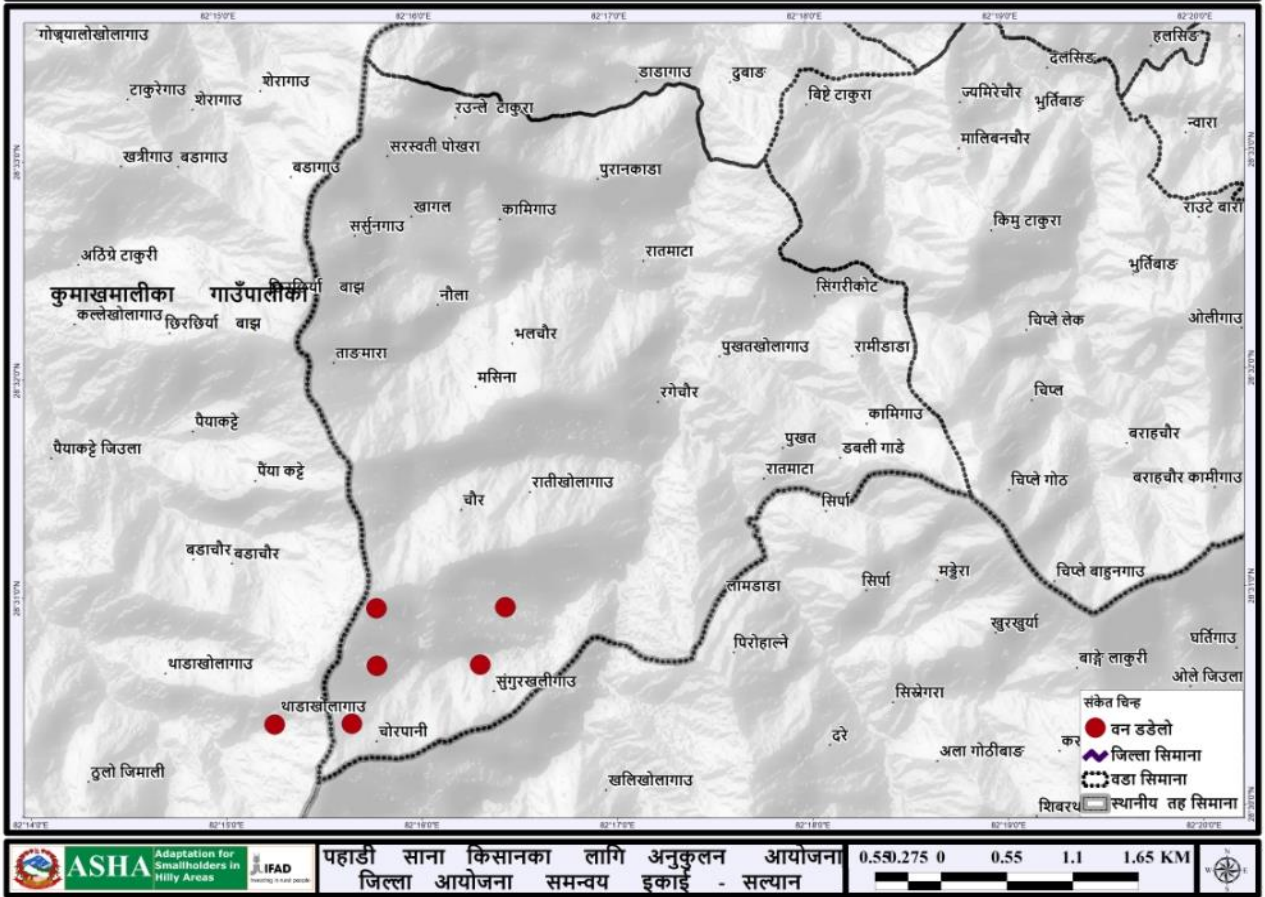
दार्मा गाउँपालिका - ४ ; नदी तथा खोला नक्शांकन

चित्र १२. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ का नदी तथा खोलाको नक्शा

त्यसै गरी यस वडामा छिटफुट रुपमा वन डढेलोका घटनाहरु पनि घट्ने गरेको देखिन्छ । तल प्रस्तुत नक्शामा यस दार्मा गा.पा. ४ मा घटेका वन डढेलोका घटनाहरु देखाइएका छन् ।

दार्मा गाउँपालिका - ४ ; वन डडेलो नक्शांकन

चित्र १३. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को वन डडेलो नक्शा

३.३ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन

जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरू बारे सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सहित गरिएका २ दिने वस्ती स्तरीय गोष्ठीहरूका क्रममा प्रत्येक वस्तीमा सहभागितामूलक तरिकाबाट जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, संवेदनशिलता तथा अनुकूलन क्षमतामा आधारित रही हरेक घरधुरीको मूल्यांकन गरी ती घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण गरिएको थियो । जसबाट ६ वटै वस्तीका जम्मा ८२० घरधुरीहरू मध्ये ५०.५% अति उच्च जोखिममा, २८.५% उच्च जोखिममा, १७.८% मध्यम र ३.२% न्यून जोखिममा रहेको पाईएको थियो । त्यसै गरी उक्त २ दिने वस्ती स्तरीय गोष्ठीहरूका क्रममा सहभागितामूलक विधिहरूका साथै भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) प्रविधिबाट प्राप्त सूचनाहरूका आधारमा पनि वस्ति स्तरका जोखिम पहिचान गर्नुका साथै अनुकूलनका उपायहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरिएको थियो ।

वस्ती स्तरीय गोष्ठीहरू पश्चात दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ का वडा अध्यक्षको नेतृत्वमा ३ दिने वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो जहाँ हरेक वस्तीबाट आएका तथ्यांक र विश्लेषणहरू माथि छलफल गरी वडा स्तरीय विश्लेषण गरिएको थियो । उक्त ३ दिने वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठीमा जन प्रतिनिधिहरू, साविकका वडा नागरिक मञ्चका प्रतिनिधिहरू, नागरिक सचेतना केन्द्रका प्रतिनिधि, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधि, सेवा प्रदायक कार्यालयका प्रतिनिधि, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायत स्थानीय भद्र भलादमीहरूको सहभागिता थियो । यस अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा तपसिलका संकटासन्नता विश्लेषणका विभिन्न विधिहरूको उपयोग गरिएका थिए ।

३.३.१ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानीय स्तरको जलवायुमा आएका परिवर्तनहरूको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको छलफलमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, वृद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको सहभागिता रहेको थियो । यसै विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले वालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरूको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

तालिका ६. परिवर्तित मौसमी पात्रो

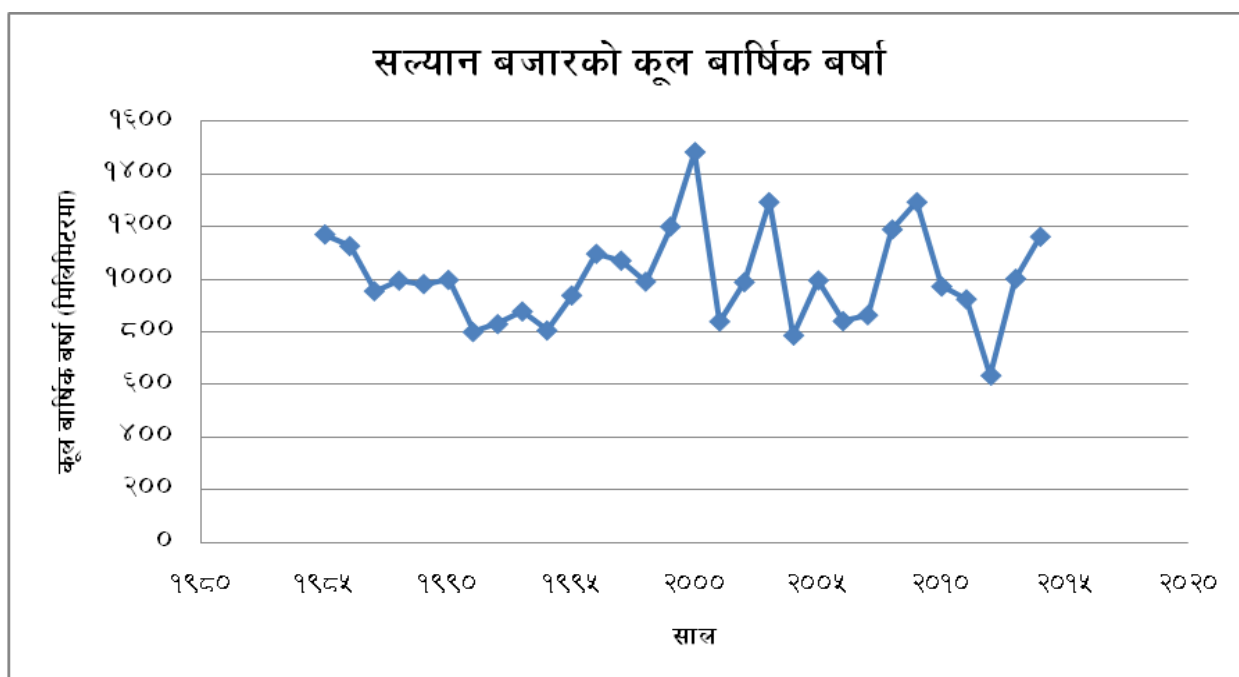
सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरू	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)	
तापक्रम	गर्मिको दिन	पहिले	■	■	■	■	■	■						■	गर्मिका दिन ३ महिनाले बढेको र गर्मिको मात्रा पनि बढेको	
		अहिले	■	■	■	■	■	■	■				■	■	■	
	जाडोको दिन	पहिले							■	■	■	■	■	■		जाडोका दिन करिब २.५ महिनाले घटेको
		अहिले								■	■	■	■			
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	पहिले		■	■	■	■	■							मनसुनी वर्षाका दिन २ महिनाले घटेका	
		अहिले				■	■	■	■							
	हिउँदे वर्षा	पहिले										■	■	■	हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको	
		अहिले										■	■			
	तुसारो	पहिले								■	■	■	■	■	तुसारो पर्ने दिनहरू २ महिनाले घटेको	
		अहिले										■	■	■		
वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र/व्यवहार	लाली गुराँस फुल्ने	पहिले	■										■	■	गुराँस फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेका	
	अहिले											■	■	■		
प्रकोपको स्वरूप	वाढीको घटना	पहिले			■	■	■									
		अहिले					■	■	■							अहिले वर्षामा फेरबदल

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
	पहिरोको घटना	पहिले													भएकोले बाढी तथा पहिरोको समयमा पनि परिवर्तन भएको छ तर मात्रा र बारम्बारता भने बढेको छ
		अहिले													
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय धान लगाउने	पहिले													धान लगाउने समय १ महिनाले पछि सरेको तर स्थानिय जातका धानहरु निकै कम रोप्ने गरेको
		अहिले													
	स्थानिय धान काट्ने	पहिले													धान काट्ने समय १५ दिनले अघि सरेको
		अहिले													
भौतिक जानकारी	पानीको मूल फुट्ने	पहिले													पानीका मुल साह्रै नै कम फट्ने गरेको
		अहिले													

नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्भन्तु पर्छ ।

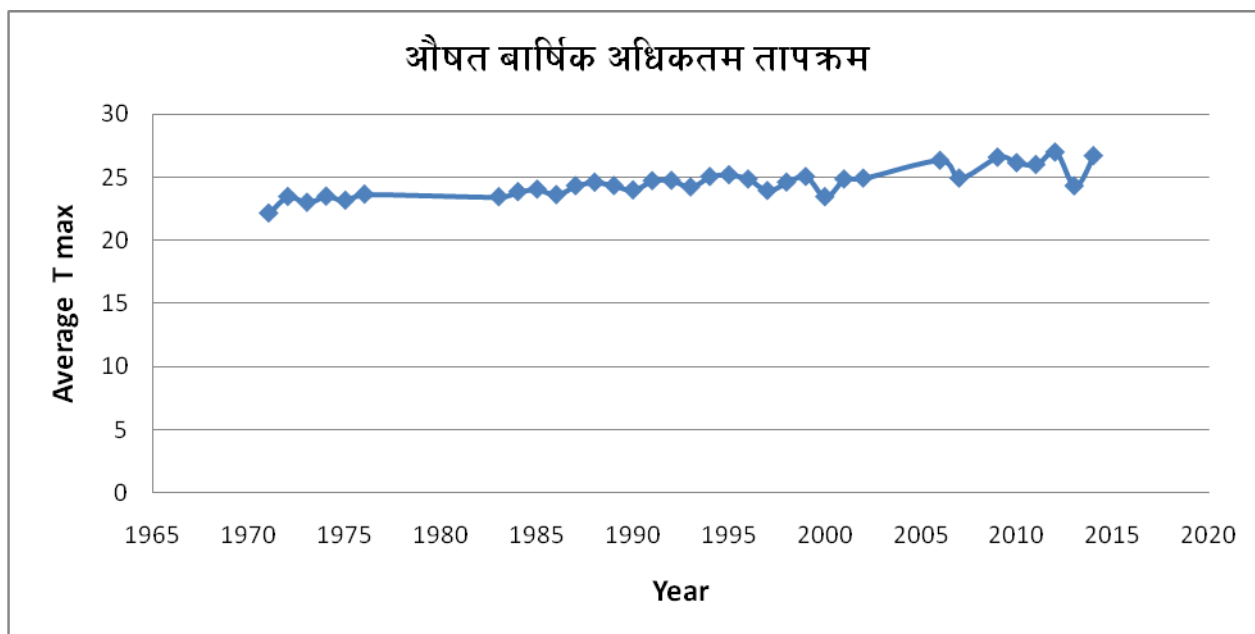
मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा जाडोको समयावधि घट्दै गएको, गर्मीका दिनहरू लम्बिएको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ । मनसुनी तथा हिउँदै वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा वर्षाको अवधि कम भएको तर वर्षा हुँदा एक्कासि हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ । यहाँका बासिन्दाको अनुसार तुसरो लाग्ने समयावधि पहिलेको तुलनामा घटेको छ । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरू बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख वालीहरू धान, मकै र गहुँ लगाउने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ । गुँरास तुलनात्मक रूपमा छिटो फुल्ल थालेको पाइयो । त्यसैगरी वर्षायाममा पानीका मुल फुट्ने क्रम पनि निकै कम भएको पाइएको छ । यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर कृषिमा मात्र नभई मानव स्वास्थ्य लगायत पानीका मुहानहरू, वन तथा जैविक विविधतामा समेत परेको देखिन्छ । यस प्रकारका परिवर्तनहरूले स्थानीय बासिन्दाहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ ।

स्थानीय स्तरको जलवायुमा आएका परिवर्तनहरूको मुल्यांकन गर्न माथि उल्लेखित सहभागितामूलक विधिको साथसाथै सल्यान बजार स्थित जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखाको मापन केन्द्रबाट प्राप्त तापक्रम र वर्षाको तथ्याङ्कहरूको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । विगत ३० वर्ष (१९८५ देखि २०१४ सम्म) को कुल वार्षिक वर्षाको विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रको वर्षामा अनियमितता रहेको कुरा तलका चित्रहरूबाट प्रष्टै देख्न सकिन्छ ।

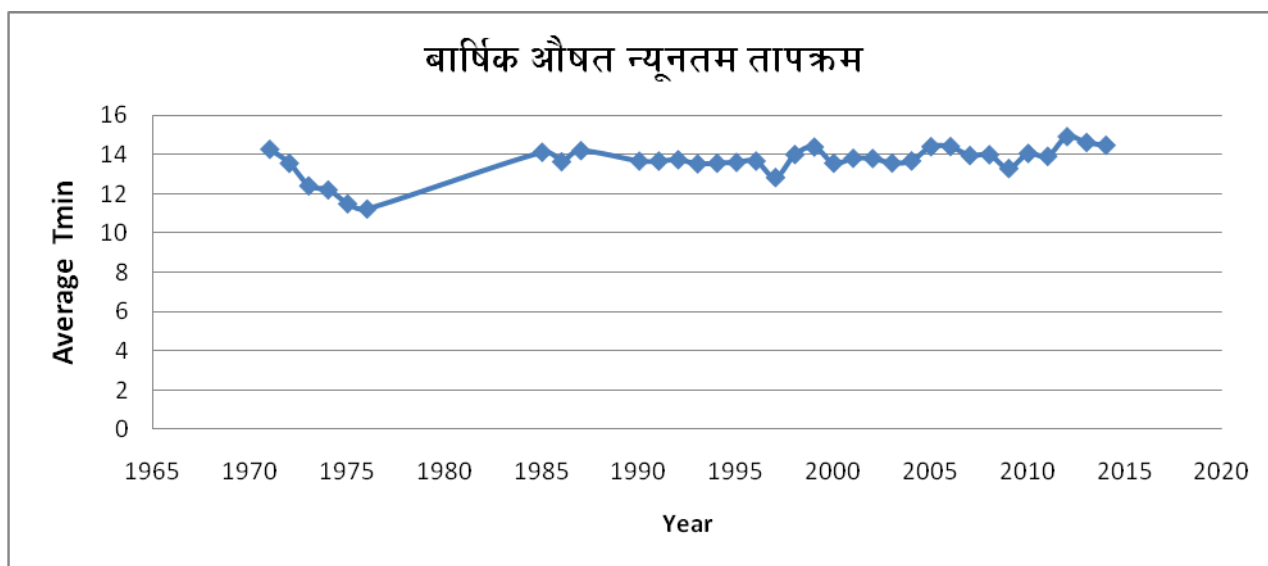

चित्र १४. सल्यान बजारको कूल वार्षिक वर्षा

त्यसैगरी सल्यान बजार स्थित मापन केन्द्रबाट प्राप्त सन १९७१ देखि २०१४ सम्मको तापक्रमक्रमको तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रमा औषत अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम दुबै क्रमिक रूपमा बढ्दो क्रममा रहेको देखिन्छ (चित्र १५, चित्र १६) ।

चित्र १५. सल्यान बजारको वार्षिक औषत अधिकतम तापक्रम

चित्र १६. सल्यान बजारको वार्षिक औषत न्यूनतम तापक्रम

३.३.२ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा यस दामा गाउँपालिका वडा नं. ४ मा घटीत विभिन्न प्रकोपहरुको विश्लेषण ऐतिहासिक समय रेखाको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, वृद्धिजिवी तथा जानिफकारहरुसँग छलफल गरी तयार गरिएको थियो । यस विधिमा जलवायुजन्य घटना बारे छलफल गर्नुका साथै त्यस घटनाको असर र समुदायले त्यस घटनासँग जुध्नका लागि गरेको प्रयास र उक्त परिस्थितिमा विभिन्न संघ संस्था र सरकारी निकायहरुबाट पाएको सहयोगको बारेमा छलफल गरिएको थियो । यसबाट जलवायु परिवर्तनको सम्बन्धमा स्थानीय बासिन्दाहरुको अनुभव र प्रकोपसँग जुध्न सक्ने क्षमताको बारेमा जानकारी हासिल गरिएको थियो ।

तालिका ७. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
१	बाढी	२०४२	१३	वडा नं. ४ मा मौलाहाल्ने खोलाले २ वटा सिंचाइ कुलो वगाएको ।	हाल आएर पानी पर्ने तौर तरिकामा आएको फेरबदल तथा उपयोगमा आएको परिवर्तनले गर्दा भविष्यमा वाढीका घटनाहरु अझै बढ्ने देखिन्छ	पुरिएका खेतहरु आफैले पुन निर्माण गरेको । कटान गरेको क्षेत्रमा आफैले ढुंगाका पर्खाल लगाएको , आफैले घट्ट पुनर्निर्माण गरेको, सिंचाई कुलोहरु मर्मत गरेको ।
		२०४५		वडा नं. ६ मा ठुला सिमखोला, रतिखोला, खागल खोलाले १५० रोपनी जति खेतियोग्य जमिनमा क्षति पुर्याएको ।		
		२०४६		वडा नं. ७ मा १० वटा घट्ट वगाएको, ४ वटा सिंचाई कुलोमा क्षति, प्रेम वहादुर चन्द लगायत ४ जनाको करिव ४ रोपनी खेतमा लगाएको धानवालीमा क्षति डण्डे कामीको १ वटा भेडा वगाएको । वडा नं. ८ मा चिउरेखोलाले २ रोपनी खेतियोग्य जमिन पुरेको, २ वटा घट्ट वगाएको ।		
		२०४८		वडा नं. ९ मा सिस्ने खोलाले भद्र वहादुर डाँगीको १ वटा घट्ट र औसे कामीको १ वटा गाई वगाएको ।		
		२०५२		वडा नं. ९ मा सिस्नेखोलाले टेक वहादुर डाँगीको १ वटा घट्ट वगाएको ।		
		२०५५		वडा नं. ४ मा मौलाहाल्ने खोलाले २ वटा सिंचाइ कुलोमा क्षति पुर्याएको ।		
		२०५७		वडा नं. ७ मा भिम वहादुर बुढाथोकी र तिल वहादुर चन्दको १ रोपनी धानवालीमा क्षति ।		
		२०६०		वडा नं. ९ मा पेदीखोलाको सिंचाई कुलोमा क्षति ।		
		२०६७		वडा नं. ९ मा सिर्पा खोलाले शेर वहादुर बुढाथोकीको १ रोपनी खेत कटान गरेको ।		
		२०६८		वडा नं. ९ मा सिस्नेखोलाले निराजन वि.क. को घट्टको कुलोमा क्षति, टेक वहादुर चन्दको काटेर राखेको गहुँवाली वगाएको, विष्णु वलीको खेतको सिंचाई कुलोमा क्षति । वडा नं. ७ मा ७ वटा घट्टका कुलोहरुमा क्षति ।		
		२०७०		वडा नं. ८ मा ५ रोपनी खेतियोग्य जमिन पुरेको (नेव वहादुर वस्नेत लगायत ६ जनाको ।		
		२०७३		वडा नं. ६ मा ठुला सिमखोलाले १० रोपनी जाति खेतियोग्य जमिन पुरेको, चेत वहादुर वस्नेतको १ वटा गोरु वगाएको । वडा नं. ७ मा ३ वटा सिंचाइ कुलाहरुमा क्षति । वडा नं. ९ मा सिस्नेखोलाले टेक वहादुर डाँगीको घट्ट र कुलो वगाएका, सिर्पाखोलाले १ वटा सिंचाई कुलोमा क्षति, कालिमाटी खोलाले ओमप्रकाश बुढाथोकी, दल वहादुर लगायतको करिव ३ रोपनी खेतमा क्षति ।		
		२०७४		वडा नं. ८ मा विर वहादुर बुढाथोकी र लोकमान बुढाथोकी लगायतका करिव ३ रोपनी जग्गा पुरेको, धानको विउ पुरेको ।		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				वडा नं. ९ मा सौरे कामीको घट्ट र घट्टको कुलोमा क्षति, सापमारा खोलाले खानेपानी टंकीमा क्षति, पाइपलाइन बगाएको, डोप्की खोला र हुंगेपानी खोलाले पनि खानेपानी मुहान र पाइप लाइनमा क्षति गरेको ।		
२	पहिरो तथा भु-क्षय	२०४२	१४	वडा नं. ९ मा वुकेरी लामिडाडामा पहिरो जाने क्रम तिव्र भएको घर तथा गोठहरूमा क्षति ।		
		२०४७		वडा नं. २ मा खाली खोलामा पहिरो गई खेतियोग्य जमिन र बस्ती जोखिममा परेको ।		
		२०४८		वडा नं. ९ मा गैरी रातामाटामा पहिरो गएर तलवाट ठुला खोला, माथीवाट कालिमाटी खोलाले काटेर वर्षेनी पहिरो गई वन जंगलमा क्षति भएको रुख विरुवाहरू बगाउने गरेको ।	पानी पर्ने तौरतरिकामा आएको फेरबदल तथा अवैज्ञानिक सडक निर्माणले गर्दा भविष्यमा पहिरोको घटनाहरू साथै पहिरोको असर पनि बढ्ने देखिन्छ ।	स्थानिय स्तरमा हुंगाका गारा लगाउने गरेको, भत्कीएका घरगोठहरू पुर्ननिर्माण गरेको, गरिएको, केही खानेपानीका मुहानहरू संरक्षण गरेको, सुरक्षित स्थानमा बसाई सरेको । वृक्षारोपण गरेको ।
		२०५२		वडा नं. ७ मा वन क्षेत्रमा गएको पहिरोले भाडेखोलामा वोटविरुवा नष्ट गरेका ।		
		२०५८		वडा नं. ९ मा सा.व. वाट पहिरो आइ राम बहादुर बुढाथोकीको १ रोपनी जग्गा पुरेको ।		
		२०६३		वडा नं. ७ मा केवरा मल्लको घर भत्किएको, २ वटा बाखा मरेका, खुवाड खोलामा २ रोपनी खेतमा क्षति । वडा नं. ५ मा सुगरखालीको उत्तर पुर्वमा पहिरो जाने र क्रमिक रुपमा वर्षातको समयमा माटो तथा वोटविरुवा बग्ने गरेको । वडा नं. ९ मा नेप बहादुर देवकोटा, गोपाल शर्मा लगायत १३ घरधुरीको ३५ रोपनी जग्गा तल दवेको र मुनी वाट चिप्लेपाथर खोलाले खारदै लगेको, पानीका मुहान दवेका ।		
		२०६४		वडा नं. २ मा मालिका सा.व.को पहिरोले कैनपानीमा सामान्य क्षति ।		
		२०६६		वडा नं. ८ मा काफलडाडा चिप्ले हुंगा सा.व. को हुंगेपानीमा पहिरो गई ५०-६० रुख बगाएको ।		
		२०६७		वडा नं. ५ मा मोटरवाटोको पानीले गर्दा मौलाहाल्ले वजार नजिक पहिरो गइ ७ घरधुरी जोखिममा ।		
		२०६८		वडा नं. ९ मा लामाडाडा वुकेरीमा प्रकाश वि.क. चेत बहादुर बुढाको घर अगाडि र पछाडि वाट पहिरो आएर घरमा क्षति भएको ।		
		२०६९		वडा नं. ९ मा मोटरवाटो काटेपछि पहिरो आइ स्यानिपनेरी मुहानको टंकी भत्केको र वगेको ।		
		२०७०		वडा नं. ८ मा हिलेखोला सा.व.को ददरेन भन्ने ठाउमा पहिरो गई वोटविरुवा नष्ट भएको ।		
		२०७१		वडा नं. ७ मा चुनेवर भन्ने ठाउमा साल, सल्ला र सान्नाका विरुवा नष्ट ।		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरुसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
		२०७३		<p>वडा नं. ५ मा चौरको पहिरोले सुन्तलाका विरुवा अन्य फलफुलका विरुवा तथा ५ जनाको घर गोठमा क्षति, रतिखोला गाउमा पहिरो आएर घर वस्ती जोखिममा रहेको, विर्मी वि.क.को १ वटा भैसी पुरिएको, कमला बुढाथोकीको गोठ भत्किएर १ वटा भैसी पुरिएको, डिल्ली वहादुर वि.क. को १ वटा गोरु पुरिएको, रतिखोला टोलमा २० रोपनी खेत पुरिएको, १ वटा पानीको मुहान भासिएको ।</p> <p>वडा नं. ९ वुकेरी लामिडाडामा वाटोले गर्दा अनिल वि.क. को १ रोपनी जग्गा पहिरोले लगेको ।</p>		
३	आगलागि	२०४७	११	वडा नं. २ मा गोरेखोला राष्ट्रिय वनमा आगलागि भई वोटविरुवा र वन्यजन्तुमा क्षति ।	खडेरीको प्रकोप बढेको क्रममा भएकोले आगलागिका घटनाहरु पनि बढ्न सक्ने छन ।	उपभोक्ताहरु गएर आगो निभाउने गरेको ।
२०६२	वडा नं. ७ मा दुइजेनी सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा, घाँस, वन्यजन्तु नष्ट भएका ।					
२०६३	वडा नं. ८ मा हिलेखोली सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट वन्यजन्तुमा क्षति, चरिचरणमा असर साना वुट्यान र घाँसहरु लोप भएका ।					
२०६४	वडा नं. ८ मा काफलडाडा चिप्लेभिरसा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट वन्यजन्तुमा क्षति, चरिचरणमा असर साना वुट्यान र घाँसहरु लोप भएका ।					
२०६५	वडा नं. ६ मा खाराचौर सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवाहरु नष्ट भएका वन्य जन्तुहरु लोप भएका ।					
२०६५	वडा नं. २ मा मालिका सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा र वन्यजन्तुमा क्षति ।					
२०६६	वडा नं. ५ मा २०६६ सम्म प्रत्येक साल आगलागि भई वोटविरुवाहरु नष्ट हुने गरेको ।					
२०६८	वडा नं. ९ मा चिप्ले वरागैरा सा.व. मा आगलागि भई ससाना वोट रुखहरु जलि नष्ट भएका ।					
२०७१	वडा नं. ९ मा चिप्ले वरागैरा सा.व. मा आगलागि भई ससाना वोट रुखहरु जलि नष्ट भएका ।					
२०७२	वडा नं. ७ मा दलसिंगे टाकुरीमा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट ।					
		२०७३		<p>वडा नं. ८ मा हिलेखोली सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट वन्यजन्तुमा क्षति, चरिचरणमा असर साना वुट्यान र घाँसहरु लोप भएका ।</p> <p>वडा नं. २ मा मालिका सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा र वन्यजन्तुमा क्षति ।</p> <p>वडा नं. ६ मा खाराचौर सा.व. र सिर्जना कसेरी सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट वन्यजन्तुहरु लोप भएका चरिचरणमा क्षति ।</p> <p>वडा नं. ७ मा वाहुन पनेरीमा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट ।</p>		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरुसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				वडा नं. ९ मा राष्ट्रिय वनमा आगलागि भई वादी कामीको २ वटा घर पुर्णरूपमा क्षति भएको, सापमारा खानेपानीको पाइप जलेर नष्ट भएको, पेदीखोला गतेरी चौरको खानेपानीको पाइप लाइनमा क्षति, छरेखोला खानेपानी पाइप लाइनमा क्षति ।		
		२०७४		वडा नं. ५ मा लालीगुराँस सा.व. मा आगलागि भई वोटविरुवा नष्ट भई वन्यजन्तुहरु अन्यत्र सरेका ।		
४	खडेरी	२०४२	११	वडा नं. २ र ५ मा गहुँ छर्न नसकेको, वाली समयमा लगाउन नपाएको ।	भविष्यमा खडेरीका घटनाहरु बढ्ने देखिन्छ ।	कृषि उत्पादनमा कमि भएपछि खाद्य सुरक्षाको अभाव तथा जिविकोपार्जनका लागि वैदेशिक तथा भारत कालापहाड जाने संख्या बढेको । टाढाबाट खानेपानी ल्याएर प्रयोग गरेको । अन्यत्र बाट अन्न किनेर खाने गरेको । केही संघ संस्थाहरुको सहयोगमा खानेपानीको मुहान संरक्षण गरेको ।
		२०४९	वडा नं. ६ मा पाखो जमिन बाभो रहेको, कृषि उत्पादनमा कमि आएको, खानेपानीका मुहान सुकेका (वाउनखोला, तिलारी, जुम्लेकाफल, धाडरे, साउनेपानी, रोटेपानी) ज्वरो टाइफाइडको संक्रमण बढेको ।			
		२०५४	वडा नं. ६ मा लामो खडेरीले गर्दा वालीवोट सुकेको कृषि उत्पादनमा कमि आएको खानेपानीका मुहानमा पानीको मात्रा घटेको ।			
		२०६१	वडा नं. ८ मा गहुँवाली सुकेको ।			
		२०६२	वडा नं. ९ मा लामो खडेरीका कारणले गर्दा खानेपानीका मुहानमा पानीको मात्रा घटेको सो क्रम क्रमिक रूपमा बढ्दै गएको । वडा नं. ८ मा लामो खडेरीले गर्दा ढिलो खेती लागेको, कृषि उत्पादनमा कमि आएको खानेपानीका मुहानमा पानीको मात्रामा धेरै कमि भएको (आग्नेखोला, सिगारिवोट, नाउलीपनेरी, हिलेखोला, गोग्राखोला, पनेराखोला) ।			
		२०६४	वडा नं. २, ६ र ७ मा कृषि उत्पादनमा कमी खानेपानीका मुहानमा पानीको मात्रा घटेको ।			
		२०६८	वडा नं. ५ मा धानको विउ सुकेको, खेती ढिलो लागेको, हिउदेवाली पनि ढिलो लगाएको, पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घटेको, खोरवारे, माइला खानेपानी, चरिमारे खोला, गोरेखोला, कोलवोट, आरखर्क, धाराखोला, भारहुंगा खोलामा पानी सुकेको अन्य मुहानहरुमा पानीको मात्रा घटेको ।			
		२०६९	वडा नं. २ मा पाखोवारीमा खेत नलागेको, पानीका मुहान सुकेका, कृषि उत्पादनमा कमि, भाईरल ज्वरो, जण्डिस, टाइफाइडका विरामी बढेका ।			
		२०७१	वडा नं. २ र ५ मा लामो खडेरीले गर्दा हिउदेवाली रोप्न नसकेको ।			
		२०७२	वडा नं. ९ मा लामो खडेरीका कारणले गर्दा मकै उत्पादनमा कमी भएको, पाखो वारीमा गहुँ छर्न नपाएको ।			
		२०७३	वडा नं. २, ७ र ९ मा लामो खडेरीका कारण असर			

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरुसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
				१५ पछि मकै छरेको, मकै उत्पादनमा कमि भएको , खानेपानीका मुहानमा पानीको मात्रा घटेको ।		
५	हावाहुरी	२०६५	५	वडा नं. ९ मा सृजना जागृत जोडिपिपल आधारभुत विद्यालयको टिनको छाना फालेको ।	हावाहुरीको वारम्भारता हेर्दा भविष्यमा हावाहुरीको प्रकोप बढ्ने देखिन्छ ।	क्षति भएका घरका छाना निर्माणका लागि छरछिमेक हरुले सहयोग गरेको । सामुदायिक बनले काठ उपलब्ध गराएको ।
		२०७१		वडा नं. ५ मा रतिखोलामा हावाहुरीले १० घरका छाना फालेको ।		
		२०७२		वडा नं. ६ मा पल्लोटोल, मथल्लोटोल, विचको टोलमा ४ वटा घरको छाना फालेको, सा.व. मा रुखहरु ढालेको । वडा नं. ८ मा ज्ञानकुञ्ज आधारभुत विद्यालयको छाना फालेको । वडा नं. ९ मा १२ वटा टिनवाला घरका छाना फालेको ।		
		२०७३		वडा नं. ६ मकैवालीमा क्षति, वनजंगलमा क्षति, युवराज वलीको मोवाइल पसलमा क्षति, धन वहादुर बुढाथोकी घाइते भएको । वडा नं. ७ मा ४५ घरधुरीको मकैवाली नष्ट । वडा नं. ८ मा रामलाल देवकोटाको घट्टको छाना फालेको ।		
		२०७४		वडा नं. ५ मा सुगुरखालीमा १ वटा गोठ फालेको । वडा नं. ७ मा पुर्ण वहादुर मल्लको गोठको छाना फालेको । वडा नं. ९ मा अम्मर चन्दको गोठको टिनको छाना उडाएको ।		
६	असिनापानी	२०४८	८	वडा नं. ८ मा २५० मुरी धानमा क्षति सुन्तला र फलफुलमा क्षति ।		केही उपाय नभएको
		२०६४		वडा नं. २ मा गहुँवाली र फलफुलु खेतीमा क्षति ।		
		२०६५		वडा नं. ८ मा ४५० मुरी धानमा क्षति सुन्तला र फलफुलमा क्षति ।		
		२०६६		वडा नं. ९ मा ३० घरधुरी जतिको नकाटेको सवै धानवाली नष्ट पारेको, भित्राउन नपाएको ।		
		२०६७		वडा नं. ५ मा गाउभरीका सवै सुन्तला भाारेको र गहुँवालीमा पनि क्षति भएको । वडा नं. ९ मा वडा भरिको सवै गहुँ वाली नष्ट पारेको केही मात्रामा भित्राएको ।		
		२०६८		वडा नं. ८ मा ३०० मुरी जती गहुँ वालीमा क्षति ।		
		२०७२		वडा नं. ८ मा २०० मुरी गहुँ वालीमा क्षतिसुन्तला र फलफुलमा क्षति ।		
		२०७३		वडा नं. ५ मा ४० घरधुरीका सुन्तला र अन्य फलफुल भाारेको । वडा नं. ६ मा धानवाली र फलफुलमा क्षति ।		
७	मिचाहा प्रजाति	२०५२ देखि		वडा नं. ५ मा वनमा वनमाराहरु वढेको खेत तथा वारीहरुमा पनि यसको प्रकोप बढ्दै गरेको	बढ्दो खडेरीका	वारी काल्नामा भएको भाार

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
			निरन्तर	<p>मकैवालीमा २ प्रकारको राउन्ने आएर मकैवालीमा क्षति गरेको ।</p> <p>वडा नं. ६ मा वनमा वनमाराहरू वढेको खेत तथा वारीहरूमा पनि यसको प्रकोप वढ्दै गरेको मकैवालीमा २ प्रकारको राउन्ने आएर मकैवालीमा क्षति गरेको ।</p> <p>वडा नं. ७ मा वनमारा भ्रार वढेर वन जंगलमा असर ।</p>	कारणले गर्दा भविष्यमा मिचाहा प्रजातिको प्रकोप अझै वढ्ने देखिन्छ ।	तथा वनमारा उखेलेर फाल्ने गरेको ।
		२०५३ देखि		<p>वडा नं. ८ मा कृषियोग्य जमिन तथा वनजंगलमा विभिन्न भ्रारहरूले ढाकेको उत्पादनमा कमी रैथाने विरुवा लोप भएका चरिचरणमा असर ।</p> <p>वडा नं. ९ मा कृषियोग्य जमिन तथा वनजंगलमा विभिन्न भ्रारहरूले ढाकेको उत्पादनमा कमी रैथाने विरुवा लोप भएका चरिचरणमा असर ।</p>		
		२०५४ देखि		वडा नं. २ मा वनमारा, अँजेरु जस्ता मिचाहा प्रजातिले कृषि उत्पादनमा असर, स्थानिय रैथाने घाँस हरु लोप तथा चरिचरणको अभाव ।		
		२०५८ देखि		वडा नं. ७ मा अदुवामा चरिमिली भ्रार वढेर अदुवा वालीमा असर, आकाशवेली भ्रार वढ्दो क्रममा र कालो राउन्ने भ्रार प्रकोपको रुपमा रहेको ।		
		२०६४		वडा नं. ६ मा कृषियोग्य जमिनमा विभिन्न प्रकारका भ्रारहरू आएर मकै, धान, वदाम खेतीमा क्षति ।		
८	कृषि तथा पशुमा रोग	२०५०	१४	<p>वडा नं. ८ मा गहुँमा सिदुरे रोग लाग्ने गरेको आलुमा डहुवा लाग्ने गरेको ।</p> <p>वडा नं. ७ मा वाखालाई छेर्ने रोग लागेर ४५ वटा वाखा मरेका, कुखुरामा आखा पाक्ने रोग लागेर ५० वढी कुखुरा मरेका ।</p>	भविष्यमा कृषि तथा पशुमा विभिन्न रोगहरू वढ्दै जाने देखिन्छ ।	रोग लागेको मकैको विरुवा उखेलेर फाल्ने गरेको । खोरेत रोग लागेको अवस्थामा पशु चौपायाको आवत जावत बन्द गरेको । स्थानिय जडिवुटि प्रयोग गरेर पशु चौपायाको उपचार गरेको । एगोभेट तथा भेटनरीवाट विषादी तथा
		२०५८		वडा नं. ९ मा अदुवामा पात पहेलो हुने गाना कुहिने तथा किरा लाग्ने, अदुवाको पातमा छिद्रा पर्ने, लामाडाडा टोलमा अदुवामा चरिमिली भ्रार वढ्दो क्रममा फल फुलमा पात दोवरिने जालो लाग्ने र कमिला लाग्ने ।		
		२०६०		वडा नं. ९ मा मकैमा ढिमिरो लाग्ने, जरा काट्ने किरा, वंशेलु किरा मकैमा गुवाउरो रोग लाग्ने गरेको ।		
		२०६१		वडा नं. ९ मा सिंगान भ्रार्ने, छिउ काने रोग लागेर ९० वटा वाखा मरेका ।		
		२०६४		वडा नं. ७ मा मकैमा वंशेलु किराले मकैको जरा काट्ने गरेको, वालीमा प्राय कृका पर्ने गरेको ।		
		२०६५		वडा नं. ५ मा ठुप्पे किराले मकैका जरा काट्ने गरेको, तरकारी वालीमा पनि क्षति सुन्तलामा पतेरो किराले रस खाने र दाना भार्ने ।		
		२०६६		वडा नं. ५ मा भुसिल किराले भटमास लगायत		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरू	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
		२०६७		धानमा क्षति, अदुवामा पात पहेलो हुने र गानो कुहिने रोग प्रकोपको रूपमा देखा परेको । वडा नं. २ मा अदुवामा डाठ कुहिने रोग लागेर अदुवा वाली उत्पादनमा कमि, धान खेतिमा रोग लागि धान उत्पादनमा कमि आएको ।		औषधी ल्याई प्रयोग गरेको । केहीले उन्नत विउविजनहरूको प्रयोग गरेको ।
		२०६८		वडा नं. ९ मा भुसिल किराले धान खाएर धान भित्राउन नपाएको ।		
		२०६९		वडा नं. ६ मा पखाला, खोरेत, कलेजो र फोक्सोमा रोग, मुख्यान लाग्ने रोगले वडा भरी ९० वटा वाखा मरेका ।		
		२०७०		वडा नं. २ वाखामा पखाला र मुख्यान रोगले १० वटा वाखा मरेको । वडा नं. ५ मा गाउभरी कुखुरामा आखा पाक्ने, सिंगान छार्ने, मन्टो वटारने रोगले ३०० जति कुखुरा मरेका, तरकारी वालीमा पात सुक्ने माकुरा जस्तो जालो लाग्ने र कमिला लाग्ने ।		
		२०७१		वडा नं. ६ मा सुन्तला खेतिमा सुन्तला पहेलो भएर खस्ने गरेको, मकैमा पात पहेलो भएर सुक्ने गरेको, बोडी सिमीमा परछाया लाग्ने गरेको, धान खेतीमा धान जल्ने गरेको, मकैका घोगाहरु कालो हुने गरेको, तरकारी वालीमा हुसी लाग्ने गरेको र गहुँमा वाला कालो भई दाना सानो लाग्ने गरेको । वडा नं. ९ मा भुसिल किराले धान खाएर धान भित्राउन नपाएको, तोरीमा र मुलामा लाइ किराले गर्दा उत्पादनमा कमि आएको धान गहुँमा कुका रोग आएर उत्पादनमा कमि, मुख सुनिने, सिंगान झार्ने रोगले ५० वटी वाखा मरेका ।		
		२०७२		वडा नं. ५ मा गाउभरीमा अज्ञात रोगको कारण २३० वाखा मरेका ।		
		२०७३		वडा नं. ५ मा छाला पाकेर वडा भरी १० वटा भैसी मरेका । वडा नं. ७ मा कुखुरामा रोग आई ४५० वटी मरेका, अदुवामा गानो कुहिने, पात पहेलो हुने, आलुमा चुर्ना पर्ने, भटमास धान, मासमा भुसिले किराको प्रकोप वढेको तरकारी वालीमा जालो लाग्ने कमिला पर्ने । वडा नं. ८ मा पेट ढाडिने पिसाव वन्द हुने र पखाला लाग्ने रोगले ७० भन्दा वटी वाखा मरेका, मकैमा गुवाउरो र वंशेलु लाग्ने गरेको ।		
९	मानव रोग	२०६४	४	वडा नं. ९ मा आखा पाक्ने रोगले महामारीको रूप लिएको ।	जलवायु परिवर्तनका कारणले मानवमा विभिन्न	
		२०६६	वडा नं. ७ मा ५० जना भन्दा वटीमा झाडापखाला प्रकोपको रूपमा देखा परेको ।			
		२०६८	वडा नं. ७ मा टाइफाइड, जन्डिस, आखा पाक्ने,			

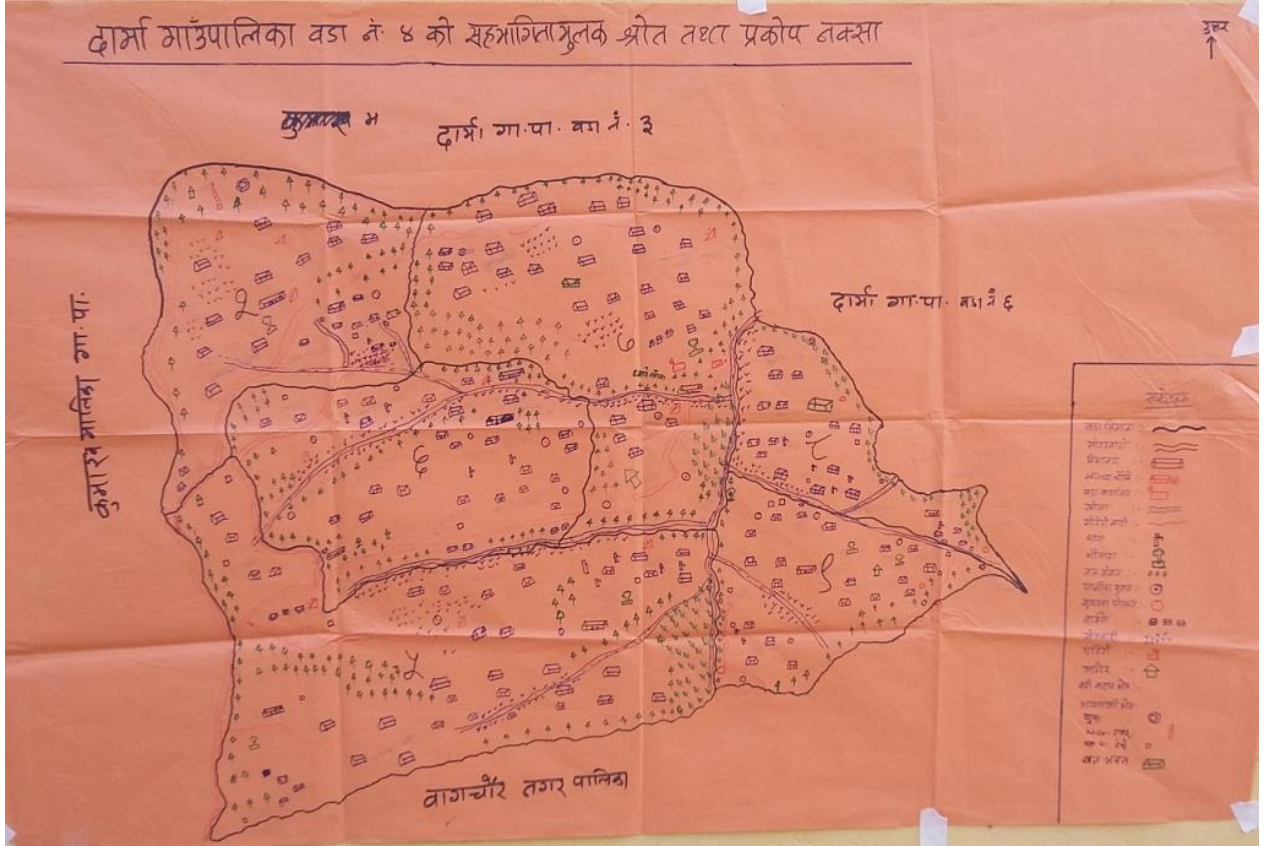
क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्भारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभावहरु	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरु	अन्य असरहरुसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरु
		२०७३		छाला चिलाउने रोग बढ्दो मात्रामा देखा परेको । वडा नं. ९ मा छाला चिलाउने छालामा छिद्रा पर्ने रोग बढ्दो । वडा नं. ५ मा ६० जना भन्दा बढीमा भाडापखाला प्रकोपको रुपमा देखा परेको छाला चिलाउने, आखा पाक्ने रोग बढ्दो अवस्थामा पत्थरी टाइफाइड भाडापखाला बढी मात्रामा देखिने गरेको । वडा नं. ९ मा जन्डिसका कारण वृधु वलीको मृत्यु भएको ।	रोगहरु बढ्दै जाने देखिन्छ ।	औषधी ल्याएर खुवाएको ।

यस ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषणबाट यहाँका बासिन्दा सबै भन्दा खडेरी, कृषि तथा पशुमा रोग र मानव रोगबाट प्रभावित भएको देखिन्छ । यी प्रकोपहरु लगायत मिचाहा प्रजाति, पहिरो तथा भू-क्षय, बाढी, हावाहुरी, आगलागि, असिनापानी जस्ता प्रकोपहरु पटक पटक दोहोरिरहेको र यी प्रकोपहरुले सबै वडाहरुमा क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ, यी प्रकोपहरु र यिनका असर तथा प्रभावहरुसंग जुध्न स्थानीय समुदायले स्थानीय संघ संस्थाहरुको सहयोगमा केही प्रयासहरु गर्ने गरेको देखिए पनि ती प्रयासहरु अपर्याप्त रहेको देखिन्छ ।

३.३.३ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको लागि गरिएका वस्ती स्तरीय गोष्ठीहरुमा प्रत्येक वस्तीमा भएका श्रोत तथा प्रकोपहरुको पहिचान गरी सहभागीतामूलक तरिकाबाट वस्ती स्तरिय श्रोत तथा प्रकोप नक्शा तयार गरिएको थियो । पछि तिनै वस्ती स्तरिय नक्साहरुलाई एकिकृत गरी दार्मा गाउँपालिकाको वडा नं. ४ को श्रोत तथा प्रकोप नक्सा तयार गरिएको थियो । उक्त श्रोत तथा प्रकोप नक्सा तयार गर्ने बखत वडामा भएका सम्पूर्ण श्रोत तथा प्रकोपहरुलाई नक्सामा उतार्न आग्रह गरिएको थियो ।

तल प्रस्तुत श्रोत तथा प्रकोप नक्सा अनुसार यस वडामा खेतीयोग्य जमिनको तुलनामा वन क्षेत्रनै बढी रहेको देखिन्छ । नदी किनारमा रहेको पहाडी वडा भएकोले यो वडा बाढी, पहिरो तथा भू-क्षयको जखिममा रहेको देखिन्छ । वडाका प्रत्येक वस्तीहरुमा एथेष्ट मात्रामा पानीका मुहानहरु रहेपनि ती मुहानहरुमा क्रमिक रुपमा पानीको मात्रामा कमी हुँदै गएको पाईयो । भौतिक पूर्वाधारहरुका रुपमा यस वडामा ७ वटा सरकारी विद्यालय, २ वटा वन भवन, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी रहेको देखिन्छ ।

चित्र १७. दार्जी गा.पा. वडा नं. ४ को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा

३.३.४ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

जलवायु परिवर्तनले निम्त्याउने प्रकोपले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ फरक फरक प्रकोपहरूले उमेर समूह, लिंग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ। यस विधिको प्रयोग गरी यस वडामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट वडामा कुन उमेर समूह, लिंग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायमा कस्तो प्रभाव परेको छ भन्ने कुराको विश्लेषण गरिएको थियो। यस विधिको प्रयोगले वडामा रहेको लैङ्गिक तथा जातीय समावेशीकरणको स्थितिको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ।

तालिका ८. जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
वाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाको क्षति,	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, वालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि,	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	***	**	**	**
आगलागि	वोटविरुवाहरु नष्ट, जनावरहरुको क्षति, पाईपलाईनमा क्षति,	*	***	***	*	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
मानव रोग	भाडा पखाला, औलो, टाईफाईड, भाईरल ज्वरो, जन्डिस जस्ता रोगहरुमा वृद्धि	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	*
कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा वृद्धि, कृषि उत्पादनमा कमी, पशु चौपायाको मृत्यु	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	*
हावाहुरी	स्कुल तथा घरका छानाहरु उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरु ढलेको, मकै वालीमा क्षति	***	**	**	**	***	***	***	**	*	*	***	**	***	**	*
असिनापानी	धानवाली, गहुवाली तथा फलफुल खेतीमा क्षति	***	**	**	**	***	***	***	**	*	*	***	***	***	**	*

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
मिचाहा प्रजाति	रैथाने घासहरु हराएको, वारीका काल्ना तथा वारीमा भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव	*	***	***	*	***	***	**	**	**	**	**	**	**	**	**

नोट : * न्यून, ** मध्यम र *** अति उच्च जोखिम

यसरी जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको विश्लेषण गर्दा जलवायु परिवर्तन र जलवायुजन्य प्रकोपहरु (बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषिमा रोग, हावाहुरी, पशुमा रोग, मिचाहा प्रजातिको प्रकोप, आदि) बाट सबैभन्दा बढी बाल बालिका, महिला, अति विपन्न वर्ग तथा जातजातिको आधारमा दलितहरु र सामाजिक स्तरको हिसाबले एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु उच्च संकटासन्न रहेको देखिएको छ। यी प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट अन्य वर्ग समुदाय प्रभावित भएतापनि उनीहरूसँग ती प्रकोपहरुको सामना गर्न सक्ने क्षमता तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको देखिन्छ।

३.३.५ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्षाकनबाट पहिचान गरिएका यस वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी जोडागत स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका ९. प्रकोपहरूको जोडा स्तरीकरण

प्रकोप	वाढी	पहिरो तथा भु-क्षय	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	मानव रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	आगलागी	मिचाहा प्रजाति	स्तर
वाढी		पहिरो तथा भु-क्षय	खडेरी	वाढी	वाढी	मानव रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	वाढी	मिचाहा प्रजाति	छैठौ
पहिरो तथा भु-क्षय			खडेरी	पहिरो तथा भु-क्षय	पहिरो तथा भु-क्षय	मानव रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	पहिरो तथा भु-क्षय	मिचाहा प्रजाति	पाचौ
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	पहिलो
हावाहुरी					हावाहुरी	मानव रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	हावाहुरी	मिचाहा प्रजाति	सातौ
असिनापानी						मानव रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	आगलागी	मिचाहा प्रजाति	नवौ
मानव रोग							कृषि तथा पशुमा रोग	मानव रोग	मानव रोग	तेस्रो
कृषि तथा पशुमा रोग								कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा रोग	दोश्रो
आगलागी									मिचाहा प्रजाति	आठौ
मिचाहा प्रजाति										चौथो
जम्मा	४	५	९	३	१	७	८	२	६	

यस प्रकोप जोडागत स्तरीकरणबाट यस वडाले सामना गरिरहेको प्रमुख प्रकोपको रूपमा खडेरी देखिएको छ भने त्यसपछिका प्रकोपहरूमा क्रमशः कृषि तथा पशुमा रोग, मानवमा रोग, मिचाहा प्रजाति, पहिरो तथा भु-क्षय, वाढी, हावाहुरी, आगलागी र असिनापानी देखिएका छन् ।

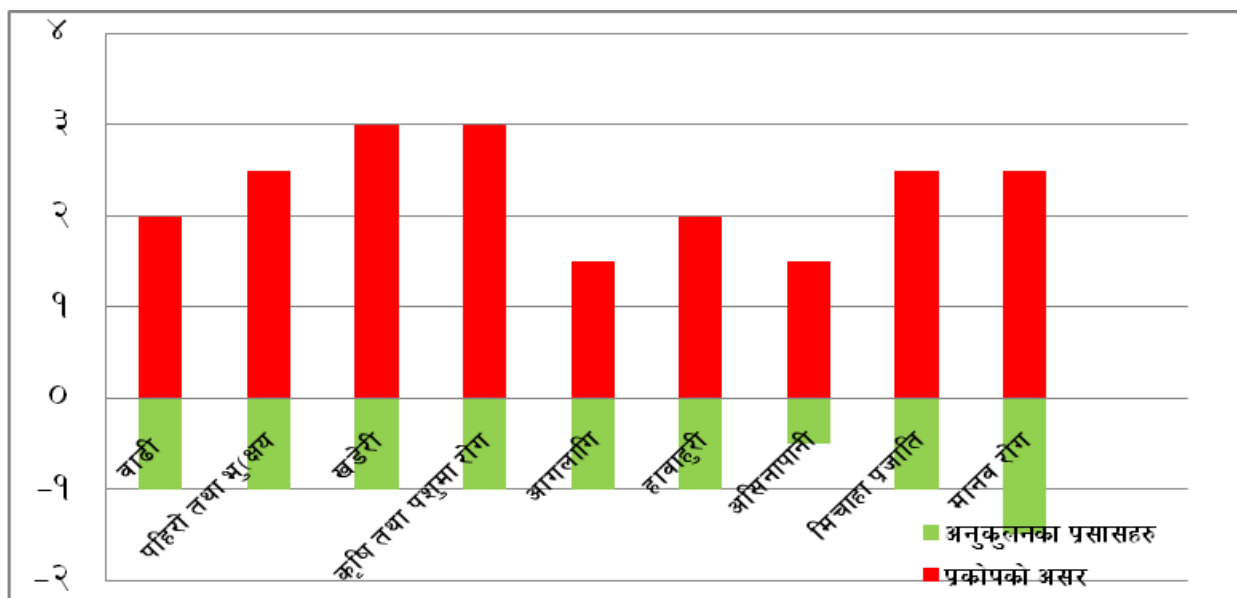
३.३.६ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट प्रकोपको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै प्रकोपसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरूको स्तर दुवैलाई ०.५ देखी ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो । जसमा ०.५ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

तालिका १०. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

क्र. सं.	प्रकोप	प्रकोपले पारेको प्रभाव मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
१	वाढी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पूर्वाधार, मानवीय क्षति, जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ करिव १७३ रोपनी जति खेतीयोग्य जमिनमा क्षति पुर्याएको ✓ १७ वटा पानी घट्टमा पटक पटक क्षति ✓ २२ वटा सिंचाई कुलो तथा घट्टका कुलोहरूमा पटक पटक क्षति गरेको ✓ खानेपानीका मुहान तथा पाईपलाईनमा क्षति ✓ २ वटा गाईगोरु र १ वटा भेडा बगाएर मृत्यू भएको 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ पुरिएका खेतहरू पुननिर्माण गरेको ✓ खोलाले कटान गरेको ठाउमा ढुंगाका पर्खाल लगाएको ✓ घट्ट तथा सिंचाई कुलाहरू पुननिर्माण गरेका 	१
२	पहिरो तथा भु-क्षय	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानवीय क्षति, जलश्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ करिव २४ रोपनी खेतीयोग्य जमिनमा क्षति ✓ २ वटा भैस, १ वटा गोरु र २ वटा बाखा पुरेको ✓ सुन्तला तथा फलफुलका विरुवाहरूमा क्षति ✓ २ वटा खानेपानी मुहान तथा टंकिमा क्षति ✓ ७ वटा घरगोठमा क्षति तथा ७ वटा जोखिममा ✓ वन क्षेत्रका वोटविरुवाहरूमा क्षति 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ स्थानिय स्तरमा पहिरो गएको ठाउमा ढुंगाका गाराहरू लगाउने गरेको ✓ सुरक्षित ठाउमा प्रभावित घरधुरीहरू सरेको ✓ भत्किएका घरगोठहरू छिमेकीको सहयोगमा पुननिर्माण गरेको 	१
३	खडेरी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ १४ वटा पानीका मुहानहरू सुकेका र सवै मुहानहरूमा पानीको मात्रामा कमी आएर खानेपानी तथा सिंचाईमा समस्या भएको ✓ मानव स्वास्थ्यमा भाईरल ज्वरो, टाईफाइड, जण्डिस, भाडापखाला जस्ता रोगहरूको वृद्धि भएको ✓ कृषि योग्य पाखो जमिन बाभो रहेको र उत्पादनमा कमी आएको ✓ कृषि तथा पशुचौपायाहरूमा रोगको मात्रा बढेको ✓ वाली लगाउने समयमा परिवर्तन भएको 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ टाढावाट खानेपानी ल्याएर खाने गरेको ✓ हाईब्रिड तथा सुख्खा सहन सक्ने जातका विउ विजनहरू रोप्ने गरेको ✓ कृषि उत्पादनमा कमी भएका कारणले अन्यत्र जिल्लावाट खाद्यान्न आयात गर्नुपरेको ✓ पानीका मुहानहरू संरक्षण गरेको ✓ खाद्य सुरक्षाको अभावले गर्दा वैदेशिक रोजगार र भारतमा जानेको संख्या बढेको 	१
४	कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ अदुवामा पात पहेलो हुने तथा डाठ कुहिने जस्ता रोगहरूले उत्पादनमा कमी भएको ✓ मकैमा खुम्चे किरा, धानवालीमा गवारो, भटमासमा भुसुलेकिरा, गहुमा सिन्दुरे, धान, आलु तथा 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ स्थानिय जडिवुटिहरूको प्रयोग ✓ भेटनरी वाट औषधी उपचार ✓ एगोभेटवाट विषादीको प्रयोग 	१

क्र. सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरु	स्तर	अनुकूलनका उपायहरु	स्तर
			<ul style="list-style-type: none"> तरकारीमा डढुवा रोग, ✓ सुन्तलाहरु परिपक्व नहुदै पहेलो हुने गरेको ✓ १० वटा भैसि, ५३० वाखा र १२०० वढी कुखुरा मरेका 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ केहीले उन्नत विउविजनहरु प्रयोग गरेको 	
५	आगलागि	वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ वन जंगलका वोटविरुवाहरु नष्ट भएको ✓ वन्यजन्तुहरु अन्यत्र विस्थापित भएको ✓ खानेपानीका पाईपलाईनमा क्षति भएको 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ उपभोक्ताहरु द्वारा जंगलको आगो निभाउने कार्य गरेको 	१
६	हावाहुरी	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशु्रक्षा, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ८६ वटा घरगोठ र २ वटा विद्यालयको छानामा क्षति पुर्याएको ✓ वन जंगलका रुखहरु ढालेको तथा हागाहरु भाचेको ✓ मकै वाली तथा फलफुलमा क्षति 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ जनश्रमवाट घर, गोठ तथा विद्यालय निर्माण गरेको 	१
७	असिना पानी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ १२०० मुरी भन्दा वढी धानवाली, गहुवाली, जौ वालीमा क्षति ✓ सुन्तला, नास्पाती, कागति, आरु लगायतका फलफुलमा क्षति गरेको 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ कुनै उपाय नभएको 	०.५
८	मिचाहा प्रजाति	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशु्रक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ रैथाने घास प्रजातिहरु लोप हुदै गएको ✓ वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर ✓ कृषि उत्पादनमा कमी 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ खेतवारीमा भएको भारलाई उखेलेर फाल्ने तथा आगो लगाउने कार्य गरेको 	१
९	मानवमा रोग	मानव स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> ✓ भ्वाडापखाला, टाईफाइड, भाईरल ज्वरो, छाला चिलाउने, आखा पाक्ने जस्ता रोगहरु वढदै गएको 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ स्थानिय जडिवृटिहरुको प्रयोग गर्ने गरेको ✓ स्वास्थ्य चौकि तथा स्थानिय मेडिकलहरुवाट औषधी उपचार गरेको 	१.५

चित्र १८. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण विधिबाट पहिचान गरिएका ९ किसिमका प्रकोपहरूको मूल्यांकन तथा अनुकूलनको क्षमताको लेखाजोखा चित्र १८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त चित्रको विश्लेषण गर्दा यस वडामा सबैभन्दा बढी खडेरी, कृषि तथा पशुमा रोग, मानव रोग जस्ता प्रकोपहरूले असर पारेको देखिन्छ र यी प्रकोपहरू बारम्बार दोहोरिएको पनि पाईएको छ । भने यस्ता प्रकोपहरूको प्रभावहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ । यस विश्लेषणले प्रकोपहरूसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अझै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षती हुने देखिन्छ । तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपहरूसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरू समावेश गरिएका छन् ।

३.३.७ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट वडामा जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरू (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति) अन्तर्गत कुन कुन सम्पत्तिहरू उपलब्ध छन् तिनीहरूको विद्यमान अवस्था के छ र ती सम्पत्तिहरूमा जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर के कस्ता रूपमा देखिएका छन् साथै ती असरहरूसँग अनुकूलित हुनको लागि अवलम्बन गर्न सकिने उपायहरूको के के हुन सक्छन् भनी विश्लेषण गरिएको थियो । जसको परिणाम तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ११. जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
प्राकृतिक सम्पत्ति	सामुदायिक वन : साविकको वडा नं. २ मा १ वटा (मालिका) वडा नं. ५ मा १ वटा (लालीगुराँस) वडा नं. ६ मा २ वटा (सृजना कपसेरी, थाराचौर) वडा नं. ७ मा २ वटा (परिवन, राइजेपाखा) वडा नं. ८ मा २ वटा (हिलेखोला, सिंगारिकोट) वडा नं. ९ मा १ वटा (सामुदायिक वनका कारणले गर्दा केही हदसम्म वन क्षेत्रको	-	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुंच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>चिप्लेवरागौरा) गरि जम्मा ९ वटा सामुदायिक वनहरु छन् ।</p> <p>रुख प्रजातिहरु : साल, सल्लो, लालिगुरास, रैज, वाभ्र, उतिस, गिठो जस्ता प्रजातिहरु छन् ।</p> <p>जडिवुटीहरु : समायो, सिल्यु, , टिमुर, सुनाखरी, कुरिलो, आकाशवेली, जस्ता जडिवुटीहरु पाइन्छन् । हाल सामुदायिक वन हस्तान्तरण पश्चात चरिचरण वन्द गरिएकोले रुख प्रजातिहरुको वृद्धि भएतापनि खडेरी तथा वनमारोको प्रकोपले गर्दा जडिवुटी र घाँस प्रजातिहरु लोप हुदै गएका छन् ।</p> <p>वन्यजन्तुहरु : दुमिस, स्याल, खरायो, मलस्याप्रो, वादर, घोरल चितुवा, वन विरालो,</p> <p>पंक्षी : भगेरा, जुरेली, कालिज, तिथ्रा, रुख खोपुवा, कोकले, सिमटाल्लो, काग, च्याखुरा, ढुकुर, लाटोकोसेरो आदि ।</p> <p>यस क्षेत्रको रमणिय स्थल मालिका लेक र मालिका गुफा पनि यसै वडामा अवस्थित छन् ।</p> <p>सामुदायिक वनको कारणले गर्दा वन क्षेत्रको शंरक्षण भएतापनि मिचाहा प्रजाति र खडेरीको प्रकोपले गर्दा विभिन्न खाले घास र जडिवुटीहरु घटदो अवस्था रहेको छ साथै चिल, लाटोकोसेरो जस्ता चराहरु र चितुवा जस्ता वन्यजन्तुहरु लोप हुदै गएको पाईएको छ ।</p> <p>खोला तथा खोल्सीहरु : साविकको वडा नं. २ मा खागलखोला, वडा नं. ५ मा सुगुरखोला र खालीखोला, रतिखोला, वडा नं. ६ मा खागलखोला, धाईरेखोला वडा नं. ७ मा परिखोला, चिसीखोला, वडा नं. ८ मा हिलेखोला, जिउलाखोला, वडा नं. ९ मा ठुलोखोला, खालीखोला, सिर्पाखोला, कल्लेरी खोला जस्ता ससाना खोल्सीहरु छन् ।</p> <p>पानीका मुहानहरु : साविकको वडा नं. २ मा अधेरी खोला, माटेखोला, कैनापानी, वाउनपधेरा, काफलपानी, ठुलागौरा, सर्सुखोला, बाहुनचौर, गोरेखोला, रोटेपानी, पानीपधेरी, सिममुल गरी ११ वटा, वडा नं. ५ मा दलसिंह टाकुरा, धारीखोला, वोरापानी, सानीखाने खोला, स्यानधारा, गारेपानी, जरेसिम, पातालगौरा खोला, तिराली, आग्रापाखा, मैथल्ली कुवा, धाराखोला गरी १२ वटा, वडा नं. ६ मा खाराचौर, तिलारी, ठुलासिम, वाउनपनेरा, टंकीखोला, गौरापारी, गुड्यागारे, गजुरे, लिउरेवारी, मथल्लो कुवा पोखरा, नातिगारा, खागल खोला, खारा, सिम, गैरीखोला गरी १६ वटा, वडा नं. ७ मा ठुला पनेरा, चाख्लेगौरा, वाउन पनेरा, पैराटा, स्याला, टोड्केपानी, माटेखोला, ठुला पनेरा, चौराखोला, लेखाखाली, चिसाखोला, मिराधारा, परिखोला, गिठारुख, रेउलेसिम गरी १५ वटा, वडा नं. ८ मा तुषारेपानी, ढुंगेपानी,</p>	<p>संरक्षण भएता पनि खडेरी र मिचाहा प्रजातिको वढदो प्रकोपले गर्दा वनका जडिवुटी हरु तथा स्थानिय रैथाने घास प्रजातिहरु लोप हुदै जाने देखिन्छ, साथै उचित वासस्थानको अभावमा वन्यजन्तुहरु पनि क्रमिक रुपमा लोप हुदै जाने देखिन्छ ।</p> <p>वढदो खडेरीका कारणले गर्दा खोला खोल्सी तथा पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घटदै जाने देखिन्छ, जसले गर्दा सिंचाईको लागि पानीको अभाव भई कृषि उत्पादनमा कमी आउनुका साथै स्वच्छ पिउनेपानीको पनि अभाव हुने देखिन्छ ।</p>			

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुंच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>धाराखोला, मुलाखोला, हाडिखोला मुल, डुराखेत मुल, पाखेमुल, सिमगरा, ठारीखोली, तिलचाप्रे, पनेरा, थारेघर नाउली, कालिमाटि, हुनकेरी गरी १५ वटा, वडा नं. ९ मा स्यानिपनेरी, साउनेपानी, वाभुगाड मुल, कल्लेरीखोला, पाखापानी, वारेकाफल, सिस्नेखोला, बुकेनाउली, सिन्नेखोला, दोभान नाउली, सिमाखोला, तल्लो सापमारा (ढोप्टीमुल), तिमिलेखोली, पेदीखोली, धाप्लीगारे मुल गरी २० वटा पानीका मुहानहरु रहेका छन साथै माथि उल्लेखित खोला तथा खोल्सीहरु र पानीका मुहानहरुमा पानीको मात्रा घट्दै गएको र केही पुर्णरूपमा सुकेको अवस्था छ ।</p> <p>सुख्खा पोखरी : वडा नं. २ मा २ वटा (वारापोखरा, मालिका) वडा नं. ५ मा ३ वटा (लामापोखरा, भाकीगारे, चौपारी) वडा नं. ६ मा २ वटा (जुमकोट, हरलेपोखरी), वडा नं. ७ मा ३ वटा (पोखराखाली, खालिकाडाडा, ठुलापनेरा) वडा नं. ८ मा ३ वटा (चिप्लेपोखरी, सिंगारीकोट, निपाने), वडा नं. ९ मा ५ वटा (वाभागाउ, नाङ्गेटाकुरी, सिमापाखा, शिद्धाथाना, ठुलापोखरा)</p> <p>संरक्षणको अभावमा यि सुख्खा पोखरीहरु नासिदै गएका छन ।</p>				
भौतिक सम्पति	<p>मोटरवाटो : यस वडाका प्रायजसो वस्तिहरुलाई कच्ची मोटरवाटोले छोएको छ तर वर्षाको समयमा यि कच्ची सडकहरु संचालन नहुने साथै साविकको वडा नं. ५ लाई चौरजहारी जाने रागमार्गले छोएको छ ।</p> <p>विजुलीवत्ति : यस वडाका कुनै पनि वस्तिहरुमा विजुलीवत्तिको सुविधा रहेको छैन, यहाका वासिन्दाले सौर्य उर्जावाट घरमा वत्ति वालिरहेका छन तर केही विपन्न घरधुरीहरुमा सोलार वत्ति पनि छैर वा भएको पनि पुर्ण रूपमा विग्रेको अवस्थामा रहेको छ ।</p> <p>भोलुंगे पुल : साविकको वडा नं. ७ मा ढलानवाल पुल १ वटा, वडा नं. ९ मा १ वटा ढलानवाल पुल</p> <p>पानी घट्ट : साविकको वडा नं. ५ मा १ वटा (परम्परागत घट्ट) वडा नं. ७ मा १४ वटा, वाह्रै महिना चल्ने १ वटा, (२ वटा सुधारिएको घट्ट) वडा नं. ८ मा ८ वटा, वडा नं. ९ मा ७ वटा (२ वटा सुधारिएको घट्ट)</p> <p>सामुदायिक भवनहरु : साविकको वडा नं. २ मा विद्यालय भवन १, मन्दिर ३, वडा नं. ५ मा ३ वटा विद्यालय भवन, १ वटा इ.व.का. भवन, वडा नं. ६ मा विद्यालय भवन १ वटा, सा.व. भवन १ वटा, मन्दिर १ वटा, वडा नं. ७ मा सा.व. भवन १ वटा, विद्यालय भवन १ वटा, १ वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी भवन १, वडा नं. ८ मा विद्यालय भवन १ (ज्ञानपुञ्ज) वडा नं. ९ मा विद्यालय भवन १, मन्दिर १</p>	<p>भविष्यमा जलवायुजन्य प्रकोपका असरका वावजुद विकास प्रक्रियाले गर्दा मोटरवाटोको स्तरउन्नती भई यातायातको राम्रो सुविधा हुनेछ । विजुली वत्तिको विस्तार हुनेछ ।</p> <p>सामुदायिक भवनहरुको</p>	+	+	-

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>खानेपानीको उपलब्धता : साविकको वडा नं. २ मा खानेपानी टंकी ४ वटा धारा ९ वटा, वडा नं. ५ मा कुवा तथा व्यक्तिगत तरिकाले ल्याएका पाइपलाइन वाट खानेपानीको उपलब्धता टङ्गारा uplift solar वाट खानेपानीको उपलब्धता वडा नं. ६ मा खानेपानी टंकी १ वटा धारा ३ वटा, वडा नं. ७ मा पाइपलाइन धारा तथा कुवावाट खानेपानीको उपलब्धता वडा नं. ८ मा खानेपानी टंकी २ वटा धारा ६ वटा, वडा नं. ९ मा बा.न.पा. वाट आएको खानेपानी योजना वाट खानेपानी उपलब्ध भईरहेको । यि खानेपानी योजना तथा टंकिहरुको अवस्था जिर्ण रहेको ।</p> <p>सिंचाई कुलो : साविकको वडा नं. ५ मा ३ वटा, वडा नं. ६ मा ८ वटा, वडा नं. ७ मा ७ वटा, वडा नं. ८ मा १२ वटा, र वडा नं. ९ मा ६ वटा गरी जम्मा ३५ वटा सिंचाई कुलोहरु रहेका छन् । सबै कुलाहरु जिर्ण अवस्थामा साथै कच्ची रहेका छन् ।</p> <p>सुचना तथा संचार : साविकको वडा नं. २ मा एनसेल र नमस्तेको टावर रहेकोले यस वडाको माथिल्लो भेगमा टेलिफोनको राम्रो सुविधा रहेको तर तल्लो भेगमा त्यति राम्रो सुविधा नभएको । एफ.एम. रेडियोहरुको हकमा रुकुम र जाजरकोट जिल्लाका एफ.एम. हरु राम्रो संग सुनिने तर जिल्लाका एफ.एम.हरु केही भागमा मात्र सुनिने गरेको ।</p>	<p>स्तरउन्नती हुनेछ । परम्परागत घड्ढहरु समय अनुसार सुधारिएको हुनेछन । स्वच्छ पिउनेपानी उपलब्ध गराउनका लागि खानेपानीका टंकि तथा धाराहरुको मर्मत तथा स्तरउन्नती गरिनेछ । सिंचाई कुलाहरुको स्तरउन्नती हुनेछ । सुचना तथा संचारको पहुच बढनेछ ।</p>			
सामाजिक सम्पत्ति	<p>सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह : यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरु रहेका छन् ।</p> <p>आमा समूह : साविकको वडा नं. २ मा १ वटा, वडा नं. ५ मा ४ वटा, वडा नं. ६ मा १ वटा, वडा नं. ७ मा १ वटा, वडा नं. ८ मा ५ वटा, वडा नं. ९ मा ३ वटा गरि जम्मा १५ वटा आमा समूहहरु रहेका छन् ।</p> <p>वडा नागरिक मञ्च : साविकको सबै वडामा १/१ गरि ६ वटा</p> <p>सहकारी : यस वडामा भल्चौर साना किसान सहकारी संस्थाले आफ्नो सेवा प्रवाह गरिरहेको छ ।</p> <p>वाल क्लव : साविकको वडा नं. २ मा १ वटा, वडा नं. ५ मा १ वटा, वडा नं. ७ मा १ वटा र वडा नं. ९ मा १ गरि ४ वटा</p> <p>युवा क्लव : वडा नं. ५ मा १ वटा, वडा नं. ७ मा १ वटा, वडा नं. ९ मा १ वटा गरी ३ ओटा</p> <p>विद्यालय व्यवस्थापन समिति : प्रत्येक विद्यालयमा १/१ गरि ७ वटा</p> <p>कृषि समूहहरु : साविकको वडा नं. २ मा २ वटा (</p>	<p>भविष्यमा यस वडामा विभिन्न सामुदायिक संघ संस्थाहरुको सक्रियता बढने छ ।</p>	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>मालिका कृषक समुह, सरस्वती महिला कृषक समुह) वडा नं. ५ मा ४ वटा (दलित बहुउद्देशिय कृषि समुह, मिलीजुली लगायत) वडा नं. ६ मा २ वटा (हिमालय कृषक समुह, लगनशिल कृषि समुह), वडा नं. ७ मा ४ वटा (दिपज्योती कृषक समुह, परिवर्तनशिल महिला कृषक समुह, पहाडी महिला कृषक समुह, पोखरेली महिला कृषक समुह), वडा नं. ८ मा ४ वटा (परिवर्तनशिल महिला कृषक समुह, नवजागरण कृषक समुह, उन्नतिशिल कृषक समुह, बहुउद्देश्य कृषक समुह)</p> <p>परियोजनाहरू : यस वडामा गरिवि निवारण कोष, LGCDP, KUBK, ASHA जस्ता संघ संस्था तथा परियोजनाहरूले काम गरिरहेका छन ।</p>				
मानविय सम्पति	<p>शिक्षा सेवामा संलग्न : साविकको वडा नं. २ मा ५ जना, वडा नं. ५ मा ४ जना, वडा नं. ६ मा ६ जना, वडा नं. ७ मा ९ जना, वडा नं. ८ मा ९ जना, वडा नं. ९ मा ९ जना गरी जम्मा ३४ जना</p> <p>सैनिक प्रहरिमा संलग्न : साविकको वडा नं. ६ मा २ जना, वडा नं. ९ मा २ जना, जना गरी जम्मा ४ जना</p> <p>निजामति सेवामा संलग्न : साविकको वडा नं. ९ मा ३ जना</p> <p>गैहसरकारी संस्था : साविकको वडा नं. ५ मा ५ जना र वडा नं. ७ मा ३ जना गरी जम्मा ८ जना</p> <p>वैदेशिक रोजगार : साविकको वडा नं. २ मा १९ जना, वडा नं. ५ मा ६० जना, वडा नं. ६ मा १३ जना, वडा नं. ७ मा ३० जना, वडा नं. ८ मा ११ जना, र वडा नं. ९ मा १२ जना गरी जम्मा १४५ जना</p> <p>जे.टि.ए. उत्तिर्ण : साविकको वडा नं. ६ मा ३ जना, वडा नं. ७ मा ६ जना, वडा नं. ८ मा ४ जना, वडा नं. ९ मा २ गरी जम्मा १५ जना</p> <p>अ.न.मि/अ.हे.व./सि.एम.ए. उत्तिर्ण : साविकको वडा नं. ५ मा २ जना, वडा नं. ७ मा ४ जना, वडा नं. ८ मा ४ जना गरी १० जना</p> <p>महिला स्वयमसेविका : यस वडामा ६ जना महिला स्वयमसेविका रहेका छन ।</p> <p>सव-ओभरसियर : साविकको वडा नं. ६ मा १ जना</p> <p>ईन्जिनियर : साविकको वडा नं. २ मा १ जना</p> <p>डकर्मि सिकर्मि : साविकको वडा नं. २ मा २० जना, वडा नं. ५ मा २५, वडा नं. ६ मा ३७, वडा नं. ७ मा १० जना, वडा नं. ८ मा ३५ जना र वडा नं. ९ मा १२ गरि जम्मा १३९ जना</p> <p>सिलाई कटाई तालिम प्राप्त : साविकको वडा नं. २ मा ६ जना, वडा नं. ५ मा ५ जना, वडा नं. ६ मा १ जना, वडा नं. ७ मा ३ जना, वडा नं. ८ मा ३ जना</p>	भविष्यमा यस वडामा पनि शैक्षिक अवस्थामा सुधार आउनुका साथै शिक्षा सेवा, सेना प्रहरी तथा निजामति सेवा लगायत विभिन्न संघ संस्थाहरूमा यस वडाका व्यक्तिहरूको संलग्नता बढ्नेछ ।	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>र वडा नं. ९ मा १ जना गरि जम्मा १९ जना</p> <p>ग्याविन जालि बुन्ने : वडा नं. ८ मा १ जना</p> <p>एस.एल.सि. उतिर्ण : साविकको वडा नं. २ मा ३५ जना, वडा नं. ५ मा १०० जना, वडा नं. ६ मा ४० जना , वडा नं. ७ मा १०० जना, वडा नं. ८ मा ४० जना र वडा नं. ९ मा ४७ गरी जम्मा ३६२ जना</p> <p>प्रविणता प्रमाण पत्र तह उतिर्ण : साविकको वडा नं. २ मा १८ जना, वडा नं. ५ मा ४० जना, वडा नं. ६ मा ३० जना , वडा नं. ७ मा ४० जना, वडा नं. ८ मा ३० जना र वडा नं. ९ मा ३० गरी जम्मा १८८ जना</p> <p>स्नातक उतिर्ण : साविकको वडा नं. २ मा ६ जना, वडा नं. ५ मा १२ जना, वडा नं. ६ मा १० जना , वडा नं. ७ मा १० जना, वडा नं. ८ मा ६ जना, र वडा नं. ९ मा ४ गरी जम्मा ४८ जना</p> <p>स्नातकोत्तर उतिर्ण : साविकको वडा नं. २ मा ३ जना, वडा नं. ६ मा १ जना , वडा नं. ७ मा १ जना, वडा नं. ८ मा १ जना जना गरी जम्मा ६ जना</p>				
आर्थिक सम्पत्ति	<p>परम्परागत खेती प्रणाली र पशुपालनबाट यस वडाको जिविकोपार्जन चलेको छ । नोकरी तथा व्यवसायमा केही व्यक्तिहरु संलग्न भएता पनि अधिकांश घरधुरीहरुको आर्थिकोपार्जनको श्रोत वैदेशिक रोजगार रहेको छ । यस वडाका अधिकांश घरधुरीहरु रोजगारीको लागि भारतको कालापहाड जाने चलन रहेको छ साथै १४५ जना भन्दा बढी भारत बाहेक अन्य मुलुकहरुमा वैदेशिक रोजगारीका लागि गएका छन ।</p> <p>व्यापार व्यवसाय : साविकको वडा नं. २ का २ जना, वडा नं. ५ मा ४ जना र वडा नं. ६ मा ५ जना, वडा नं. ७ मा १० जना, वडा नं. ८ मा ५ जना, वडा नं. ९ मा ६ जनाले व्यापार व्यवसायबाट जिविकोपार्जन गरिरहेका छन ।</p> <p>यस वडाको नजिकको व्यापारिक केन्द्रहरु फारुला बजार, मौलोहाल्ने, थारमारे हुन भने वाह्य व्यापार केन्द्र सल्यानको श्रीनगर र दांगको तुलसीपुर बजार हुन ।</p> <p>वित्तिय संस्थाहरु : यस वडामा भल्चौर साना किसान कृषि सहकारी संस्थाका साथसाथै छिमेकी लघु वित्त, महिला सहयात्री, चौतारी, मिरमरे लघुवित्त जस्ता वित्तिय संस्थाहरुले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन ।</p>	<p>भविष्यमा यहाका कृषकहरुले पनि व्यवसायिक रुपमा कृषि तथा पशुपालन गर्नेछन । व्यापारिक केन्द्रहरुको स्तरउन्नती हुनेछ। सहकारी तथा वित्तिय संस्थाहरुले थप सेवा प्रवाह गर्नेछन ।</p>	+	+	+

यस वडाको जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरुको विश्लेषणबाट यस वडामा रहेका प्राकृतिक सम्पत्तिहरुमा विभिन्न खालका मिचाहा प्रजातिको प्रकोपले गर्दा वन जंगलको हैसियत दिन प्रतिदिन खस्कदै गईरहेको देखिन्छ साथै खेतीयोग्य जग्गाहरुमा समेत खडेरी र मिचाहा प्रजातिहरुले असर पारेको देखिन्छ । यस वडामा ९ वटा सा.व.उ.स.हरु

गठन भईसकेको भएतापनि दिगो वन व्यवस्थापनको अभावमा ती सा.व.उ.स.हरुले उपभोक्ताहरुलाई आशा अनुरूप लाभ पुऱ्याउन सकेका छैनन् । तर ती सा.व.उ.स.हरुमा सु-शासनको अवस्था भने क्रमिक रुपमा सुधार हुँदै गईरहेको देखिन्छ । वडाका सबै वस्तीहरु कच्ची मोटर बाटोले जोडी सकेका छन् । यस वडामा कुनै पनि वस्तीहरुमा विजुलीको सुविधा पुगेको छैन । सबै क्षेत्रमा प्रभावकारी संचार पुग्न सकेको अवस्था छैन । शैक्षिक संस्थाहरुको संख्या पनि तुलनात्मक रुपमा कम छ भने वस्ती स्तरमा आमा समूहहरु तथा अन्य सामाजिक संस्थाहरु क्रियाशिल रहेका छन् । रोजगारीको लागि विदेशिने क्रम बढी भएकोले कृषि उत्पादनमा सिधै असर पुगेको देखिन्छ ।

३.३.८ वस्ती (साविकका वडाहरु) को संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

यस विधि अर्न्तगत विभिन्न वस्तीहरु (साविकका वडाहरु) बीच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो । यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरु बीच छलफलको माध्यमबाट वस्ती स्तरीकरण गरिएको थियो ।

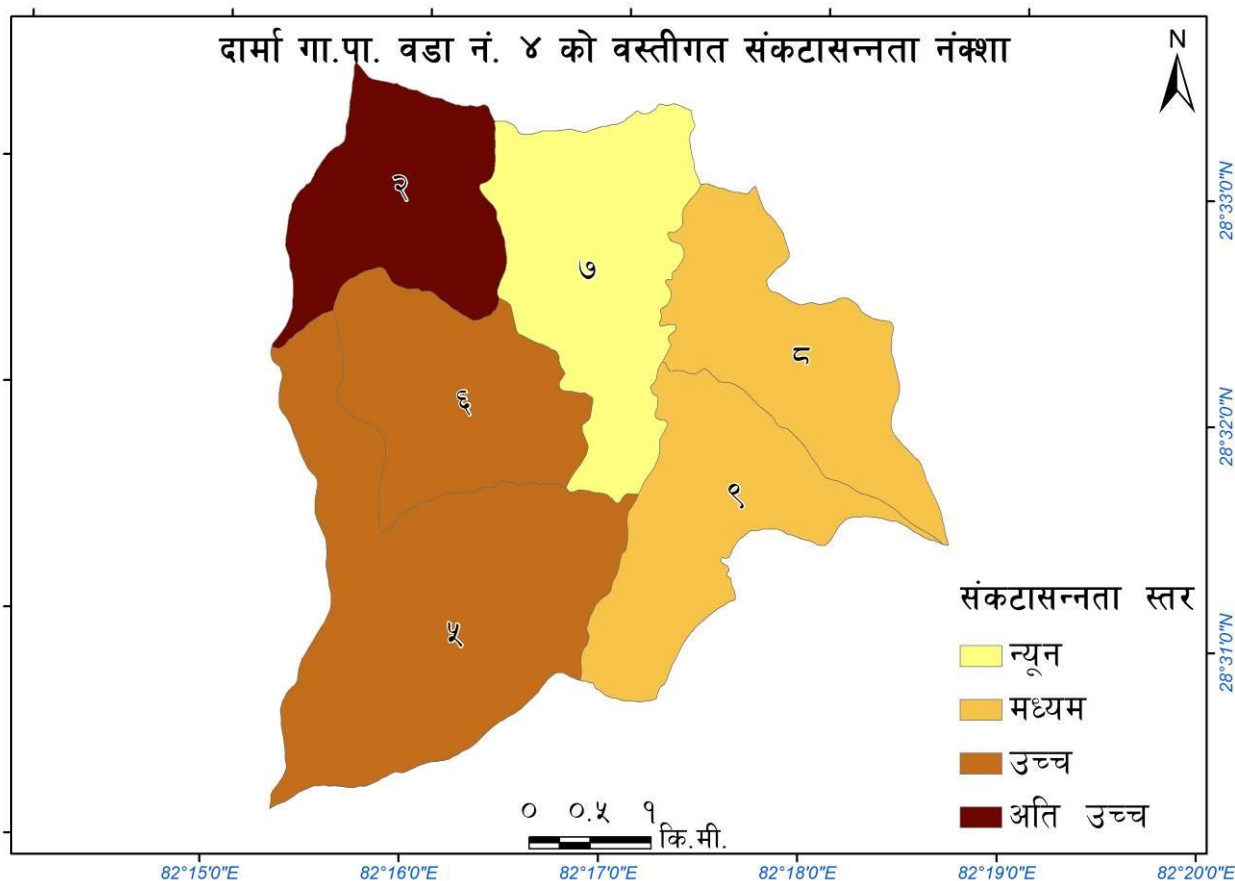
तालिका १२. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वस्ती स्तरीकरण

साविकको वडा नं.	२	५	६	७	८	९	स्तर	कैफियत
२	X	२	२	२	२	२	पहिलो	
५	X	X	५	५	५	५	दोश्रो	
६	X	X	X	६	६	६	तेश्रो	
७	X	X	X	X	८	९	छैठौ	
८	X	X	X	X	X	९	पाचौ	
९	X	X	X	X	X	X	चौथो	
जम्मा	६	५	४	१	२	३		

तालिका १३. वस्ती स्तरीकरणको निष्कर्ष

साविकको वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरु
७	न्यून	अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहेता पनि सेवा प्रदायक संस्थाहरुसँग अन्य वडाहरुभन्दा राम्रो पहुँच भएको । वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, हुलाक जस्ता निकायका कार्यालयहरु यसै वडामा रहेको ।
८ र ९	मध्यम	अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहेता पनि खानेपानीका श्रोतहरु अन्य वस्ति भन्दा धेरै भएको साथै सिंचाई योग्य जमिन पनि अन्य वस्तिहरुहरुको तुलनामा राम्रो भएको ।
६ र ५	उच्च	अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहेता पनि यि वस्तिहरु सेवा प्रदायक निकायहरु वाट टाढा रहेको तथा भौगोलिक रुपमा विकट भएको ।
२	अतिउच्च	अन्य वडाहरु जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरुको असर परिरहेको र प्रमुख प्रकोप खडेरीले अन्य वडाहरुभन्दा धेरै असर पुऱ्याईरहेको । भौगोलिक रुपमा सेवा प्रदायक संस्थाहरुवाट टाढा रहेको, खानेपानीको अभाव रहेको, संकटासन्न घरधुरीहरुको बाहुल्यता रहेको ।

वस्तीहरूको स्तरीकरण गर्दा साविकको वडा २ सबैभन्दा संकटासन्न (अति उच्च) र वडा ५ र ६ उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको, वडा नं. ८ र ९ मध्यम संकटासन्न स्तरमा रहेको देखिन्छ, भने वडा नं. ७ न्यून संकटासन्न अवस्थामा रहेको देखिन्छ। स्तरीकरण गर्दा संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरूलाई विशेष ध्यान दिइएको थियो।

चित्र १९. दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को वस्तीगत संकटासन्नता नक्शा (श्रोत : रुपान्तरण नेपाल)

३.४ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

३.४.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना

स्थानीय स्तरमा विद्यमान अवस्था र प्रणालीको चित्रण गरिसकेपछि वडा स्तरीय सरोकारवालाको दृष्टिमा उच्च अनुकूलन क्षमताका परिदृष्यहरूको परिकल्पना गरिएको थियो। तिनै परिकल्पनाहरूका आधारमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो। यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना गोष्ठीका सहभागीहरूले यस वडाको लागि गरेको परिकल्पनाहरू निम्न अनुसार छन्।

- स्थानीयवासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसको असरसँग अनुकूलित हुने क्षमता विकास भएको हुनेछ। जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ।
- खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको प्रचुरता भएको हुनेछ।
- सिचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती, सरल सिचाई प्रविधिको प्रयोगले सिचाईको उपलब्धतमा वृद्धि भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुगेको हुनेछ।
- स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ।

- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपको असर कम भई वडा विकास निर्माण तर्फ अग्रसर भएको हुनेछ ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वनको हैसियत सुदृढ हुनुका साथै वन डहेलोको प्रकोप पनि कमी आएको हुनेछ र संगसंगै वन विनाश र वन अतिक्रमणमा पनि कमी आएको हुनेछ ।
- उपयुक्त उन्नत जातको कृषिवाली तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगका कारण कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई जीविकोपार्जन सहज भएको हुनेछ ।
- पशु तथा कृषिमा देखा पर्ने रोगको असर कमी भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढेको छ ।
- घाँस काट्ने मेशिन, धान झार्ने मेशिन र मकै छोडाउने मेशिनको प्रयोगले महिलाको कार्यबोझमा कमी आएको हुनेछ ।
- भू-क्षमता अनुसारको उचित कृषि प्रविधीहरूको प्रयोग र भू-संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बनसंगै भू-क्षयमा कमी आएको हुनेछ ।
- स्थानीयवासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन तथा समग्र वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई समग्र उप जलाधार क्षेत्रका माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूबीच सहकार्यको शुरुवात भएको हुनेछ ।

३.४.२ अनुकूलन कार्यहरूको प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरू जस्तै: प्रभावकारिता, सम्भाव्यता, दिगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्नमुखी (लक्षितवर्गमुखी) तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अङ्कभारको प्रयोग गरिएको थियो । अङ्कभार १ ले उक्त आधारहरू राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ, भने अङ्कभार ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो । त्यस पछि सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर कूल जम्मा निकालिएको थियो । उक्त कूल जम्मा अंकको आधारमा नै अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको प्राथमिकीकरण गरिएको थियो । जुन क्रियाकलापले बढी अंक प्राप्त गरेको थियो उक्त क्रियाकलापलाई योजनामा पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ । यस विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई अनुकूलन कार्ययोजनामा प्राथमिकताका साथ राखिएको छ । तर यसो भन्दैमा कुनै क्रियाकलापले उत्कृष्ट अंक ल्याउँदैन तब नै सबै स्थानको लागि सर्वोत्कृष्ट हो भन्ने चाहिँ होइन, स्थान अनुसार क्रियाकलापको उत्कृष्टता फरक हुन सक्छ ।

तालिका १४. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)		दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ष (V4, V3, V2) मूख (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
					सम्भाव्यता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)							
कृषी तथा खाद्य सुरक्षा	वाढी तथा पहिरो	खेती योग्य जमिन कटान तथा पुरेको	अनुकूलनका प्रयासहरूले गर्दा कृषि क्षेत्रमा विभिन्न खाले अनुकूलनका उपायहरू अपनाइने हुनाले वाढी, पहिरो, खडेरी कृषि तथा तथा प्रभाव कम हुनाले उत्पादनमा वृद्धि हुनेछ र खाद्य सुरक्षा बढने छ।	तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
		संचाई कुलोमा क्षति		वायोइन्जीनियरिङ (भकारी वाघ्ने)	२	३	२	३	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
		पशु चौपायामा क्षति		सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	मध्यकालिन
		अन्नवालीमा डुवान तथा क्षति		नदि किनारमा वृक्षारोपण	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
		माटोको उर्वराशक्तिमा कमी, कृषि उत्पादनमा कमी		पशु विमा	२	२	३	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				वाली विमा	२	१	३	२	३	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				माटो परिक्षण शिविर	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				माटोको उपचार	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
	कृषि तथा पशुमा रोग	अन्नवालीमा रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि		रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
		पशु चौपायामा रोगको वृद्धि		विउ भण्डारणका लागि सुरक्षित भोला (सुपर ग्रेन व्याग)	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				पशुपालन सम्बन्धि तालिम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				पशु स्वास्थ्य शिविर	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				भकारो सुधार	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
वाखाको खोर सुधार			३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन		
नश्ल सुधार (वोका) बोयर			३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन		
नश्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान (गाई र भैसी)	३		२	३	१	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन			

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दियोजना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी, पानीका मुलहरू सुक्ने क्रममा वृद्धि, हिउँदमा खोलाहरूको बहावमा कमी			सुख्खा सहने प्रजातिको प्रवर्द्धन(गहु, मकै, धान)	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				थोपा सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				फिरफिरे सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक घरमा बेमौषमी तरकारी खेती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक पोखरी	२	३	२	१	२	३	१३	चौथो	अल्पकालिन
				पक्की सिंचाई पोखरी	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कम पानी आवश्यक पर्ने नगदे वाली जस्तै अदुवा खेती सम्बन्धि तालिम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				घर बगैचा तालिम	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				श्रोत घर बगैचा स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				अलैचि खेति	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				घास रोपण	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना तथा सवलिकरण	२	३	३	१	३	२	१४	तेश्रो	मध्यकालिन
				सामुदायिक बिउ बैकको स्थापना	२	३	३	१	३	२	१४	तेश्रो	दिर्घकालिन
				घास काटने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				धान भार्ने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
मकै छोडाउने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन				

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिशोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
				फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम तथा विरुवा वितरण (आप, अनार, सुन्तला, कागति)	३	३	२	१	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				रोजमेरी खेती	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				माहुरी पालन तालिम तथा घर वितरण	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
	भु क्षय	खेतबारीको माटो तथा पोषक तत्वहरू बगाएको		गहना सुधार	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	मध्यकालिन
वन तथा जैविक विविधता			वन व्यवस्थापन तथा वृक्षारोपण लगायतका विभिन्न किसिमका अनुकूलनका प्रयासहरूले गर्दा वनको हैसियतमा सुदृढ हुनुको साथै जैविक विविधता संरक्षणमा टेवा पुग्नेछ ।	वृक्षारोपण	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				वायो ईन्जिनियरिंग (वैस, वास रोपण)	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				डाले घाँस प्रजातिहरू रोप्ने	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				संरक्षण पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				रिचार्ज पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				परम्परागत सुख्खा पोखरी संरक्षण	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
	आगलागि	रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति		अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा सामान खरिद	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				अग्नी रेखा निर्माण	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				सुख्खा मौसम शुरु हुनु अगावै वनमा जम्मा भएका प्रज्वलनशील वस्तुहरू जस्तै पात पत्कर, भाडी, सुकेका घाँसपात हटाउने	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
			मिचाहा	घास तथा जडिवुटिका प्रजातिहरू	२	३	२	३	२	१	१३	चौथो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
	प्रजाति	लोप हुँदै गएको											
		बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर		मिचाहा प्रजातिहरू जस्तै वनमारा उखेलेर फाल्ने र त्यस्ता प्रजातिहरूको प्रयोग गरी वायोब्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
		वन्य जन्तुहरू लोप हुँदै गएको		वन व्यवस्थापन (हाँगा काटछाट)	३	३	३	३	२	१	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				खुल्ला चरिचरण रोक्ने	२	२	२	२	२	२	१२	पाँचौ	अल्पकालिन
जलश्रोत तथा उर्जा	वाढी तथा पहिरो	खानेपानीका मुहान वगाएको	खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको उपलब्धता बढ्नुका साथै स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारणले स्थानीयको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आएको हुनेछ ।	खानेपानी मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, टाँकि निर्माण) तथा खानेपानी योजना निर्माण	३	३	३	१	३	३	१६	दोश्रो	अल्पकालिन
		खडेरी		पानीको उपलब्धतामा कमी	जिरो उर्जा पम्प (वर्षा पम्प) प्रविधिबाट सिंचाई	३	२	२	१	३	३	१४	चौथो
				सरल सिंचाई प्रविधि (थोपा सिंचाइ र फिरफिरे सिंचाइ)	३	३	२	२	३	३	१६	दोश्रो	अल्पकालिन
		पानीका मुहानहरू सुकेको		UPLIFT प्रविधिबाट खाने पानी तथा सिंचाइ	३	३	२	१	३	३	१५	तेश्रो	मध्यकालिन
		पानीको कमीका कारण घट्ट संचालनमा कठिनाई भएको		सुधारिएको घट्ट	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
				सुधारिएको चुलो	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
				गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण	३	३	३	१	३	२	१५	तेश्रो	अल्पकालिन
				दाउराको उपलब्धतामा कमी	सोलार प्यानल खरिद तथा वितरण	३	३	३	१	३	३	१६	दोश्रो
भौतिक पूर्वाधार तथा जलवायुजन्य प्रकोप	वाढी तथा पहिरो	सिंचाई कुलोमा क्षति	विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट वाढी, पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपको असर कम हुनेछ	सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	मध्यकालिन
		वाटोघाटोमा क्षति		तटवन्ध/टेवा पर्खाल/चेकड्याम तथा नाली मर्मत तथा निर्माण	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दियोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि	
				वायो ईन्जिनियरिंग (जैविक बाध र पर्खाल)	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
		विद्यालय तथा वस्तिमा क्षति		पक्की गारो लगाउने	३	३	३	१	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				कच्ची गारो लगाउने	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				आकस्मिक कोषको स्थापना	३	३	३	१	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा क्षति		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा मर्मत	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
जन स्वास्थ्य	वाढी, पहिरो	मानविय क्षति	सचेतनामूलक तथा पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरुले जलवायुजन्य रोगहरुमा कमि आउने छ ।	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि तालिम	२	३	३	१	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन	
	सरुवा रोगहरुको संक्रमणमा वृद्धि	भाडापखाला, आखा पाक्ने रोग, औलो, टाईफाईड आदीको संक्रमणमा वृद्धि		स्ट्रेचर खरिद	३	३	३	२	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्री सहितको बाकस खरिद	२	३	२	३	३	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण	२	३	२	३	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				जनचेतनामूलक कार्यक्रम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				पानीको शुद्धिकरण	२	३	२	३	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				औषधीयुक्त भुल खरिद	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				आपतकालिन कोषको स्थापना	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	दिर्घकालिन	
				पोषण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन	

नोट: अल्पकालिन भन्नाले ५ वर्ष भन्दा कम, मध्यकालिन भन्नाले ५ देखि १० वर्ष सम्मका र दिर्घकालिन भन्नाले १० वर्षभन्दा माथिका योजनाहरुलाई जनाउँदछ ।

३.४.३ आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा

यस वडाका स्थानीय सुमदाय सबैले जलवायु, तापक्रम, पानी पर्ने समयमा आएका परिवर्तनहरू महसुस गरेका भएता पनि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान, सूचना तथा जानकारीहरूको कमीले त्यस्ता परिवर्तनहरू किन भईरहेका छन् भन्ने बारेमा उनीहरू अनविज्ञ थिए । यसर्थ प्रत्येक वस्तीहरूमा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरू स्थानीय सुमदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि ज्ञान वृद्धि गराउन निकै नै उपयोगी सावित भएका छन् । त्यसैले वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, स्थानीय सुमदायका साथसाथै वडामा कार्यरत सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरू तथा ईलाका स्तरीय सरकारी कार्यालयहरूलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्न साथै सहकार्यको लागि उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया र अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरूको आवश्यकता देखिन्छ ।

यस वडाको वडा कार्यालयमा अध्यक्ष सहित ५ जना निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, १ जना सचिव, १ जना कार्यालय सहायक रहेका छन् भने वडाले आफ्नै पक्की भवनबाट आफ्नो सेवाहरू प्रदान गर्दै आईरहेको छ । लापा निर्माणका सम्पूर्ण चरणहरूमा वडा कार्यालयले मुख्य भूमिका खेल्दै आएको पनि छ । निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न केही हदसम्म दक्ष देखिएतापनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न उनीहरूलाई थप ज्ञान, सीप दिनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । यस वडाको सम्पूर्ण सूचना अध्यावधि राख्न कम्प्यूटर, जनशक्तिलाई तालिम साथै वडामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पुस्तकहरू राख्न तथा अध्ययन गर्न ज्ञान केन्द्रको स्थापना गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसरी लापाका योजनालाई कार्यान्वयन गर्न यस्ता तालिम, गोष्ठीहरूको आवश्यक पर्ने भएको हुंदा त्यस्ता तालिम तथा गोष्ठीहरू संचालन तथा सम्पन्न गर्नको लागि सहयोगी निकायहरू जि.स.स., गाउँपालिका, स्थानीय संघ संस्थाहरू साथै दातृ निकायहरूको साथ र सहयोगको आवश्यकता छ भने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि एक जना सामाजिक परिचालक, एक जना कृषि प्राविधिक र एक जना प्राविधिक (आभेरसियर) परिचालन गर्नु पर्ने पनि आवश्यकता देखिन्छ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनका लागि निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू तथा सरोकारवाला निकायहरूलाई स्वःअनुगमन, सार्वजनिक लेखा परिक्षण, योजना प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखीकरण र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ । यिनै आवश्यकताहरूलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय सरोकारवालाहरूसंगको छलफलको आधारमा तयार गरिएको क्षमता विकास योजना तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १५. क्षमता विकास योजना

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि तथा पशु व्यवस्थापन तालिम ● विभिन्न भुईँ घाँस तथा डालेघाँस रोपण ● उन्नत जातका पशु पालन ● कृषिमा आधुनिक प्रविधि ● उन्नत जातको विउ विजन ● गह्वा सुधार तालिम ● साना सिंचाई प्रविधि सम्बन्धि तालिम ● भू-क्षमता अनुसारको भू-उपयोग सम्बन्धि प्राविधिक तालिम
वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ● वन व्यवस्थापन तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामग्रीहरू ● बायो ब्रिकेट तथा बायोचार तयारी तालिम
जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ● माथिल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रहरूको अन्तर सम्बन्ध र सहकार्य सहितको जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक तालिम ● वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि तालिम
जन स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राथमिक उपचार तालिम तथा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सामग्रीहरू

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
	<ul style="list-style-type: none"> वस्ती स्तरमा स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना सरसफाई, पोषण सम्बन्धी तालिम
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेशीकरण	<ul style="list-style-type: none"> सिपमूलक तालिम (साबुन तयारी, सजावट सामाग्री तथा होजेरी) आयमूलक तालिम (नगदे बाली, बेमौसमी तरकारी खेती) जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि तालिम लैंगिक तथा समाजिक समावेशीकरण तालिम
भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कृषि उपज संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्र जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अध्ययन गर्न श्रोत केन्द्र
जलवायुजन्य प्रकोप	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी जनचेतनामूलक तालिम
अनुगमन तथा मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> अनुगमन तथा मूल्यांकन तालिम अवलोकन भ्रमण
कार्यक्रम कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता विकास तालिम

३.५ लैंगिक विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान गर्दा सदियौं देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ। यसर्थ यस दामा गाउँपालिका वडा नं. ४ मा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा वस्ति स्तरीय गोष्ठी तथा वडा स्तरीय गोष्ठीहरूमा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो। उक्त छलफलहरूबाट तयार गरिएको लैंगिक खाका तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जस अनुसार अन्य क्षेत्रमा जस्तै यस वडामा पनि महिलाहरू घरभित्रको काममा र पुरुषहरू घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ। साथै श्रोत साधनहरूमा पुरुषहरूको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ। यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरूको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरू तथा श्रोत साधनहरूउनीहरूको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरूलाई समावेश गरिएका छन्।

क) काममा आधारित लैंगिक खाका

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाँही, दैनिक, मासिक
उत्पादनशील			
जागिर	पुरुष	घरबाहिर, कार्यालय	वार्षिक
खेतीपाति	महिला	घरबाहिर	दैनिक
व्यापार	पुरुष	बजार	दैनिक
वैदेशिक रोजगार	पुरुष	विदेश	वार्षिक
पुर्नउत्पादनशील			
घासदाउरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
पानीपधेरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
भान्सा	महिला	घरभित्र	दैनिक
केटाकेटीको रेखदेख	महिला	घरभित्र	दैनिक

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाँही, दैनिक, मासिक
सामुदायिक तथा राजनैतिक काम			
क) सामुदायिक व्यवस्थापकीय			
वन समुह	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
आमा समुह	महिला	घरबाहिर	मासिक
वडा नागरिक मञ्च	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
नागरिक सचेतना केन्द्र	महिला	घरबाहिर	मासिक
सहकारी	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
ख) सामुदायिक राजनीतिक	पुरुष	घरबाहिर	कहिले काँहि

ख) श्रोत साधनमा आधारित लैंगिक विश्लेषण खाका

श्रोत साधनहरु	श्रोत साधन माथि पहुँच		श्रोत साधन माथि नियन्त्रण	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
घर जग्गा		√		√
गरगहना	√			√
आर्थिक कारोबार		√		√
खेतीपाति	√			√
पशुपंक्षी		√		√
व्यापार व्यवसाय	√			√
जागिर		√		√
वैकिड कारोबार		√		√

ग) लैंगिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजनामा खाका

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरु	समाधानका उपायहरु	मापन गर्ने सूचकहरु	कसरी गर्ने?
लैङ्गिक विभेद			
छोरीलाई गाउमा र छोरालाई शहरमा पढाउने	सचेतनामुलक कार्यक्रम	विद्यालयमा छोरा र छोरीको अनुपात	रेडियो कार्यक्रम
	महिलाहरुलाई आयमुलक कार्यक्रम	छात्राहरुको विद्यालयमा नियमितता	सडक नाटक, पोष्टर
			अभिभावक अन्तरक्रिया
			सिपमुलक, आयमुलक कार्यक्रम संचालन
ज्यालामा विभेद			
समान काममा पनि महिलालाई पुरुषको भन्दा कम ज्याला	पैरवी, सचेतना, विद्यमान कानूनको कार्यान्वयनमा जोड	समान ज्याला पाएका हुनेछन्	सरोकारवाला निकाय र सर्वधारण (मजदुर) विच अन्तरक्रिया
कार्यबोध			
पुरुष विदेशमा जाने हुदा महिलाहरुले	आयमुलक कार्यक्रम, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन,	घराएसी कामकाजको वाडफाइ भएको हुनेछ,	नमुना अध्ययन

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरू	समाधानका उपायहरू	मापन गर्ने सूचकहरू	कसरी गर्ने?
वच्चाहरूको पालनपोषण देखि सवै जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्ने	खानेपानीको उचित व्यवस्था, पुरुषलाई स्वदेशमै रोजगारीको व्यवस्था	स्वदेशमै स्वरोजगारको अवसर श्रृजना भएको हुनेछ ।	
जलवायु परिवर्तनका कारणले पानीको उपलब्धता कमी भएकोले महिलालाई कार्यबोझ बढेको	पानीका श्रोतहरूको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन	पानीका मुहानहरू संरक्षण भई उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	अध्ययन, अवलोकन

३.६ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा

अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठीबाट पहिचान भई प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रुपमा सफल देखिएका अनुकूलनका उपायहरूलाई समेट्दै र स्थानीय व्यक्ति तथा समुदायद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ । यस दार्मा गा.पा. वडा नं. ४ को उच्च प्राथमिकतामा परेको र तुरुन्त गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन् । यस योजनाको वजेट तर्जुमा जिल्लाका विद्यमान दररेट, सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसंगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानीय व्यक्तिहरूको अनुभवको साथै प्राविधिक इस्टिमेटको आधारमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु.१,५९,४८,०००/- दोस्रो वर्ष रु.९४,४२,५००/- र तेस्रो वर्ष रु.१,१३,७०,०००/- गरी जम्मा रु ३,६७,२०,५००/- बराबरका कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छन् । यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानीय निकायहरू र समूहहरूले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

तालिका १६. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक बर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडानं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
१.१	पशु विमा (वाखा)	ओटा	1200	0.25	0	50	100	70	220	400	100	400	100	400	100	300	प्रत्येक वडाहरुमा २०० का दले	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, आशा	१ घरधुरीको औषतमा ५ ओटा वाखाको पशु विमा गर्ने
१.२	पशु स्वास्थ्य सिबिर	पटक	36	30	21	117	187	331	656	12	360	12	360	12	360	1080	साविकका प्रत्येक वडाहरुमा वार्षिक २ पटक	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, आशा	प्रत्येक वडामा ६ महिनाको अन्तरमा सिबिर संचालन गर्ने
१.३	नश्ल सुधार (वोका) बोनर	गोटा	6	25	21	117	187	331	656	3	75	3	75	0	0	150	साविकका १,२ र ३ नं. वडामा २१२ वटाका दरले बोनर ६ वटा र वडा नं. ४ मा जमुनापारी २ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, आशा	सम्बन्धित वडाको कृषक समुहलाई वडा भरिका सर्व घरधुरीले प्रयोग गर्न पाउने गरि वोका हस्तान्तरण गर्ने
१.४	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	40	2	26	146	234	44	820	150	300	150	300	110	220	820	साविकका वडाहरुमा ४१० रोपनी	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, कृषि, आशा	अम्लिसो, मोलासिस, स्टार्डलो प्रजातिका भुइँ तथा डाले घासहरु वारिका काल्ना र भिरालो जमिनमा रोपन गर्ने र प्रत्येक घरधुरीले आधा रोपनीमा रोपन

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक बर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		गर्ने	
१.५	बाखाको खोर सुधार	ओटा	७६	१०	०	१५	३०	३१	७६	२५	२५०	२५	२५०	२६	२६०	७६०	वडा नं. २ मा १५, वडा नं. ५ मा १५, वडा नं. ६ मा ८ वडा नं. ७ मा १५, वडा नं. ८ मा १५ र वडा नं. ९ मा ८ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, आशा	बाखाको सुधारिएको खोर निर्माण गर्ने
१.६	भकारो सुधार	ओटा	७०	२५	२	१५	२०	३३	७०	२५	६२५	२५	६२५	२०	५००	१७५०	साविकको वडा नं. २ मा १०, वडा नं. ५ मा १०, वडा नं. ६ मा १०, वडा नं. ७ मा १०, वडा नं. ८ मा १५ र वडा नं. ९ मा १५ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, आशा	भैसि तथा गाई गोरुको लागि उचित खोर तथा भकारो निर्माण
१.७	पशुपालन सम्बन्धि तालिम	पटक	६	१०	२	३०	४०	७६	६०	३	३०	३	३०	०	०	६०	साविकको वडाको पायक पर्ने स्थानमा ११९पटक	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गाउँपालिका, कृषि, आशा	व्यवसायिक भैसिपालन वा वाखापालन सम्बन्धी प्रत्येक क्रियाकलापमा २५ जना कृषकलाई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने
१.८	माहुरीपालन सम्बन्धि तालिम	पटक	१	१५	०	४	६	१०	२०	१	१५	०	०	०	०	१५	साविकको वडा नं. ७ को रातामाटा	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा.	साविकको वडा नं. ९ को डागीगाउँ, वडा नं. ८ को सिंगारीकोट र रामीडाडा, वडा नं. ६ को मसिना, वडा नं. ७ को

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		भल्लौर का २० जना कृषक छनोट गरि ३ दिने तालिम प्रदान गर्ने	
१.९	विपन्नहरुको आयआर्जन बृद्धिका लागि माहुरीपालनमा सहयोग	पटक	४०	६	०	४	६	१०	२०	४०	२४०	०	०	०	०	२४०	साविकका पत्यक वडा ५ जना	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा.	माहुरी पालन सम्बन्धि तालिम प्रदान गरेका कृषकहरुलाई घर सहयोग गर्ने
१.१०	विपन्नहरुको जिविकोपार्जनका सुधारका लागि वंगुरपालन	वटा	५	७.५	०	०	०	५	५	०	०	५	३७.५		३७.५	साविकको वडा नं. ९	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा.	साविकको वडा नं. ९ का अति विपन्न दलित घरधुरीमा आयआर्जनका लागि वंगुर खरिदमा सहयोग	
१.११	माटो परिक्षण शिविर	पटक	६	५०.००	२१	११७	११७	३३१	६५६	३	१५०	३	१५०	०	०	३००	साविकको वडाको पायक पर्ने स्थानमा ११९पटक	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा.	माटोको नमुना संकलन गरि शिविरमा परिक्षण गराउने
१.१२	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	६	१०	२	३०	४०	७६	१५०	३	३०	३	३०	०	०	६०	साविकको वडाको पायक पर्ने स्थानमा ११९पटक	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा.	प्रत्येक ईभेन्टमा २५ जना कृषकहरुलाई तालिम प्रदान गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.१३	अदुवा खेती सम्बन्धि तालिम	पटक	१	१०	२	७	८	१३	३०	१	१०	०	०	०	०	१०	साविकको वडा नं. ७ को रातामाटा	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, अदुवा वाली अनुसन्धान कार्यालय, वडा कार्यालय, गा.पा.	साविकका प्रत्येक वडावाट ५ जना लाई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने
१.१४	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना / श्रोत घर वगैचा स्थापना	वटा	६	३०	०	२	२	२	६	६	१८०	०	०	०	०	१८०	साविकका प्रत्येक वडाहरुमा १,१ वटा ,अगुवा कृषककोमा	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा.	तरकारी तथा फलफुलका वेर्ना उमाने र वडामा सुलभ मुत्यमा वितरण गर्ने
१.१५	पोषण सुधारका लागि घर वगैचा ब्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	१२	१०	०	७०	९०	२००	३६०	६	६०	६	६०	०	०	१२०	साविकका वडाहरुमा सबै	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	३० जना कृषकहरुको समुह बनाई घरवगैचा सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने आवश्यक तरकारीका विरुवा तथा सामाग्री प्रदान श्रोत नर्सरीवाट उपलब्ध गराउने
१.१६	फलफुलका वेर्ना खरिद (कागति, अनार,सुन्तला)	वटा	१००	०.०१	२६	११६	२३४	४४	६२०	६००	६०	१३००	३२	१३००	३२	१६४	साविकका वडाहरुमा सबै	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	प्रत्येक घरधुरीलाई अनार, सुन्तला र कागतिको ५ ओटा विरुवा वितरण गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.१७	विपन्न वर्गको लागि रोजमेरी खेतीमा सहयोग	रोपनी	३०	१२	०	१६	२०	२४	६०	१०	१२०	१०	१२०	१०	१२०	३६०	राजमेरी खेतिको लागी उपयुक्त स्थानमा	वडा कार्यालय, गा.पा., आशा	रोजमेरी रोपणका लागी विरुवा खरिदमा सहयोग
१.१८	वमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित थोपा सिंचाई प्रविधि	सेट	१३०	१०	५	२०	४०	६५	१३०	४०	४००	४०	४००	५०	५००	१३००	साविकको वडा नं. २ मा २०, वडा नं. ५ मा २५, वडा नं. ६ मा २५, वडा नं. ७ मा २०, वडा नं. ८ मा २०, वडा नं. ९ मा २०	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरु छनौट गरि थोपा सिंचाई सेट र प्लाष्टिक उपलब्ध गराउने
१.१९	फिरफिरे Sprinkle सिंचाई (पाइप सहित)	वटा	३३०	१	०	४०	५५	१००	१९५	२००	२००	१९०	१९०	०	०	३९०	साविकको वडा नं. २ मा ४०, वडा नं. ५ मा ४०, वडा नं. ६ मा ६०, वडा नं. ७ मा ८०, वडा नं. ८ मा ८०, वडा नं. ९ मा ९०	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	तरकारी खेतीमा संलग्न का उपयुक्त कृषकहरु छनौट गरि फिरफिरे र पाइप सिंचाई सेट उपलब्ध गराउने (बढीमा दुईवटा उपलब्ध गराउने)
१.२०	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धनका लागि विउ उत्पादनमा सहयोग (मकै)	हेक्टर	६	५०	१०	३०	४०	४०	१२०	२	१००	२	१००	२	१००	३००	साविकका वडाहरुमा १,१हेक्टर क्षेत्रमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	मनकामना वा देउती वा अन्य उपयुक्त जातको विउ उत्पादन गर्नका लागि कृषकहरुको समुह बनाई आवश्यक विउ, औजार, सुकाउने सामग्री

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		(त्रिपाल) उपलब्ध गराउनुका साथै आवश्यक तालिम प्रदान गर्ने	
१.२१	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (गहु)	हेक्टर	६	३०	१०	३०	४०	४०	१२०	०	०	४	१२०	२	६०	१८०	साविकका वहाहरुमा १,१हेक्टर क्षेत्रमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	उपयुक्त जातको विउ उत्पादन गर्नका लागि कृषकहरुको समुह बनाई आवश्यक विउ, औजार उपलब्ध गराउनुका साथै आवश्यक तालिम प्रदान गर्ने
१.२२	तरकारीको विउ उत्पादन (मुला र केराउ)	हेक्टर	६	३०	७	३५	४२	३६	१२०	२	६०	२	६०	२	६०	१८०	साविकको वडा नं. २ को सरसुखोला, वडा नं ५ को रतिखोला र सुगुरखाली, वडा नं. ६ को मसिना, नाउला, वडा नं. ७ को भल्चौर, गलात, वडा नं. ८ को रामीडाडा, वडा नं. ९ को पुखात र लामाडाडा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	मुला र केराउको विउ उत्पादन गर्नका लागि कृषकहरुको समुह बनाई आवश्यक विउ, औजार उपलब्ध गराउनुका साथै आवश्यक तालिम प्रदान गर्ने
१.२३	सामुदायिक विउ बैंकको स्थापना	ओटा	१	२००	२६	११६	२३४	४४	३२०	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. ७ रातामाटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	विउलाई शुरुकित भण्डारण गर्नका लागि

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		समुदायद्वारा संचालन हुने गरि विउ भण्डारण केन्द्रको स्थापना गर्ने	
१.२४	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैली (सुपर ग्रेन व्याग) खरिद	वटा	१००	०.३५	२६	११६	२३४	४४	६२०	३००	१०५	३००	१०५	३००	१०५	३१५	सबै वडाहरुमा प्रत्येक घरघुरीलाई	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	विउ भण्डारण गर्ने प्लाष्टिक थैली खरिद तथा वितरण
१.२५	धान भार्ने मेसिन खरिद	वटा	६	२५	१३	७३	११७	२०७	४००	०	०	३	७५	३	७५	१५०	साविकको प्रत्येक वडामा १११ वटा	आशा	मेसिन खरिद गरी वितरण गर्ने
१.२६	धान ओसाउनका लागि हाते पंखा	वटा	६	५	१३	७३	११७	२०७	४००	०	०	३	१५	३	१५	३०	साविकको वडा नं. १ मा २ वटा, वडा नं. २ मा १ वटा र वडा नं. ४ मा २ वटा	आशा	मेसिन खरिद गरी वितरण गर्ने
१.२७	अलैचि खेतीमा सहयोग	रोपनी	३६	१०	५	२४	२७	१६	७२	१२	१२०	१२	१२०	१२	१२०	३६०	साविकको वडा नं. २ को खारीखोला र जुगेखोला, वडा नं.५ को सुगरखोला र रतिखोला, वडा नं. ६ को ठुलासिम, गैरी र पोखराखोला, वडा नं. ७ को चिसाखोला, सिम र पारीखोला, वडा नं. भकभक्यासिम, हिलेखोला, हाडिखोला र चिउरेखोला, वडा नं. ९ को वुकेरी, गैरीखोला, वारेकाफल	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, गा.पा., आशा,	विपन्न कर्षकहरुलाई अलैचिको विरुवा खरिद गरी प्रदान गर्ने
१.२८	जुठेला सुधार	ओटा	३००	२.५	०	५०	१००	१५०	३००	१००	२५०	१००	२५०	१००	२५०	७५०	साविकको प्रत्येक	वडा कार्यालय,	सुधारिएको

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
८																वडामा ५० वटाका दरले	गा.पा., आशा	जुठेला, चागं र जुठेलाको पानी संकलन गर्ने खाडल निर्माण गर्ने	
१.२९	कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना	वटा	१	२००	२१	११७	११७	३३१	६६६	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. ७ को रातामाटा	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	वडा स्तरमा कृषि उपजको वजारीकरणको लागि कृषि संकलन केन्द्रको घरेटहरा निर्माण गरि आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने
१.३०	स्प्रे टाँकि खरिद	वटा	१०	३	१३	७३	११७	२०७	४००	६	१०	६	१०	६	१०	५४	साविकका वडामा ३३ वटाका दरले	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, गा.पा., वडा कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	तरकारी खेतीका लागि विषादी प्रयोग गर्नका लागि ठुलो खालको स्प्रे टाँकि खरिद गर्ने
१.३१	भुक्षय नियन्त्रणका लागि गह्वा सुधार	हेक्टर	६	५	८	१६	२२	१४	६०	२	१०	२	१०	२	१०	३०	साविकका वडामा प्रत्येक कम्तिको १ हेक्टर दरले	आशा, कृषि सेवा केन्द्र, जिल्ला भुशंरक्षण कार्यालय, अन्य सरोकारवाला निकायहरु	भिरालो खेती भएको ठाउमा हेज रो निर्माण गरि गह्वा सुधार गर्ने
	जम्मा										३०६०		३६५२.५		३३२५	१००६५.५			
२	जलस्रोत तथा उर्जा																		
२.१	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण																		

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.१.१	तल्लो दलित वस्ति सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	१	६	८	१५	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. २	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१.२	खागल सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	१	४	६	५	१६	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. २	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१.३	मथिल्लो दलित वस्ति सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	१	८	१४	२३	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. २	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१.४	चौर सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	४	१२	१६	१८	५०	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. ५	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१.५	रतिखोला सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	३	११	१३	१३	४०	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ५	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१.६	सुंगरखाली सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	३	१६	१८	२३	६०	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. ५	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.१. ७	टाकुरेटोले सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	१	१	१२	१६	३०	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. ८	नाउला सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	०	१२	१७	२९	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. ९	मसिना विच टोल सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	०	८	१२	२०	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १०	परिखोला सिंचाई पोखरी	ओटा	२	२००	१	६	८	१५	३०	१	२००	१	२००	०	०	४००	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. ११	रेउलेसिम सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	१	२	२	५	१०	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १२	डाडा सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	१	४	४	६	१५	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.१. १३	रागेडाडा सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	१	३	६	८	१८	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १४	रामीडाडा सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	२	४	९	१५	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १५	तल्लोटोल सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	१	३	५	११	२०	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १६	लामाडारा सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	४	४	५	१३	१	२००	०	०	०	०	२००	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १७	दलित टोल सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	२	४	११	२०	०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी
२.१. १८	पशुर सिंचाई पोखरी	ओटा	१	२००	०	६	५	७	१८	०	०	०	०	१	२००	२००	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	३०,००० लि. को सिंचाई पोखरी

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.२	खानेपानी मुहान संरक्षण, खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत																		
२.२.१	काफलपानी खा.पा. मुहान संरक्षण	ओटा	१	१०	१	४	११	१७	३३	०	०	१	१०	०	०	१०	साविकको वडा नं. २	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	५,००० लि. को धारा सहितको टंकि निर्माण
२.२.२	तल्लो अघेरी खोला खानेपानी टंकि निर्माण तथा पाईप विस्तार	ओटा	१	१२५	०	३	८	११	२२	०	०	०	०	१	१२५	१२५	साविकको वडा नं. २	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	५,००० लि. को टंकि निर्माण, १००० मि. पाईप खरिद
२.२.३	खारा तल्लो मुहान देखि चाख्नेडाडा हुँदै डाडागाउ सम्मको खानेपानी योजना	ओटा	१	४५०	०	१	१४	२५	४०	१	४५०	०	०	०	०	४५०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक निर्माण र १०,००० लि. को टंकि निर्माण, ३,००० मि. पाईप खरिद, धारा निर्माण (गा.पा. वाट ३,००,००० लाख बिनियोजित)
२.२.४	ठारासिम हुँदै नाउला खानेपानी योजना	ओटा	१	२२०	१	१	१२	२६	४०	०	०	१	२२०	०	०	२२०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	८,००० लि. टंकि निर्माण, १,५०० मि. पाईप खरिद
२.२.५	ठुलासिम खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	१३०	०	०	१३	१७	३०	०	०	०	०	१	१३०	१३०	साविकको वडा नं. ६	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक	टंकि मर्मत, ७ ओटा धारा निर्माण, १५००

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
					०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण					बजेट
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण										
२.२.६	लेखाखाली खानेपानी टाँक निर्माण	ओटा	१	९०	१	४	४	७	१६	१	९०		०		०	९०	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मि. पाईप खरिद धारा सहितको ५००० लि.को टाँकी निर्माण	
२.२.७	परिखोला खानेपानी टाँक निर्माण	ओटा	१	१२५	२	७	८	१३	३०	०	०	१	१२५	०	०	१२५	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	दुईओटा मुहानमा क्याचमेन्ट बनाएर ५००० लि.को टाँकी मा जम्मा गर्ने	
२.२.८	भाटेखोला खानेपानी टाँक निर्माण	ओटा	१	१००	१	३	३	७	१४	०	०	०	०	१	१००	१००	साविकको वडा नं. ७	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	३००० लि. को टाँक निर्माण तथा ९,००० मि. पाईप खरिद	
२.२.९	पाखेमूल खानेपानी टाँक निर्माण	ओटा	१	१००	१	२	४	७	१४	१	१००	०	०	०	०	१००	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	इन्टेक निर्माण, ३,००० लि. टाँक निर्माण र ५०० मि. पाइप खरिद	
२.२.१०	हारिखोला खानेपानी मुहान संरक्षण	ओटा	१	५०	१	५	१६	१८	४०	०	०	१	५०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा ईन्टेक निर्माण तथा घेरवार	
२.२.११	तल्लो चिउरेखोली खानेपानी योजना मर्मत	ओटा	१	५०	१	४	१२	१८	३५	०	०	०	०	१	५०	५०	साविकको वडा नं. ८	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	मुहानमा घेरवार तथा टुटफुट पाईप खरिद	

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.२.१२	स्यानीपनेरी खानेपानी योजना	वटा	१	२२५	०	६	५	१४	२५	१	२२५	०	०	०	०	२२५	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक निर्माण, ५००० लि. को टंक निर्माण, २,००० मि. पाईप खरिद
२.२.१३	डोफ्की खानेपानी टंक निर्माण	गोटा	१	५५	०	२	२	५	९	०	०	१	५५	०	०	५५	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	धारा सहितको ३,००० लि. को टंक निर्माण
२.२.१४	तल्लो सापमारा खानेपानी टंक निर्माण	गोटा	१	६०	०	४	३	८	१५	०	०	०	०	१	६०	६०	साविकको वडा नं. ९	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	धारा सहितको ३,००० लि. को टंक निर्माण
२.३	सुधारिएको चुलो निर्माण	वटा	५७०	१	०	६०	१५०	३६०	५७०	२००	२००	२००	२००	१७०	१७०	५७०	साविकको वडा नं. २ मा १००, वडा नं. ५ मा १५०, वडा नं. ६ मा १००, वडा नं. ७ मा १२०, वडा नं. ८ मा १००, वडा नं. ९ मा १००	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सुधारिएको चुलो निर्माण गर्ने
२.४	सुधारिएको घट्ट निर्माण	वटा	१५	२०	०	३	८	४	१५	५	१००	५	१००	५	१००	३००	साविकको वडा नं. ५ मा १, वडा नं. ७ मा ५, वडा नं. ८ मा ५ र वडा नं. ९ मा ४ वटा	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	फलामको रनर, नोजल सहितको घट्टको संरचनाको स्तरउन्नती गर्ने
२.५	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण	वटा	३०	५०	२	७	१४	७	३०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१५००	साविकका वडाहरुमा ५।५ वटाका दरले	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.६	संकटासन्न घरधुरीहरुलाई सोलर प्यानल वितरण	वटा	५५	१०	०	०	०	५५	५५	०	०	२५	२५०	२०	२००	४५०	साविकको वडा नं. २ मा १०, वडा नं. ५ मा १०, वडा नं. ६ मा ५, वडा नं. ७ मा ५, वडा नं. ८ मा ५, वडा नं. ९ मा १०	गा.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सोलार प्यानल वितरण गर्ने
	जम्मा										३०६५		२३९०		२४३५	८४९०			
३	बन तथा जैबिक विविधता																		
३.१	वहुउदेशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	१००	०	०	१	०	१	१	१००	०	०	०	०	१००	साविकको वडा नं. ७ को रातामाटा	वन कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स.	चौडापाते प्रजाति, डालेघास प्रजातीका साथै अनार, कागति र सुन्तला) का विरुवा उत्पादन गर्ने
३.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	९	१५	२६	१९६	२३४	४४	६२०	३	४५	३	४५	३	४५	१३५	वडाका सवै ९ वटा सा.व.मा १ हेक्टरका दरले	वन कार्यालय, आशा, वडा कार्यालय, गा.पा., सा.व.उ.स.	सामुदायिक वन भित्रको खाली भुभागमा वृक्षारोपण गर्ने
३.३	दिगो वन व्यवस्थापन	हेक्टर	२७	१०	२६	१९६	२३४	४४	६२०	९	९०	९	९०	९	९०	२७०	प्रत्येक सामुदायिक वनहरुमा कार्ययोजना अनुसार दिगो वन व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु गर्ने	वन कार्यालय, सा.व.उ.स., आशा, गा.पा.	हागा काटछाट, पतल्याउने, एकल्याउने, भाडी सफाई
३.४	परम्परागत सुख्खा पोखरीहरुको शंरक्षण / रिचार्ज पोखरी शंरक्षण	पटक	१७	५	२६	१९६	२३४	४४	६२०	९	४५	८	४०	०	०	८५	साविकको वडा नं. २ मा २, वडा नं. ५ मा ३, वडा नं. ६ मा २, वडा नं. ७ मा ३, वडा नं. ८ मा ३ र वडा नं.	आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, आमा समुह	परम्परागत रुपमा पुरिदै गएका सुख्खा पोखरीहरु उपभोक्ताको जनश्रमबाट पोखरी

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		खन्नुको साथै संरक्षण गर्ने	
३.५	वन क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुको लागि शंरक्षण पोखरी निर्माण	स्थान	१	१०					०	३	३०	३	३०	३	३०	३०	प्रत्येक सा.व.मा ११ वटा	वन कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स.	वन्यजन्तुलाई पायक पने स्थानमा सा.व.भित्र पोखरी निर्माण गर्ने
३.६	वायोत्रिकेट तथा वायोचार निर्माण सम्वन्धि तालिम	पटक	१	२५	२	८	१२	८	३०	०	०	१	२५	०	०	२५	साविकको वडा नं. ७, रातामाटा	वन कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	साविकका प्रत्येक वडावाट ५ जनाको दरले सहभागिहरुलाई ३ दिने वायोत्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन र तयारी तालिम उपलब्ध गराउने
३.७	आगलागि नियन्त्रण सम्वन्धि तालिम तथा औजार खरिद	पटक	१	५०	१	७	९	७	२४	०	०	१	५०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ७, रातामाटा	वन कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	प्रत्येक वडावाट ४ जनाका दरले सहभागिहरुलाई तालिम प्रदान गरि औजार उपलब्ध गराउने तथा अग्नी नियन्त्रक सम्वन्धि वडा स्तरिय टोली गठन गर्ने ।
३.८	मालिकाको पर्यापर्यटन प्रवद्धनका लागि शिद्ध गुफाको शंरक्षण	पटक	१	२००						०	०	१	२००	०	०	२००	साविकको वडा नं. २ मालिका	वन कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	शिद्ध गुफाको संरक्षणका लागि तारजाली तथा सिढी निर्माण

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
					०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण					बजेट
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण										
	जम्मा										300		400		165	955				
४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप																			
४.१	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (भाडेखोला)	घ.मि.	50	4	1	10	25	60	96	50	200	0	0	0	0	200	साविकको वडा नं. २,६,७ र ८	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने	
४.२	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (चिउरेखोला)	घ.मि.	50	4	2	10	12	12	36	0	0	50	200	0	0	200	साविकको वडा नं. ८ र ९	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने	
४.३	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (खालीखोला)	घ.मि.	50	4	3	10	14	20	47	0	0	50	200	0	0	200	साविकको वडा नं. ५,७ र ९	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने	
४.४	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (सिस्नेखोला)	घ.मि.	50	4	1	16	20	20	57	0	0	0	0	50	200	200	साविकको वडा नं. ७, ८ र ९	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने	
४.५	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (मिौलाहाले खोला)	घ.मि.	50	4	1	6	12	10	29	0	0	0	0	50	200	200	साविकको वडा नं. ५,७ र ८	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने	

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक बर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
४.६	वाढि नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण (सिर्पा खोला)	घ.मि.	५०	४	०	६	५	८	१९	०	०	०	०	५०	२००	२००	साविकको वडा नं. ९	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	तारजालीको प्रयोग गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.७	मौलाहाल्ने पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	५०	१	२	५	४	१२	१	५०	०	०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ५	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	वायोईन्जिनियरिंग प्रविधिको प्रयोग गरि जैविक पर्खाल बनाउने
४.८	धाराखोला पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	५०	१	३	४	६	१४	०	०	०	०	१	५०	५०	साविकको वडा नं. ५	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	वायोईन्जिनियरिंग प्रविधिको प्रयोग गरि जैविक पर्खाल बनाउने
४.९	खोर्याला पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	५०	१	२	१	३	७	०	०	१	५०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ६	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	वायोईन्जिनियरिंग प्रविधिको प्रयोग गरि जैविक पर्खाल बनाउने
४.१०	घोरीसिम पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	५०	०	२	४	२	८	०	०	१	५०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ७	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	वायोईन्जिनियरिंग प्रविधिको प्रयोग गरि जैविक पर्खाल बनाउने
४.११	दुईखोली पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	५०	१	३	२	४	१०	१	५०	०	०	०	०	५०	साविकको वडा नं. ८	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	वायोईन्जिनियरिंग प्रविधिको प्रयोग गरि जैविक पर्खाल बनाउने
४.१२	चिप्लेपाथार पहिरो नियन्त्रण	स्थान	१	५०	०	३	२	७	१२	०	०	०	०	१	५०	५०	साविकको वडा नं. ९	भु संरक्षण कार्यालय, आशा, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, गा.पा.	वायोईन्जिनियरिंग प्रविधिको प्रयोग गरि जैविक पर्खाल बनाउने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
४.१३	प्रकोप राहत कोषको(आपतकालिन) स्थापना	पटक	१	१००	२६	१४६	२३४	४४	८२०	०	०	१	१००		०	१००	गा. पा. को वडा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	जोखिममा परेका व्यक्तिका लागि राहत प्रदान
	जम्मा										३००		६००		७००	१६००			
५	जन स्वास्थ्य																		
५.१	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, खोप)	पटक	४	१०	२१	११७	११७	३३१	६३६	१	१०	१	१०	२	२०	४०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	प्रत्येक वडामा मासिका हरुसंग समन्वय गरेर समुदायमा सरसफाई र सरसफाईको कमीले लाग्न सक्ने रोग र वचाउका उपाय वारे छलफल, नाटक देखाउने
५.२	वडा स्तरमा प्राथमिक उपचार केन्द्र स्थापना (First Aid KIT, अति आवश्यक औषधि सहित)	ओटा	४	१५	२१	११७	११७	३३१	६३६	२	३०	२	३०	०	०	६०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	६ वटै वडामा सामान्य प्राथमिक उपचारका लागि महिला स्वयमसेविका मार्फत कार्य सञ्चालन गर्ने
५.३	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	६	१०	८	३०	३२	६०	१५०	२	२०	२	२०	२	२०	६०	साविकका वडाहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि,आशा	दुई दिने तालिममा पच्चिस जना १००० दिनका आमाहरुलाई

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			सहभागी गराउने
५.४	स्टेचर खरिद	ओटा	२०	१०	२१	११७	११७	३३१	६५६	८	१०	४	४०	८	१०	२००	साविकका वडाहरुमा प्रत्यक ५ वटाको दरले	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, आशा	प्रत्यक वडामा ५ वटा स्टेचर खरिद
५.५	डेलिभरि वेड खरिद	ओटा	१	२०	३	३२	५०	६५	१५०	१	२०	०	०	०	०	२०	स्वास्थ्य चौकि	गा.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, आशा	स्वास्थ्य चौकी लाई सहयोग गर्ने
	जम्मा										१६०		१००		१२०	३१०			
६	भौतिक पूर्वाधार																		
६.१	सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्की बनाउने)																		
६.१.१	खागलखोला देखि माथिल्लो सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२००	१.२	२	७	३०	२१	६०	२००	२१०	०	०	०	०	२१०	साविकको वडा नं. २	सिंचाई सर्बडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २०० मि. पक्की गर्ने
६.१.२	जुगेखोला मथिल्लो सिंचाईकुलो स्तर उन्नती	RM	२५०	१.२	१	८	२८	२३	६०	०	०	०	०	२५०	३००	३००	साविकको वडा नं. २	सिंचाई सर्बडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २५० मि. पक्की गर्ने
६.१.३	ठुलाखेत सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	३५०	१.२	७	१८	२०	१५	६०	३५०	४२०	०	०	०	०	४२०	साविकको वडा नं. ५	सिंचाई सर्बडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा ३५० मि. पक्की गर्ने
६.१.४	कासईर्ज सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२००	१.२	१	३	४	२	१०	०	०	०	०	२००	२१०	२१०	साविकको वडा नं. ५	सिंचाई सर्बडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २०० मि. पक्की गर्ने
६.१.५	जुगेखोला सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२५०	१.२	१	१	१२	२१	३५	२५०	३००	०	०	०	०	३००	साविकको वडा नं. ६	सिंचाई सर्बडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २५० मि. पक्की गर्ने
६.१.६	गैराखोला देखि खोराल्या सिंचाई कुलो स्तर उन्नती	RM	२००	१.२	१	१	७	६	१५	०	०	२००	२१०	०	०	२१०	साविकको वडा नं. ६	सिंचाई सर्बडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २०० मि. पक्की गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
६.१.८	माथिल्लो भिरे सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	३००	१.२	३	१०	२०	१७	५०	३००	३६०	०	०	०	०	३६०	साविकको वडा नं. ७	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा ३०० मि. पक्की गर्ने
६.१.७	घोरेखेत सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२००	१.२	१	२	४	३	१०	०	०	२००	२४०	०	०	२४०	साविकको वडा नं. ७	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २०० मि. पक्की गर्ने
६.१.९	मथिल्लो विरेखेत सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२००	१.२	२	३	५	२	१२	०	०	०	०	२००	२४०	२४०	साविकको वडा नं. ७	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २०० मि. पक्की गर्ने
६.१.१०	हारिखोला हुदै चोरखोला सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	३५०	१.२	२	५	९	४	२०	३५०	४२०	०	०	०	०	४२०	साविकको वडा नं. ८	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा ३५० मि. पक्की गर्ने
६.१.११	चिउरे खोला दुईखोली देखि रागेडाडा सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	४००	१.२	२	१६	४५	३७	१००	०	०	४००	४८०	०	०	४८०	साविकको वडा नं. ८	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा ४०० मि. पक्की गर्ने
६.१.१२	नगालगाउ माभकुलो सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२५०	१.२	१	७	१०	१२	३०	०	०	०	०	२५०	३००	३००	साविकको वडा नं. ८	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २५० मि. पक्की गर्ने
६.१.१३	सिर्पाखोला विरेनीचौर (मुरकुलो) सिंचाईकुलो स्तरउन्नती	RM	३००	१.२	०	७	१०	१३	३०	३००	३६०	०	०	०	०	३६०	साविकको वडा नं. ९	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा ३०० मि. पक्की गर्ने
६.१.१४	छरीखोला चाख्लेमेला सिंचाई कुलो स्तरउन्नती	RM	२००	१.२	०	१	६	५	१२	०	०	२००	२४०	०	०	२४०	साविकको वडा नं. ९	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा २०० मि. पक्की गर्ने
६.१.१५	सिर्पाखोला विरेनीचौर माभकुलो स्तरउन्नती	RM	३००	१.२	०	१५	१०	२५	५०	०	०	०	०	३००	३६०	३६०	साविकको वडा नं. ९	सिंचाई सर्वडिभिजन कार्यालय, गा.पा., वडा, आशा	पानी चुहावट हुने ठाउमा ३०० मि. पक्की गर्ने
	जम्मा										२००	१२००	१४४०	१४४०	४१४०				
७	जलवायु परिवर्त सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास																		

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक बर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडानं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	तथा लैंगिक तथा सामाजिक समाबेसीकरण																		
७.१	जलवायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्र स्थापना (वडा स्तरिय)	ओटा	१	५०	२१	११७	११७	३३१	६३६	०	०	१	३०	०	०	३०	वडा कार्यालयको भवनमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	सबै टोलका समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सुचना प्रवाह गर्ने उद्देश्यले वडा कार्यालयको भवनमा सुचना केन्द्र स्थापना गर्ने
७.२	तल्लो तटिय र माथिल्लो तटिय क्षेत्र विचको अन्तर सम्बन्ध सम्बन्धि सचेतनाका लागि होडिड बोर्ड निर्माण	ओटा	६	१०	२१	११७	११७	३३१	६३६	६	६०	०	०	०	०	६०	साविकका वडाहरु २,५,६,७,८ र ९	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	प्रत्येक वडामा १ वटा होडिड बोर्ड
७.३	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठि	पटक	१	१०	१०	१०	१२	१०	५०	१	१०	०	०	०	०	१०	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	१ दिने अभिमुखीकरण गोष्ठि (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था, राजनितिक दल)
७.४	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमुलक क्रियाकलाप (होजेरी पुर्नताजगी तालिम)	पटक	१	१००	०	५	५	१०	२०	०	०	१	१००		०	१००	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	उनका विभिन्न सामागिहरु वनाउने सम्बन्धि १५ दिने तालिम
७.५	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमुलक क्रियाकलापका लागी सावुन वनाउने तालिम	पटक	१	८०	०	६	७	११	२४	०	०	०	०	१	८०	८०	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	सावुन वनाउने तालिम

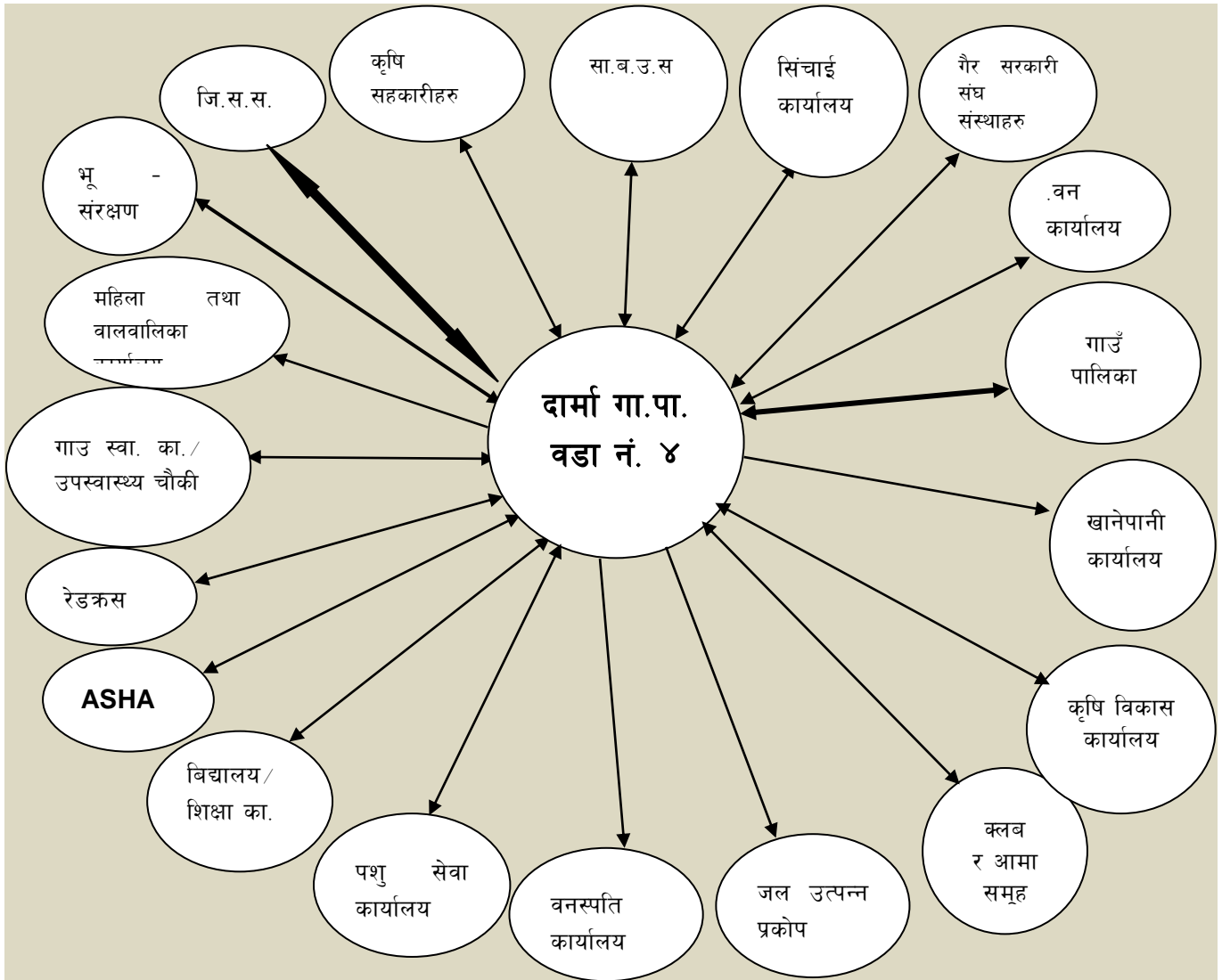
सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
७.६	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमुलक क्रियाकलापका लागी सजावट सामग्री बनाउने तालिम	पटक	१	५०	०	६	८	१०	२४	०	०	०	०	१	५०	५०	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	कढाई सम्बन्धिका बभिन्न सामाग्रीहरु बनाउने सम्बन्धि ७ दिने तालिम
७.७	अवलोकन भ्रमण (अनुकूलनका प्रयासहरु भएको ठाउमा)	पटक	१	१००	६	१०	७	७	३०	०	०	१	१००	०	०	१००	वडा स्तरीय	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	निर्वाचित जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दल र अगुवा कृषक गरि ३० जना
७.८	महिला तथा बन्चित वर्गलाई लैगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२०	०	६	८	१०	२४	१	२०	०	०	०	०	२०	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा महिला तथा बालबालिका कार्यालय	२ दिने तालिम, वडाबाट ३ जनाका दरले, आमा समुह, कृषि सहकारीहरु, सचेतना केन्द्र र वन समुहका प्रतिनिधीहरु
७.९	संकटासन्न घरधुरीहरुको जिविकोपार्जनमा सुधारका लागि आरन सुधारमा सहयोग	ओटा	२	२०	०	०	०	२	२	०	०	२	४०	०	०	४०	साविकको वडा नं. २ मा २ वटा,	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	विपन्न व्यक्तिहरु छनौट गरि आरनको लागि टहरा र औजार खरिदमा सहयोग
	जम्मा										९०		२९०		१६०	४७०			
८	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास																		
८.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	ओटा	३	१५						१	१५	१	१५	१	१५	४५	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	१ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठि (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनैतिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			संस्था)
८.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	३	१०						१	१०	१	१०	१	१०	३०	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	वार्षिक रुपमा (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था)
८.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पटक	९	१०						३	३०	३	३०	३	३०	९०	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था
८.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	७५						०	०	१	७५	०	०	७५	वडा स्तरमा स्तरमा	गा.पा., वडा कार्यालय, आशा	कम्प्युटर, प्रिन्टर, लगायत आवश्यक फर्निचर खरीद गरी वडा कार्यालयको संस्थागत विकास गर्ने
	जम्मा										५५		१३०		५५	२४०			
९	विषयगत निकाय सँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्न सकिने योजनाहरु																		
९.१	मालिकाको लागि अप लिफ्ट खानेपानी योजना	ओटा	१	३०००	१	६	१८	२३	४८	१	३०००	०	०	०	०	३०००	साविकको वडा नं. २	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक निर्माण र १०,००० लि. को टाँकि निर्माण, सोलार खरिद, जि.आई. पाईप २ ईन्चको खरिद (गा.पा. वाट १४,००,०००

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजार मा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
					०७४/०७५		०७५/०७६		०७६/०७७		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण					बजेट
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण										
																			लाख विनियोजित)	
९.२	मौलाहाले चौर सिस्नेरी वल्लेजुरा अप लिफ्ट खानेपानी योजना	ओटा	१	३०००	१	७	२४	२८	६०	१	३०००	०	०	०	०	३०००	साविकको वडा नं. ५	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक निर्माण र २०,००० लि. को टंकि निर्माण, सोलार खरिद, जि.आई. पाईप २ ईन्चको खरिद (गा.पा. वाट ९,००,००० लाख विनियोजित)	
९.३	सुंगुरखाली पैरेखोला कुनजलुके लेख अप लिफ्ट खानेपानी आयोजना	ओटा	१	३०००	१	८	२४	३०	६०	०	०	०	०	१	३०००	३०००	साविकको वडा नं. ५	गा.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, आशा, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक निर्माण र १०,००० लि. को टंकि निर्माण, सोलार खरिद, जि.आई. पाईप २ ईन्चको खरिद	
	जम्मा										६०००		०		३०००	९०००				
	कुल जम्मा										१५९४६		९४४२.५		१३३७०	३६७२०.५				

३.७ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण

योजना तयार गरिसकेपछि अनुकूलन योजनाका प्राथमिकतालाई स्थानीय स्तरमा आर्थिक तथा प्राविधिक रुपमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने निकायहरुको पहिचान एवं ती निकायहरुबाट उपलब्ध हुने सेवाहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । यसरी जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिकको साथै सहजीकरण सहयोग पुऱ्याउन सक्ने सरकारी निकायहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, गाउँपालिकाको कार्यालय, कृषि विकास कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय, वन कार्यालय, स्वास्थ्य कार्यालय, सिंचाई कार्यालय, महिला बालबालिका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, टेलिकम, सा.व.उ.स.हरु, पशुसेवा कार्यालय, गैर सरकारी संस्था तथा आयोजनाहरुमा : दलित विकास समाज, रुपान्तरण नेपाल, आशा, किसानका लागि उन्नत विउविजन कार्यक्रम, एकिकृत परियोजना तथा समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरुमा कृषि सहकारी संस्था, आमा समूह, क्लव आदि रहेका छन् । संस्थागत नक्शा अनुसार जिल्लामा हुने जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि हरेक क्रियाकलापहरु जि.स.स र गाउँपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा हुने हुँदा जि.स.स. र गा.पा. संग धेरै राम्रो र नजिकको सम्बन्ध रहने देखिन्छ ।

चित्र २०. संस्थागत नक्शांकन

तालिका १७. संस्थागत विश्लेषण

सेवाप्रदायक संस्था र ठेगाना	सेवा लिने विषय	सेवा लिन गरिने प्रक्रिया
गाउँपालिकाको कार्यालय	आर्थिक सहयोग, समन्वय र सहकार्य, सल्लाह र सुझाव, सिफारिस	योजना तर्जुमामा आमन्त्रण, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत, गाविसको योजना तर्जुमामा प्रतिनिधित्व
जि.स.स.को कार्यालय	आर्थिक सहयोग र सहकार्य	योजना प्रस्तुत, निवेदन
शिक्षा कार्यालय	विद्यालय निर्माण तथा मर्मत, छात्रवृत्ति, विद्यालयका लागि आवश्यक सामग्रीहरू, शिक्षकहरूका लागि तालिम	योजना प्रस्तुत, वि.व्य.स.को निर्णय र निवेदन
खानेपानी कार्यालय	खानेपानीको लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग, पाईप, टंकी, धारा निर्माणका सामग्री सहयोग, चर्पी निर्माणका लागि प्यान सेट, सिमेन्ट, सरिया, पाईप सहयोग	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरी निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
वन कार्यालय	सा.व.उ.स. गठन र दर्ता, वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, गैर काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, आयआर्जनका क्रियाकलापहरूका लागि आर्थिक सहयोग	सावउसको वार्षिक योजना पेश, सावउसको निर्णय र निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
सा.व.उ.स.	कृषकहरूलाई आवश्यक काठ, घाँस, दाउरा उपलब्ध गराउने तथा विपन्नहरूलाई आय आर्जनका लागि सहयोग गर्ने	निवेदन
कृषि विकास कार्यालय	कृषि सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग, वीउविजन, कृषि सम्बन्धी तालिम, कृषक समूह गठन र सबलीकरण	योजना प्रस्तुत, कृषक समूहको निवेदन
स्वास्थ्य कार्यालय	उपस्वास्थ्य चौकी स्थापना र स्तर वृद्धि, स्वास्थ्य शिविर, गाउँघर क्लिनिकको स्तर वृद्धि,	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन
सिंचाई कार्यालय	कुलो, नहर निर्माण, पाईप सहयोग,	योजना प्रस्तुत, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
महिला तथा बालबालिका कार्यालय	अपाङ्ग परिचय तथा राहत, महिला सशक्तिकरणका लागि तालिम, समूह गठन, आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू	सम्पर्क समन्वय, निवेदन
सुरक्षा निकाय	सहयोग, राहत तथा तथा उद्धारको लागि, सुरक्षा	उद्धारको लागि अनुरोध निवेदन
पशु सेवा कार्यालय	पशुमा लागेको रोगको बारे जानकारी तथा प्ररिक्षण	समूह, निवेदन
भु-संरक्षण कार्यालय	तारजाली, मुहान संरक्षण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
जल उत्पन्न प्रकोप	तारजाली, तटबन्ध निर्माण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय

३.८ योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई विकास र विषयगत योजनाका साथै स्थानीय स्तरमा सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको योजना प्रक्रियामा पनि समायोजन गर्दै लैजानका लागि वस्ती स्तरमा/साविकका वडा स्तरमा वडा नागरिक मञ्च, हालको वडा स्तरमा वडा स्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक छलफल गरिने छ । त्यसै गरी गाउँपालिका स्तरमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति हुँदै गाउँपालिकाको बैठकबाट गाउँ सभालाई सिफारिस भई गाउँ सभाबाट अनुमोद गरिने छ । यसका साथै यस वडाभित्र कार्यरत विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको योजनाहरूमा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिँदै लगिने छ । त्यसै गरी यस वडाबाट तयार हुने आवधिक योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथ समायोजन गरिनेछ, भने केन्द्रिय स्तरमा नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फतको राष्ट्रिय विकास योजनामा पनि यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई समायोजन गरिनेछ ।

३.९ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि समन्वयात्मक भूमिकाको लागि वडा कार्यालय सदैव क्रियाशिल रहनेछ ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि वडा अध्यक्षको अध्यक्षता बहुसरोकारवाला समिति गठन गर्न सकिनेछ । सो समितिको मातहतमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका योजनाहरू सेवा प्रदायक संस्था तथा निकायहरू, विषयगत कार्यालयहरू र सोभै समुदायमा स्थापित भई क्रियाशिल रहेका विद्यमान समूह, संस्था, क्लव तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरूका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि जिल्ला समन्वयन समिति तथा गाउँपालिका मार्फत पहल गरिनेछ । विस्तृत कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी वाह्य श्रोतहरूको समेत पहिचान र परिचालन गरिनेछ ।

योजना कार्यान्वयन हुनु पूर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत वजेट तयारी उपभोक्ता समिति, समूह र क्लवहरूसँग सहमति एवं सम्झौता गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । उक्त कार्यान्वयन गर्ने समितिहरूले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा वजेट विवरण प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा आयव्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरू पारदर्शी रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै गाउँपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय र सम्बन्धित समूहबाट स्व:अनुगमन मूल्यांकन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसँग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिनेछ ।

३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

वडा तहमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति र परिणाम सम्बन्धी सूचना तथा प्रमाणहरूको संकलन र मूल्यांकन गर्न वडा अध्यक्षको अध्यक्षता गठित बहुसरोकारवाला समितिलाई नै परिचालन गरिनेछ । अनुकूलन कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा भएको प्रगतिहरूको समिक्षा नियमित रूपमा गरिनेछ । यसका लागि वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी र समिक्षा गोष्ठी सबै सरोकारवालाहरूको सहभागितामा संचालन गरिनेछ ।

समितिबाट कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न स्थलगत अनुगमन समेत गरिनेछ । समिक्षा गोष्ठी एवं स्थलगत अनुगमनबाट लापा कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मूल्यांकन गरि सिकाईहरूको आदान प्रदान गरिनेछ । यसै गरी समय-समयमा जिल्ला स्तरमा रहेका सयन्त्रहरूबाट पनि संयुक्त अनुगमन गरी प्राविधिक स्तरको पृष्ठपोषण वडालाई प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त अनुकूलन योजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतिजा, प्रगति र उपलब्धीहरू जिल्ला र गाउँपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरूमा प्रस्तुत गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ । यसबाट लापा कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धी र नतिजाहरूको प्रगति विवरण र घटनाको विस्तृत अध्ययन गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिनेछ । समय-समयमा केन्द्रिय तथा क्षेत्रिय अनुगमन समितिहरूबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वःअनुगमन पद्धतिलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरूले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भए पश्चात सार्वजनिक लेखा परिक्षण गर्नेछन् । लापा तयारीको क्रममा तयार गरिएको विभिन्न विधिहरूको विश्लेषणलाई आधार मानी तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गरिनेछ । यसरी सहभागितामूलक जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण विधिबाट पुनः वडा स्तरमा घरघुरीहरूको लेखाजोखा गरी तुलानात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वयंले संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

तालिका १८. अनुगमन योजना

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदाय स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा) 	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिंग बोर्ड मार्फत ।
वडा/गाउँपालिका तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा)	समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी
			चौमासिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण ।
			चौमासिक	संकटासन्न वर्गहरूसंग अन्तरक्रिया ।
			नियमित	फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन ।
जिल्ला तहका अनुगमन (नतिजाहरू र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> लापाका उपलब्धीहरू र नतिजाहरू सुनिश्चित गर्न । राम्रा अभ्यासहरूको अनुशरण, थप विस्तार र मूल प्रवाहीकरण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला समन्वय समिति, सहयोगी संस्थाहरू । 	अर्धवार्षिक	सयुक्त अनुगमन ।
			अर्धवार्षिक	समिक्षा तथा सेयरिङ्ग गोष्ठी तथा बैठक ।
			वार्षिक	घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन ।
			२ वर्षमा	सहभागितामूलक संकटासन्नता विश्लेषण ।
			वार्षिक	प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन ।

सन्दर्भ सामाग्री:

- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७
- राष्ट्रिय अनुकूलन कार्ययोजना (नापा) २०६७
- स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना संरचना (लापा फ्रेमवर्क) २०६७
- जिल्ला वस्तुगत विवरण, सल्यान २०७२
- सुदृढ लापा मार्गदर्शन, ASHA २०७३

अनुसूचीहरू

अनुसूची १. स्थानीय अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठी (३ दिने) का सहभागीहरू

सि.न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जातजाति
१	चन्द्र बहादुर रावत	दार्मा गाउँपालिका - ४	बडा अध्यक्ष	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२	टिका शर्मा बली	दार्मा गाउँपालिका	उपाध्यक्ष	महिला	बा/क्षे/ठ
३	जुना मल्ल	दार्मा गाउँपालिका - ४	का.सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
४	धन बहादुर बुढाथोकी	दार्मा गाउँपालिका- ४	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
५	लोक बहादुर कामी	दार्मा गाउँपालिका- ४	सदस्य	पुरुष	दलित
६	टिउकी कामी	दार्मा गाउँपालिका- ४	सदस्य	महिला	दलित
७	ज्ञान बहादुर चन्द	नेपाली कांग्रेस	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
८	डिल्ली राम मल्ल	दार्मा गाउँपालिका - ४	सचिव	पुरुष	बा/क्षे/ठ
९	सुशिला चन्द	स्वास्थ्य चौकि	अ.न.मि.	महिला	बा/क्षे/ठ
१०	असविर बुढाथोकी	जिल्ला समन्वय समिति	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
११	उषा चन्द	बडा नागरिक मञ्च - ८	संयोजक	महिला	बा/क्षे/ठ
१२	गोपाल शर्मा	बडा नागरिक मञ्च - ९	संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१३	धन बहादुर बुढाथोकी	बडा नागरिक मञ्च - ६	संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१४	तुल बहादुर बुढाथोकी	काफलडाडा सा.व.उ.स.	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१५	निराजन वि.क.	दार्मा गाउँपालिका - ४	दलित प्रतिनिधि	पुरुष	दलित
१६	नरेश वि.क.	दार्मा गाउँपालिका - ४	दलित प्रतिनिधि	पुरुष	दलित
१७	बुद्धि थापा	दार्मा गाउँपालिका - ४	अगुवा कृषक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१८	धन बहादुर चन्द	बडा नागरिक मञ्च - ७	कोषाध्यक्ष	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१९	जित बहादुर शाही	दार्मा गाउँपालिका - ४	कृषक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२०	तुलसा थापा	बडा नागरिक मञ्च - ६	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२१	विष्णु चन्द	दार्मा गाउँपालिका - ४ (साविक बडा नं. ७)	महिला स्वयसेवीका	महिला	बा/क्षे/ठ
२२	गौरी देवकोटा	दार्मा गाउँपालिका - ४, महिला समूह	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२३	रेवता चन्द	साना किसान सहकारी संस्था	अध्यक्ष	महिला	बा/क्षे/ठ
२४	सिता बुढाथोकी	दार्मा गाउँपालिका - ४, महिला समूह	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२५	कल्पना थापा	दार्मा गाउँपालिका - ४, कृषि समूह	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
२६	विनिता शाही	नव सर्वसाधारण आधारभुत विद्यालय	शिक्षक	महिला	बा/क्षे/ठ
२७	प्रेम बहादुर चन्द	पोखरा रैजनी सा.व.उ.स.	सचिव	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२८	कर्ण बहादुर थापा	दार्मा गाउँपालिका - ४,	अगुवा कृषक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२९	वरुणा चन्द	परिवर्तन महिला कृषि समुह	सचिव	महिला	बा/क्षे/ठ
३०	चन्द्रा मल्ल	हुलाक कार्यालय	कर्मचारी	महिला	बा/क्षे/ठ
३१	निर्मला बस्नेत	RADAR/CCFRY	सा.प.	महिला	बा/क्षे/ठ
३२	शुनिता बली के.सी.	साना किसान सहकारी संस्था	सदस्य	महिला	बा/क्षे/ठ
३३	ऋषिराज बली	रूपान्तरण नेपाल	कृषि अधिकृत	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३४	मिन कुमार महतारा	पहाडि साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	लापा संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३५	सुदिप आचार्य	पहाडि साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	ज.प.विज्ञ	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३६	बल बहादुर शाही	रूपान्तरण नेपाल	टोली नेता	पुरुष	बा/क्षे/ठ

सि.न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जातजाति
३७	सिला ज्ञवाली	पहाडि साना किसानका लागि अनुकुलन आयोजना	योजना अधिकृत	महिला	बा/क्षे/ठ
३८	एन्नीला मिश्र	पहाडि साना किसानका लागि अनुकुलन आयोजना	ज.प.विज्ञ	महिला	बा/क्षे/ठ
३९	Emannul Jouve	IFAD Supervision Mission	Mission Leader	पुरुष	
४०	वसुन्धरा पुन	दार्मा गाउँपालिका	कार्यकारी अधिकृत	पुरुष	जनजाति
४१	गणेश वहादुर वली	पशु सेवा केन्द्र	प्राविधिक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४२	सोहन लाल श्रेष्ठ	रूपान्तरण नेपाल	कार्यकारी निर्देशक	पुरुष	जनजाति
४३	बुद्धि वहादुर थापा	नव सर्वसाधारण आधारभुत विद्यालय	सहयोगी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४४	सुर्य प्रकाश वली	रूपान्तरण नेपाल	सव-ईन्जिनियर	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४५	राजेन्द्र वहादुर डि.सी.	रूपान्तरण नेपाल	सहजकर्ता	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४६	सरोज के.सी.	रूपान्तरण नेपाल	सहजकर्ता	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४७	वम वहादुर ओली	रूपान्तरण नेपाल	ज.प.अ.	पुरुष	बा/क्षे/ठ

अनुसूची २. संकटासन्न घरधुरीहरूको विवरण

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुलीको लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
१	असविर रावत	लोक कुमारी रावत	भल्चौर	१	१	३	V1
२	कृष्ण वस्नेत	हिमा वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V1
३	मन वहादुर रावत	निम कुमारी रावत	भल्चौर	१	१	३	V1
४	जय वहादुर रावत	गिता रावत	भल्चौर	१	१	३	V2
५	लाल वहादुर बुढाथोकी	धन कुमारी बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
६	मानसिंह बुढाथोकी	लेवती बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
७	चाली रावत	ममी रावत	भल्चौर	१	१	३	V2
८	खिम वहादुर रावत	पवित्रा रावत	भल्चौर	१	१	३	V2
९	शेर वहादुर रावत	मिना रावत	भल्चौर	१	१	३	V2
१०	खर्क वहादुर रावत	वाटुली रावत	भल्चौर	१	१	३	V2
११	चुगे कामी	सुनिता कामी	भल्चौर	१	१	१	V2
१२	रने कामी	मनि कामी	भल्चौर	१	१	१	V2
१३	प्रेम वि.क.	विमला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V2
१४	असविर बुढाथोकी	फौदी बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
१५	भिम वहादुर बुढाथोकी	शसिली बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
१६	केशर रावत	प्रेमी रावत	भल्चौर	१	१	३	V2
१७	विर वहादुर रावत	वालिका रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
१८	भिम वहादुर रावत	कली रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
१९	अतिराम वस्नेत	शसिली वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V3
२०	जय वहादुर रावत	गिता रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
२१	यज्ञ वहादुर रावत	नन्नकली रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
२२	इन्द्र वहादुर रावत	दिपा रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
२३	कालदास रावत	प्रविना रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
२४	विर वहादुर रावत	कमला रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
२५	विर वहादुर वोहरा	पार्वती वोहरा	भल्चौर	१	१	३	V3
२६	केसे कामी	तिली कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
२७	लुदे सार्की	दिपा सार्की	भल्चौर	१	१	१	V3
२८	गोपाल बुढाथोकी	वविता बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V3
२९	खिम वहादुर बुढाथोकी	खिमी बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V3
३०	चन्द्र वहादुर रावत	विमला रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
३१	उदिराम रावत	मन्धरी रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
३२	छविीलाल रावत	यमुना रावत	भल्चौर	१	१	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३३	धन वहादुर रावत	पार्वती रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
३४	विर वहादुर रावत	नन्नकली रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
३५	हिरालाल रावत	सुनिता रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
३६	खिम वहादुर रावत	देवकली रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
३७	दाल वहादुर राना	कमला राना	भल्चौर	१	१	३	V3
३८	नर वहादुर वुढाथोकी	रति वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V3
३९	गगन वस्नेत	पवित्रा वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V3
४०	शेर वहादुर वस्नेत	रुपा वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V3
४१	धन वहादुर रावत	सिता रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४२	धन वहादुर रावत	ललिता रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४३	सिताराम रावत	प्रेम कुमारी रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४४	चुडामणी रावत	तुलसा रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४५	लोकमान रावत	कल्पना रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४६	परविर रावत	निम कुमारी रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४७	जित वहादुर रावत	कली रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
४८	असविर वस्नेत	कल्पना वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V3
४९	विन वहादुर रावत	पवी रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
५०	मानसिंह वुढाथोकी	विमला वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V3
५१	इन्द्र वहादुर रावत	निर्मला रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
५२	चित्र वहादुर रावत	टिका रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
५३	तिलक रावत	पवित्रा रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
५४	हिरालाल कामी	रिता कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
५५	पले कामी	जैदी कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
५६	गणेश वि.क.	धनसरी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
५७	भलकमान कामी	डम्मरी कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
५८	मान वहादुर रावत	अन्जु रावत	भल्चौर	१	१	३	V3
५९	चक्रे कामी	पदमी कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
६०	केशे कामी	गोरी कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
६१	कालि वहादुर कामी	टिउकी कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
६२	विर वहादुर कामी	काली कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
६३	अतिराम वि.क.	डिलसरा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
६४	दल वहादुर कामी	कलि कामी	भल्चौर	१	१	१	V3
६५	छवि रावत	यमुना रावत	भल्चौर	१	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
66	पुने रावत	सितली रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
67	कालुराम रावत	साउनी रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
68	भुपलाल रावत	वुद्धि रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
69	पहले रावत	रति रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
70	प्रेम वहादुर वुढाथोकी	कमला वुढाथोकी	भल्चौर	२	१	३	V4
71	कालु वि.क.	विर्मी वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
72	मनविर रावत	दिलकुमारी रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
73	जय वहादुर रावत	लक्ष्मी रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
74	धन वहादुर वि.क.	अस्मिता वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
75	असारे वस्नेत	भुवी वस्नेत	भल्चौर	२	१	३	V4
76	मोते कामी	साउनी कामी	भल्चौर	२	१	३	V4
77	अर्जुन वि.क.	दिपा वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
78	हिरा वि.क.	कमला वि.क. (छोरी)	भल्चौर	२	२	१	V4
79	नरे रावत	नन्नकली रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
80	चन्द्र वहादुर रावत	पवित्रा रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
81	मान वहादुर रावत	रिता रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
82	लाल वहादुर रावत	पवी रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
83	राजेन्द्र परियार	पवित्रा परियार	भल्चौर	२	१	१	V4
84	ज्ञान वहादुर रावत	गोली रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
85	जय वहादुर वस्नेत	पुसी वस्नेत	भल्चौर	२	१	३	V4
86	कालो वुढाथोकी	पिमी वुढाथोकी	भल्चौर	२	१	३	V4
87	लोकमान रावत	पार्वती रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
88		आइती रावत	भल्चौर	२	२	३	V4
89	शसि रावत	कमला रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
90	भागिराम वोहरा	निलावती वोहरा	भल्चौर	२	१	३	V4
91	मानसिंह वोहरा	सर्केनी वोहरा	भल्चौर	२	१	३	V4
92	नर वहादुर वोहरा	चुगे वोहरा	भल्चौर	२	१	३	V4
93	मन वहादुर वस्नेत	सर्मिला वस्नेत	भल्चौर	२	१	३	V4
94	बल वहादुर रावत	दर्शनी रावत	भल्चौर	२	१	३	V4
95	सदे सार्की	नन्दकली सार्की	भल्चौर	२	१	१	V4
96	सुनिल वि.क.	पुष्पा वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
97	दिनेश वि.क.	कमली वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
98	नौले कामी	ननी कामी	भल्चौर	२	१	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
९९	लिलाराम कामी	युगा कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१००	हरे कामी	रामकली कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०१	यामलाल वि.क.	पाते वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
१०२	लोकमान वोहरा	लक्ष्मी वोहरा	भल्चौर	२	१	१	V4
१०३	तिलक कामी	सिता कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०४	चन्द्र वहादुर कामी	भम्पी कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०५	चक्र कामी	कौसिला कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०६	धन वहादुर कामी	खले कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०७	टेक वहादुर कामी	खिमी कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०८	माने कामी	देवकली कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१०९	बले कामी	कलसी कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
११०	आकाश वि.क.	सिता वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
१११	टरे कामी	काली कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
११२	काली वहादुर कामी	याके कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
११३	मुने कामी	खिमी कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
११४	गगन कामी	कौसिला कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
११५	जित वहादुर वि.क.	अमृता वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
११६	अनिल वि.क.	कालिका वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
११७	पहलमान वि.क.	सपना वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
११८	राम वहादुर वि.क.	चन्द्रकला वि.क.	भल्चौर	२	१	१	V4
११९	जनक कामी	विमला कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१२०	चुगे कामी	पवित्रा कामी	भल्चौर	२	१	१	V4
१२१	भरत वुढाथोकी	हिमा कुमारी वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V1
१२२	नर सिंह रावत	पम्फा रावत	भल्चौर	५	१	३	V1
१२३	धन वहादुर वुढाथोकी	तुलसा वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V1
१२४	नन्दाराम वली	नन्नी वली	भल्चौर	५	१	३	V1
१२५	नरेन्द्र थापा	खिमा थापा	भल्चौर	५	१	३	V1
१२६	डम्बर वोहरा	कल्पना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V1
१२७	मनविर वली	पवित्रा वली	भल्चौर	५	१	३	V1
१२८	चन्द्र वहादुर वोहरा	मिना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V1
१२९	नन्दाराम वली	ओइली वली	भल्चौर	५	१	३	V1
१३०	मेघराज शाही	भुमा शाही	भल्चौर	५	१	३	V1
१३१	दिपक शाही	रन्जना शाही	भल्चौर	५	१	३	V1

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
132	लाल वहादुर वोहरा	लिला वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V1
133	मनिराम वली	सपना वली	भल्चौर	५	१	३	V1
134	जय वहादुर वुढाथोकी	खुड्ती वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V2
135	दल वहादुर वुढाथोकी	सावित्रा वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V2
136	नरसिंह वुढाथोकी	पार्वती वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V2
137	पल वहादुर रावत	कमला रावत	भल्चौर	५	१	३	V2
138	दल वहादुर वुढाथोकी	नन्दकली वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V2
139	भिम वहादुर वली	सिता वली	भल्चौर	५	१	३	V2
140	टेकराज वोहरा	टिका वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
141	हिरालाल वोहरा	पवित्रा वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
142	पुर्ण वहादुर वली	भद्री वली	भल्चौर	५	१	३	V2
143	प्रेम वहादुर वोहरा	रती वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
144	घनश्याम वोहरा	वविता वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
145	हरिलाल थापा	मनकली थापा	भल्चौर	५	१	३	V2
146	लाल वहादुर वोहरा	कल्पना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
147	भिम वहादुर वोहरा	च्याउकली वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
148	रुपलाल थापा	काली थापा	भल्चौर	५	१	३	V2
149	दिपेन्द्र वोहरा	सरिता वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
150	कृष्ण शाही	त्रिपुरा शाही	भल्चौर	५	१	३	V2
151	लोक वहादुर वुढाथोकी	काली वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V2
152	टेक वहादुर थापा	रेखा थापा	भल्चौर	५	१	३	V2
153	डम्मर थापा	सुजाता थापा	भल्चौर	५	१	३	V2
154	कलाधर वोहरा	वसन्ती वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
155	भरत वली	रुपा वली	भल्चौर	५	१	३	V2
156	विर वहादुर वोहरा	कल्पना वोहरा (आमा)	भल्चौर	५	२	३	V2
157	विर वहादुर वोहरा	हर्कली वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
158	युवराज वोहरा	जुन वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V2
159	काली वहादुर वुढाथोकी	शसिला वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V2
160	जगत चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
161	संगम चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
162	रण वहादुर चन्द	दुर्गा	भल्चौर	५	१	३	V2
163	चक्र वहादुर चन्द	दिपा	भल्चौर	५	१	३	V2
164	डम्मर वहादुर चन्द	हर्ष कुमारी	भल्चौर	५	१	३	V2

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
165	कृष्ण चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
166	फत्त वहादुर चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
167	विन वहादुर चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
168	तिलक चन्द	वालिका	भल्चौर	५	१	३	V2
169	विर वहादुर चन्द	विमला	भल्चौर	५	१	३	V2
170	विर वहादुर चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
171	प्रेम चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
172	नविन चन्द	रामकुमारी	भल्चौर	५	१	३	V2
173	महेश्वर शाही		भल्चौर	५	१	३	V2
174	लाल वहादुर चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
175	नारायण चन्द		भल्चौर	५	१	३	V2
176	नन्दाराम बुढाथोकी	भुपी बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
177	चन्द्र वहादुर बुढाथोकी	पदमी बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
178	भद्र वहादुर बुढाथोकी	सिता बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
179	नन्दाराम बुढाथोकी	पवित्रा बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
180	रत्न वहादुर बुढाथोकी	तिला बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
181	ज्ञान वहादुर बुढाथोकी	मिना बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
182	दल वहादुर वोहरा	बालकुमारी वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
183	टेक वहादुर बुढाथोकी	हिरा कुमारी बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
184	रत्न वहादुर बुढाथोकी	डण्डी बुढाथोकी (आमा)	भल्चौर	५	२	३	V3
185	लिल वहादुर बुढाथोकी	शसिला बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
186	विर वहादुर मगर	शसी मगर	भल्चौर	५	२	२	V3
187	हिरे रावत	पम्फी रावत	भल्चौर	५	१	३	V3
188	भद्र वहादुर बुढाथोकी	अनिता बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
189	भलकमान बुढाथोकी	ललिता बुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V3
190	गगन रावत	सरकेनी रावत	भल्चौर	५	१	३	V3
191	परविर रावत	चेती रावत	भल्चौर	५	१	३	V3
192	कुल वहादुर वि.क.	नेवी रावत वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3
193	टेक वहादुर वि.क.	हर्कली वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3
194	दलविर वि.क.		भल्चौर	५	१	१	V3
195	विनोद वि.क.	पदमी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3
196	विरवल वि.क.	विद्या वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3
197	तुलाराम वि.क.	टिका वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
१९८	काली वहादुर वि.क.	विरमी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3
१९९	गोपाल वि.क.	वालीका वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V3
२००	नोखिराम वोहरा	सुनिता वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०१	टेक वहादुर वोहरा	मिनी वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०२	रत्न वहादुर वोहरा	शुसिला वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०३	प्रकाश वोहरा	हरिकला वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०४	शान्तराम वोहरा	मैना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०५	नोखिराम थापा	भिमा थापा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०६	अम्मर वहादुर वोहरा	अन्जना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०७	चन्द्र वहादुर वस्नेत	शसिला वस्नेत	भल्चौर	५	१	३	V3
२०८	शान्त वहादुर वोहरा	दिलकुमारी वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२०९	सेतुराम वोहरा	कल्पना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२१०	अम्मर वहादुर वोहरा	पवित्रा वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२११	रमेश वोहरा	रुपा वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V3
२१२	लाल वहादुर चन्द		भल्चौर	५	१	३	V3
२१३	रवि चन्द	पार्वती	भल्चौर	५	१	३	V3
२१४	लाल वहादुर चन्द	ईश्वरी	भल्चौर	५	१	३	V3
२१५	देवेन्द्र चन्द	हिमा	भल्चौर	५	१	३	V3
२१६	बल वहादुर चन्द	आइली	भल्चौर	५	१	३	V3
२१७	भलक चन्द	कमला	भल्चौर	५	१	३	V3
२१८	कालि वहादुर चन्द	सितला	भल्चौर	५	१	३	V3
२१९	लोकेन्द्र चन्द	कमला	भल्चौर	५	१	३	V3
२२०	विर वहादुर चन्द	विमला	भल्चौर	५	१	३	V3
२२१	प्रेम चन्द	सेति चन्द (आमा)	भल्चौर	५	१	३	V3
२२२	मिथुन वि.क.	समिक्षा वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
२२३	लोकमान वुढाथोकी	पवित्रा वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
२२४		आइती वुढाथोकी	भल्चौर	५	२	३	V4
२२५	टेक वहादुर वुढाथोकी	कालीका वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
२२६	युवराज वोहरा	धनसरी वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
२२७	खिम वहादुर परियार	सर्मिला परियार	भल्चौर	५	१	१	V4
२२८	भिम वहादुर परियार	विमला परियार	भल्चौर	५	१	१	V4
२२९	केशर परियार	पवित्रा परियार	भल्चौर	५	१	१	V4
२३०	असविर वुढाथोकी	देवी वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
231	सार्की वुढाथोकी	कुमारी वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
232	रुपलाल रावत	डम्मरी रावत	भल्चौर	५	१	३	V4
233	लाल वहादुर वोहरा	लिला वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
234	भिम वहादुर वुढाथोकी	कमला वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
235	तिलक वोहरा	सिता वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
236	काली वहादुर वुढाथोकी	ससिला वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
237	ऐभान विष्ट	तुल कुमारी विष्ट	भल्चौर	५	१	३	V4
238	यज्ञ वहादुर वुढाथोकी	पवित्रा वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
239	तिलक वुढाथोकी	मायादेवी वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
240	रुपलाल परियार	पवित्रा परियार	भल्चौर	५	१	१	V4
241	मान वहादुर वुढाथोकी	नवीना वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
242	प्रेम वुढाथोकी	संगिता वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
243	रत्न वहादुर रावत	विमला रावत	भल्चौर	५	१	३	V4
244	कर्ण वुढाथोकी	पवित्रा वुढाथोकी (आमा)	भल्चौर	५	२	३	V4
245	हर्क वुढाथोकी	सेती वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
246	नविन वुढाथोकी	सेती वुढाथोकी (आमा)	भल्चौर	५	२	३	V4
247	डिल्ली वहादुर वुढाथोकी	रत्ना वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
248	नन्दाराम वोहरा	रुमा वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
249	नन्दाराम वोहरा	निर्मला वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
250	बल वहादुर वोहरा	सुकी वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
251	प्रताप वोहरा	कल्पना वोहरा	भल्चौर	५	१	३	V4
252	मनिराम वली	गौरी वली	भल्चौर	५	१	३	V4
253	सन्तोष वुढाथोकी	दिपा वुढाथोकी	भल्चौर	५	१	३	V4
254	डिल्ली वुढाथोकी		भल्चौर	५	१	३	V4
255	थरे कामी	मनि कामी	भल्चौर	५	१	१	V4
256	वचनसिंह वि.क.	सर्मिला वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
257	रमेश वि.क.	रेवती वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
258	भिषण वि.क.	रिमा वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
259	देवेन्द्र वि.क.	कमला वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
260	केशव वि.क.	सिता वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
261	भिषण वि.क.	गौरी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
262	विरसिंह वि.क.	कालीका वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
263	विर वहादुर वि.क.	तिला वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
264	खिम वहादुर वि.क.	पवित्रा वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
265	तिलविर वि.क.	मैमी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
266	रतिभान वि.क.	ओइली वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
267	नरसिंह वि.क.	चाली वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
268	रत्न वहादुर वि.क.	शसिली वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
269	असविर वि.क.	लिला वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
270	मनोज वि.क.	पार्वती वि.क.	भल्चौर	५	२	१	V4
271	रत्न वहादुर वि.क.	रेवती वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
272	कर्ण वहादुर वि.क.	भिमी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
273	नविन वि.क.	भिमी कामी (आमा)	भल्चौर	५	२	१	V4
274	कले कामी	रती कामी	भल्चौर	५	१	१	V4
275	शेर वहादुर वि.क.	कौंसिला वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
276	हर्क वहादुर वि.क.	विर्मी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
277	काली वहादुर कामी	आइती कामी	भल्चौर	५	१	१	V4
278	भुइले वि.क.		भल्चौर	५	१	१	V4
279	इन्द्र वहादुर वि.क.	टिका वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
280	दल वहादुर वि.क.	सुनिता वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
281	बले वि.क.	मंगली वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
282	रुपलाल कामी	हिरा कामी	भल्चौर	५	१	१	V4
283	प्रकाश वि.क.	द्वारीका वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
284	हिरालाल कामी	सुनिता कामी	भल्चौर	५	१	१	V4
285	विर वहादुर वि.क.	विर्मी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
286	गयलाल वि.क.	रती वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
287	मनी वि.क.	डिली वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
288	तिले कामी	जैदी कामी	भल्चौर	५	१	१	V4
289	तिले वि.क.	मैमी वि.क.	भल्चौर	५	१	१	V4
290	ओम प्रकाश चन्द्र		भल्चौर	५	१	३	V4
291	चन्द्र वहादुर शाही		भल्चौर	५	१	३	V4
292	शेर वहादुर चन्द्र	सरस्वती	भल्चौर	५	१	३	V4
293	विर वहादुर चन्द्र	हरिकला (आमा)	भल्चौर	५	२	३	V4
294	कालि वहादुर शाही		भल्चौर	५	१	३	V4
295	खड्क वहादुर चन्द्र		भल्चौर	५	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
296	जित वहादुर वुढाथोकी	जेदी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V1
297	भिम वहादुर वस्नेत	तुलसा वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V1
298	राजेन्द्र वस्नेत	भदी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V2
299	केशर वस्नेत	रमिता वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V2
300	मेगराज वि.क.	वविता वि.क.	भल्चौर	६	१	३	V3
301	पहल वहादुर रावत	वली रावत	भल्चौर	६	१	३	V3
302	रगे रावत	नैली रावत	भल्चौर	६	१	३	V3
303	भिम वहादुर वुढाथोकी	मिरा वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
304	विश्व रावत	असारी रावत	भल्चौर	६	१	३	V3
305	चन्द्र वहादुर रावत	चमेली रावत	भल्चौर	६	१	३	V3
306	कर्ण वहादुर रावत	असौली रावत	भल्चौर	६	१	३	V3
307	खिम वहादुर वुढाथोकी	खिमी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
308	लाल वहादुर रावत	भदी रावत	भल्चौर	६	१	३	V3
309	कर्ण वहादुर वस्नेत	पाते वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V3
310	असारे वुढाथोकी	फौदी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
311	बेलधर थापा	कमारी थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
312	सेते थापा	काली थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
313	नन्दराम वस्नेत	सावित्रा वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V3
314	भिम वहादुर वस्नेत	खिमी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V3
315	लाल वहादुर थापा	केशरी थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
316	भद्र वहादुर वुढाथोकी	नन्नी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
317	डम्पर वस्नेत	नन्दी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V3
318	सुभान वुढाथोकी	पदमी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
319	गणेश वुढाथोकी	इन्द्रा वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
320	प्रविर वस्नेत	खिमी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V3
321	धन वहादुर थापा	भवी थापा	भल्चौर	६	१	३	V3
322	रुद्रे थापा	सेती थापा	भल्चौर	६	१	३	V3
323	दल वहादुर वोहरा	प्रेम वहादुर वोहरा (छोरा)	भल्चौर	६	२	३	V3
324	नन्दराम थापा	लुगी थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
325	बल वुढाथोकी	शुसिला वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
326	धन वहादुर वुढाथोकी	रुपा वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
327	बिन वहादुर थापा	सितला थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
328	दल वहादुर थापा	दिली थापा	भल्चौर	६	१	१	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३२०	बल वहादुर वुढाथोकी	चौउसी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
३३०	धन वहादुर वोहरा	नैनी वोहरा	भल्चौर	६	१	३	V3
३३१	नन्दराम थापा	लिला थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
३३२	ज्ञाने थापा	कृष्णा थापा	भल्चौर	६	१	१	V3
३३३	दल वहादुर वुढाथोकी	जयकली वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V3
३३४	प्रेम वहादुर थापा	सिता थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३३५	दिपक रावत	दिपा रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३३६	राम वहादुर रावत	पवित्रा रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३३७	ओम वहादुर रावत	कौशिला रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३३८	हेमन्त थापा	मिना थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३३९	भद्र वहादुर वस्नेत	चन्द्रकली वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३४०	केवल वस्नेत	पातर्नी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३४१	मन वहादुर रावत	मंगली रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३४२	प्रेम वहादुर वुढाथोकी	विर्मी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३४३	रातो वुढाथोकी	चुके वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३४४	प्रेम वहादुर रावत	विमला रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३४५	कर्ण वहादुर थापा	पुर्णीमा थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३४६	धनसिंह थापा	काली थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३४७	सुरेन्द्र रावत	कमला रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३४८	नरेन्द्र वस्नेत	सिता वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३४९	विनोद वस्नेत	कल्पना वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३५०	लाल वहादुर वस्नेत	राजकुमारी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३५१	चन्द्र वहादुर थापा	रति थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३५२	प्रविर थापा	भिमि थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३५३	जिवन थापा	संगिता थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३५४	कमारो वस्नेत	पुनी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३५५	लाल वहादुर वस्नेत	सुनिता वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३५६	टर्क वहादुर वस्नेत	सेती वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३५७	मन वहादुर वस्नेत	कालिका वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३५८	पल वहादुर थापा	दिल कुमारी थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३५९	आनमराम रावत	राधिका रावत	भल्चौर	६	१	३	V4
३६०	महाविर थापा	मोती थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३६१	सेतिराम वुढाथोकी	कमला वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३६२	महेश वुढाथोकी	तुल्सा वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३६३	मिथुन वुढाथोकी	विपना वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३६४	तेज वहादुर वुढाथोकी	प्रतिभा वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३६५	विर वहादुर वुढाथोकी	धनी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३६६	टिके वुढा	सरपानी वुढा	भल्चौर	६	१	३	V4
३६७	जस वहादुर वस्नेत	छनछरी वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३६८	तिलक वुढाथोकी	निमा वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३६९	धन वहादुर वि.क.	हिमा वि.क.	भल्चौर	६	१	१	V4
३७०	हस्ते वि.क.	कोकी वि.क.	भल्चौर	६	१	१	V4
३७१	मान वहादुर वि.क.	मित्रकली वि.क.	भल्चौर	६	१	१	V4
३७२	लाल वहादुर वस्नेत	पातरनी वस्नेत (आमा)	भल्चौर	६	२	३	V4
३७३	चन्द्र वहादुर वुढाथोकी	सिता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३७४	नदिराम वुढाथोकी	सिता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३७५	मान वहादुर वस्नेत	रुपा वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३७६	दल वहादुर वुढाथोकी	विमला वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३७७	विर वहादुर वुढाथोकी	धनी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३७८	टेक वहादुर वुढाथोकी	बुद्धि वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३७९	रुद्र वहादुर वुढाथोकी	सर्केनी वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८०	उदय वुढाथोकी	शान्ता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८१	निर्मल वुढाथोकी	अस्मिता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८२	शेर वहादुर वुढाथोकी	सरिता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८३	रेशम वुढाथोकी	रिता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८४	लाल वहादुर वुढाथोकी	शान्ता वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८५	मान वहादुर वस्नेत	शुसिला वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३८६	कर्ण वहादुर वुढाथोकी	राधिका वुढाथोकी (वुहारी)	भल्चौर	६	२	३	V4
३८७	सन्तोष वुढाथोकी	शुसिला वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4
३८८	तिलक थापा	शिला थापा	भल्चौर	६	१	३	V4
३८९	बुद्धि थापा	तुल्सा थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३९०	धन वहादुर वोहरा	राधिका वोहरा	भल्चौर	६	१	३	V4
३९१	चन्द्र वहादुर वि.क.	खिमा वि.क.	भल्चौर	६	१	१	V4
३९२	प्रेम वोहरा	मनिपा वोहरा	भल्चौर	६	१	३	V4
३९३	अतिराम वस्नेत	राधिका वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
३९४	लाल वहादुर वुढाथोकी	सेती वुढाथोकी	भल्चौर	६	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३९५	गौरी परियार	तुल्सा परियार	भल्चौर	६	१	१	V4
३९६	गोविन्द थापा	दिलकुमारी थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३९७	सुरेन्द्र थापा	सुनिता थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३९८	हर्क वहादुर थापा	जैदी थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
३९९	गोपाल थापा	कर्ण वहादुर थापा (छोरा)	भल्चौर	६	२	१	V4
४००	रतिराम वस्नेत	नन्दीकली वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
४०१	प्रशु वस्नेत	सेती वस्नेत (वुहारी)	भल्चौर	६	२	३	V4
४०२	चन्द्र वहादुर थापा	धनसरी थापा (आमा)	भल्चौर	६	२	१	V4
४०३	नरिभान थापा	ढोलेनी थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४०४	उदिराम वोहरा	कुसमी वोहरा	भल्चौर	६	१	३	V4
४०५	भर वहादुर वोहरा	मनी वोहरा	भल्चौर	६	१	३	V4
४०६	राम वहादुर थापा	धनी थापा	भल्चौर	६	१	३	V4
४०७	चन्द्र वहादुर वस्नेत	शुसिला वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
४०८	खड्क थापा	खिमा थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४०९	शुसिल थापा	हकली थापा (आमा)	भल्चौर	६	१	१	V4
४१०	हर्क वहादुर थापा	सेती थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४११	विर वहादुर थापा	पवी थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४१२	अतिराम थापा	सिता थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४१३	कर्ण वहादुर वस्नेत	सिता वस्नेत	भल्चौर	६	१	३	V4
४१४	पुर्ण परियार	चम्फी परियार	भल्चौर	६	१	१	V4
४१५	खिमलाल परियार	लक्ष्मी परियार	भल्चौर	६	१	१	V4
४१६	आइते थापा	खिमी थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४१७	हिर्के परियार	नन्नकली परियार	भल्चौर	६	१	१	V4
४१८	तिलक थापा	माया थापा	भल्चौर	६	१	१	V4
४१९	इन्द्र वहादुर वोहरा	इन्द्री वोहरा	भल्चौर	६	१	३	V4
४२०	दल वहादुर चन्द	क्षेत्र कुमारी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V1
४२१	शेर वहादुर चन्द	सिता चन्द	भल्चौर	७	१	३	V1
४२२	सादर चन्द	निर्मला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V1
४२३	राम वहादुर वली	रमा वली	भल्चौर	७	१	३	V1
४२४	भिम वहादुर थापा	भुमी थापा	भल्चौर	७	१	३	V1
४२५	टेक वहादुर थापा	दुर्गा थापा	भल्चौर	७	१	३	V2
४२६	सप्त प्रकाश मल्ल	केवरा मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V2
४२७	धन वहादुर चन्द	निर्मला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
428	गणेश मल्ल	हरिकला मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V2
429	जित वहादुर रावत	राधिका रावत	भल्चौर	७	१	३	V2
430	रातो वुढाथोकी	कुल वहादुर वुढाथोकी (छोरा)	भल्चौर	७	१	३	V2
431	भद्र वहादुर चन्द	शसिला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
432	बैले थापा	सिता थापा	भल्चौर	७	१	३	V2
433	रुद्र वहादुर थापा	कल्पना थापा (वुहारी)	भल्चौर	७	१	३	V2
434	तिलक चन्द	जुना मल्ल चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
435	ज्ञान वहादुर चन्द	गायत्री चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
436	खड्क रावत	सविता रावत	भल्चौर	७	१	३	V2
437	जित वहादुर वली	हिरा वली	भल्चौर	७	१	३	V2
438	टेक वहादुर चन्द	गिता चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
439	इन्द्र रावत	विनिता रावत	भल्चौर	७	१	३	V2
440	नन्ने थापा	नन्नी थापा	भल्चौर	७	१	३	V2
441	वृद्धि थापा	भरना थापा	भल्चौर	७	१	३	V2
442	अम्मर सिंह थापा	खिम कुमारी थापा	भल्चौर	७	१	३	V2
443	मन वहादुर चन्द	दिल कुमारी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
444	चन्द्र वहादुर थापा	चम्फी थापा	भल्चौर	७	१	३	V2
445	दुर्गा वली	रस्मीला वली	भल्चौर	७	१	३	V2
446	रुद्र वहादुर चन्द	गिता चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
447	इन्द्र वहादुर शाही	मोहन कुमारी शाही	भल्चौर	७	१	३	V2
448	नेव वहादुर शाही	मन्जु शाही	भल्चौर	७	१	३	V2
449	नवराज मल्ल	गिता मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V2
450	रोमहर्ष चन्द	राधा चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
451	विवेक चन्द	कमला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
452	नरोत्तम थापा		भल्चौर	७	१	३	V2
453	गोपाल चन्द	पवित्रा चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
454	युवराज चन्द	कुष्मा चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
455	जित वहादुर मल्ल	ठगी मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V2
456	हेमन्त चन्द	कमला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V2
457	डम्मर वहादुर मल्ल	कालिका मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V2
458	चित्र वहादुर मल्ल	निर्मला मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
459	केशव चन्द	लक्ष्मी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V3
460	यज्ञ वहादुर मल्ल	मिना मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
४६१	जनक मल्ल	कुमारी मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४६२	गोरख थापा	वृदी थापा (आमा)	भल्चौर	७	२	३	V3
४६३	गौरे नेपाली		भल्चौर	७	१	१	V3
४६४	कृति वहादुर मल्ल	विमला मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४६५	दिपक मल्ल	सावित्रा मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४६६	मोहनलाल थापा	जयकुमारी थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४६७	केशर वली	कल्पना वली	भल्चौर	७	१	३	V3
४६८	कमल थापा	कल्पना थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४६९	तिलक थापा	कैले थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४७०	बल वहादुर थापा		भल्चौर	७	१	३	V3
४७१	पुर्ण वहादुर थापा	कमला थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४७२	इन्द्र वहादुर चन्द	तिल कुमारी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V3
४७३	प्रेम वृद्धाथोकी	लालमती वृद्धाथोकी	भल्चौर	७	१	३	V3
४७४	ज्ञान वहादुर मल्ल	सितादेवी मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४७५	दत्त वहादुर चन्द	दुर्गा चन्द	भल्चौर	७	१	३	V3
४७६	हिम प्रकाश मल्ल	मिरा मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४७७	राम वहादुर चन्द	निमा चन्द	भल्चौर	७	१	३	V3
४७८	राम वहादुर मल्ल	कुमारी मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४७९	शिव शाही	विर्मी शाही (आमा)	भल्चौर	७	२	३	V3
४८०	पदम वहादुर चन्द	सिता चन्द (वुहारी)	भल्चौर	७	१	३	V3
४८१	तिलक चन्द	सिता चन्द	भल्चौर	७	१	३	V3
४८२	पुर्ण वहादुर मल्ल	प्रेम कुमारी मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४८३	रोज चन्द	नन्नी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V3
४८४	मोहनलाल रावत	ज्ञानी रावत	भल्चौर	७	१	३	V3
४८५	धन वहादुर नेपाली	सावित्रा नेपाली	भल्चौर	७	१	१	V3
४८६	रत्ने वृद्धाथोकी	खिम कुमारी वृद्धाथोकी	भल्चौर	७	१	३	V3
४८७	केशर वृद्धाथोकी	कल्पना वृद्धाथोकी	भल्चौर	७	१	३	V3
४८८	केशर मल्ल	सविता मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
४८९	तिले थापा	राती थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४९०	रुद्र थापा	काली थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४९१	चित्र थापा	कैले थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
४९२	भिम वहादुर वृद्धाथोकी	सकुन्तला वृद्धाथोकी	भल्चौर	७	१	३	V3
४९३	चाउरो सार्की		भल्चौर	७	१	१	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
494	खिम वहादुर थापा	मंगली थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
495	राम वहादुर थापा	नन्दा थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
496	महेन्द्र मल्ल	अन्जना मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V3
497	लिलु वली	कुमारी वली	भल्चौर	७	१	३	V3
498	निम वहादुर थापा	सिता थापा	भल्चौर	७	१	३	V3
499	मोहविर सार्की	धनसरा सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
500	इन्द्र वली	चुकी वली	भल्चौर	७	१	३	V4
501	प्रेम थापा	पुष्पा थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
502	धन वहादुर वुढाथोकी	मंगली वुढाथोकी	भल्चौर	७	१	३	V4
503	रुद्र वि.क.	शारदा वि.क.	भल्चौर	७	१	१	V4
504	धनसिंह वि.क.		भल्चौर	७	१	१	V4
505	गोपाल थापा	माया थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
506	अखिल चन्द	रामकुमारी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
507	जोगी सार्की	कौसिला सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
508	केशर थापा	भानुमती थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
509	कालु वि.क.	मनी वि.क.	भल्चौर	७	१	१	V4
510	शेर वहादुर थापा	कल्पना थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
511	रत्न वहादुर नेपाली	सावित्रा नेपाली	भल्चौर	७	१	१	V4
512	शेर वहादुर वि.क.	कालु वि.क.	भल्चौर	७	१	१	V4
513	चाम्रे थापा	छन्चरी थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
514	दिपक नेपाली	कोसिला नेपाली	भल्चौर	७	१	१	V4
515	कर्ण वहादुर थापा	तिलसरा थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
516	गणेश मल्ल	सविता मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
517	अम्मर वली	सिता वली	भल्चौर	७	१	३	V4
518	खड्क वहादुर चन्द	सविता चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
519	भिम वहादुर थापा	कुमारी थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
520	खड्ग रावत	गोरी रावत	भल्चौर	७	१	३	V4
521	चित्र वहादुर मल्ल	दिपा मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
522	देवेन्द्र मल्ल	विनिता मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
523	कमल मल्ल	गणपती मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
524	नविन मल्ल	कमला मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
525	ओइले सार्की	विमली सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
526	कृति वहादुर मल्ल	नन्दकला मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
३२७	भुलकमान सार्की	अनिता सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
३२८	भिम वहादुर सार्की	भुमिसरा सार्की (आमा)	भल्चौर	७	२	१	V4
३२९	वादी सार्की	चुर्मिली सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
३३०	कमल मल्ल	मिना मल्ल (भाउजु)	भल्चौर	७	२	३	V4
३३१	धन वहादुर सार्की	सेती सार्की (आमा)	भल्चौर	७	२	१	V4
३३२	भिम वहादुर चन्द	विमला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
३३३	प्रेम मल्ल	पार्वती मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
३३४	मन वहादुर चन्द	गिता चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
३३५	सुकलाल वादी	सावित्रा वादी	भल्चौर	७	१	१	V4
३३६	मंगल नेपाली		भल्चौर	७	१	१	V4
३३७	राम वहादुर मल्ल	निमा मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4
३३८	मान वहादुर चन्द		भल्चौर	७	१	३	V4
३३९	रोयल मल्ल	दिला मल्ल (बुहारी)	भल्चौर	७	१	३	V4
३४०	बालकृष्ण सार्की	चित्रा कुमारी सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
३४१	मनविर दमाई	हस्ती दमाई (आमा)	भल्चौर	७	२	१	V4
३४२	भिम वहादुर नेपाली	कमला नेपाली	भल्चौर	७	१	१	V4
३४३	राम वहादुर चन्द	रामकुमारी चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
३४४	केशर दमाई	सुनिता दमाई	भल्चौर	७	१	१	V4
३४५	तिलक सार्की	कमला साकी	भल्चौर	७	१	१	V4
३४६	हिम थापा		भल्चौर	७	१	३	V4
३४७	भोटे सार्की	तुलसी सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
३४८	हर्क वहादुर थापा	वेलमती थापा	भल्चौर	७	१	३	V4
३४९	मोहन नेपाली	चन्द्रकली नेपाली	भल्चौर	७	१	१	V4
३५०	लिले दमाई	भवानी दमाई	भल्चौर	७	१	१	V4
३५१	तिलक चन्द	विमला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
३५२	जसे दमाई	मोती दमाई	भल्चौर	७	१	१	V4
३५३	नर वहादुर सार्की	धनसरा सार्की	भल्चौर	७	१	१	V4
३५४	खिम वहादुर चन्द	कौशिला चन्द	भल्चौर	७	१	३	V4
३५५	डम्बर वहादुर चन्द		भल्चौर	७	१	३	V4
३५६	लक्ष्मण शाह		भल्चौर	७	१	३	V4
३५७	रत्न वहादुर चन्द		भल्चौर	७	१	३	V4
३५८	कर्ण वहादुर नेपाली	कमला नेपाली (बुहारी)	भल्चौर	७	१	१	V4
३५९	प्रेम वहादुर मल्ल	महेन्द्रा मल्ल	भल्चौर	७	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
560	खिम वहादुर वि.क.	सिता वि.क.	भल्चौर	7	1	1	V4
561	गोपाल वि.क.	मती वि.क.	भल्चौर	7	1	1	V4
562	फत्ते थापा	निर्मला थापा	भल्चौर	7	1	3	V4
563	नर वहादुर मल्ल	मुना मल्ल	भल्चौर	7	1	3	V4
564	धन वहादुर थापा	चैती थापा	भल्चौर	7	1	3	V4
565	डम्बर थापा		भल्चौर	7	1	3	V4
566	थल वहादुर थापा	वुदी थापा	भल्चौर	7	1	3	V4
567	रत्न वहादुर थापा	मंगली थापा	भल्चौर	7	1	3	V4
568	पहले सार्की	नस्पती सार्की	भल्चौर	7	1	1	V4
569	कल वहादुर मल्ल	विमला मल्ल	भल्चौर	7	1	3	V4
570	चाले वि.क.	चैती वि.क.	भल्चौर	7	1	1	V4
571	टेक वहादुर थापा	दिलकुमारी थापा	भल्चौर	7	1	3	V4
572	हस्त वहादुर मल्ल	सिता मल्ल	भल्चौर	7	1	3	V4
573	भूपलाल सार्की	जमुना सार्की	भल्चौर	7	1	1	V4
574	नन्दलाल सार्की	टिका सार्की	भल्चौर	7	1	1	V4
575	कृष्ण मल्ल	ओइली मल्ल	भल्चौर	7	1	3	V4
576	मंगले वस्नेत	रिता वस्नेत	भल्चौर	8	1	3	V1
577	देविलाल वस्नेत	जमुना वस्नेत	भल्चौर	8	1	3	V1
578	कमल वहादुर चन्द	करुणा चन्द	भल्चौर	8	1	3	V1
579	नेप वहादुर देवकोटा	मैमि देवकोटा	भल्चौर	8	1	3	V2
580	लोकमान वुढाथोकी	चोची वुढाथोकी	भल्चौर	8	1	3	V2
581	पुर्ण वहादुर वस्नेत	खिमा वस्नेत	भल्चौर	8	1	3	V2
582	हर्के वस्नेत	शुसिला वस्नेत	भल्चौर	8	1	3	V2
583	हरी वहादुर वुढाथोकी	हाउरी वुढाथोकी	भल्चौर	8	1	3	V2
584	तुले वुढाथोकी	चन्द्रकला वुढाथोकी	भल्चौर	8	1	3	V2
585	थले वुढाथोकी	इश्वरी वुढाथोकी	भल्चौर	8	1	3	V2
586	राम वहादुर वुढाथोकी	डिला वुढाथोकी	भल्चौर	8	1	3	V2
587	नेव वहादुर वुढाथोकी	लिली वुढाथोकी (आमा)	भल्चौर	8	2	3	V2
588	डम्बर वुढाथोकी	पवित्रा वुढाथोकी	भल्चौर	8	1	3	V2
589	मन वहादुर खत्री	रेशमी खत्री	भल्चौर	8	1	3	V2
590	खिम वहादुर खत्री	विर्मी खत्री	भल्चौर	8	1	3	V2
591	निम वहादुर देवकोटा	शुसिला देवकोटा	भल्चौर	8	1	3	V2
592	पहल वहादुर खत्री	तुलसा खत्री	भल्चौर	8	1	3	V2

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
५९३	हिम वहादुर देवकोटा	गिता देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V2
५९४	नर वहादुर खत्री	नन्दकली खत्री	भल्चौर	४	१	३	V2
५९५	डम्बर वहादुर देवकोटा	विमला देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V2
५९६	कुलविर वुढाथोकी	हिरा वुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V3
५९७	प्रेम वहादुर खत्री	दिपा खत्री	भल्चौर	४	१	३	V3
५९८	जित वहादुर खत्री	लक्ष्मी खत्री	भल्चौर	४	१	३	V3
५९९	डिल्ली वहादुर वस्नेत	लक्ष्मी वस्नेत	भल्चौर	४	१	३	V3
६००	चेत वहादुर वस्नेत	केशरी वस्नेत	भल्चौर	४	१	३	V3
६०१	कुल वहादुर वुढाथोकी	बुङ्ची वुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V3
६०२	डम्बर वहादुर देवकोटा	डल्ली देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६०३	गणेश देवकोटा	खिमा देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६०४	शादर देवकोटा	निर्मला देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६०५	शेर वहादुर चन्द	कृष्ण चन्द	भल्चौर	४	१	३	V3
६०६	मान वहादुर देवकोटा	गिता देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६०७	धन वहादुर वि.क.	सिता वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V3
६०८	टिकाराम देवकोटा	सुनिता देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६०९	हरी वहादुर वली	विमला वली	भल्चौर	४	१	३	V3
६१०	देवराज देवकोटा	पुष्पा देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६११	अजित प्रसाद चन्द	भुमा चन्द	भल्चौर	४	१	३	V3
६१२	वेद वहादुर वुढाथोकी	लिला वुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V3
६१३	मिन वहादुर खत्री	तिलसरा खत्री	भल्चौर	४	१	३	V3
६१४	लोकमान वुढाथोकी	चुकी वुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V3
६१५	निमराज वुढाथोकी	गिता वुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V3
६१६	रेशम चन्द	रामकली चन्द	भल्चौर	४	१	३	V3
६१७	जित वहादुर वुढाथोकी	कमला वुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V3
६१८	मतिराम वस्नेत	कल्पना वस्नेत	भल्चौर	४	१	३	V3
६१९	निम वहादुर वस्नेत	डल्ली वस्नेत	भल्चौर	४	१	३	V3
६२०	टिकाराम देवकोटा	हिमा देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६२१	दिलिप देवकोटा	पुष्पा देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६२२	अजित देवकोटा	विमला देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६२३	तिलक खत्री	भदी खत्री	भल्चौर	४	१	३	V3
६२४	तिलक देवकोटा	ललिता देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3
६२५	रामलाल देवकोटा	रमिता देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
६२६	विरेन्द्र देवकोटा	धर्मी देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V3
६२७	प्रेम वहादुर देवकोटा	सिता देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V3
६२८	गगन खत्री	मैमी खत्री	भल्चौर	८	१	३	V3
६२९	रमेश देवकोटा	गिता देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V3
६३०	मोहन देवकोटा	तुला देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V3
६३१	कुल वहादुर खत्री	टिका खत्री	भल्चौर	८	१	३	V3
६३२	राम वहादुर वस्नेत	ज्ञान कुमारी वस्नेत	भल्चौर	८	१	३	V3
६३३	पुर्ण वहादुर चन्द	गंगा चन्द	भल्चौर	८	१	३	V3
६३४	लाल वहादुर चन्द	मिन चन्द	भल्चौर	८	१	३	V3
६३५	प्रेम वहादुर वली	लिला वली	भल्चौर	८	१	३	V3
६३६	टोपेन्द्र प्रकाश मल्ल	चन्द्रा चन्द	भल्चौर	८	१	३	V3
६३७	नर वहादुर चन्द	कृष्ण कुमारी चन्द	भल्चौर	८	१	३	V3
६३८	रुद्र वहादुर खत्री	काली खत्री	भल्चौर	८	१	३	V3
६३९	ठगे डाँगी	यानी डाँगी	भल्चौर	८	१	३	V3
६४०	चुडामणी खत्री	बुद्धी खत्री	भल्चौर	८	१	३	V3
६४१	पुर्ण वहादुर खत्री	यज्ञ वहादुर खत्री (छोरा)	भल्चौर	८	२	३	V4
६४२	पहल वहादुर केसी	कमला केसी	भल्चौर	८	१	३	V4
६४३	छत्रिलाल परियार	विमला परियार	भल्चौर	८	१	१	V4
६४४	यज्ञ वहादुर चन्द	जानका चन्द	भल्चौर	८	१	३	V4
६४५	हेमन्त देवकोटा	गौरी देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V4
६४६	मंगल देवकोटा	शसिला देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V4
६४७	मान प्रकाश देवकोटा	रिमा देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V4
६४८	जित वहादुर वि.क.	गितादेवी वि.क.	भल्चौर	८	१	१	V4
६४९	नर वहादुर वि.क.	मिना वि.क.	भल्चौर	८	१	१	V4
६५०	तिलक डिंसी	सिता डिंसी	भल्चौर	८	१	३	V4
६५१	सुइलो खत्री	पार्वती खत्री	भल्चौर	८	१	३	V4
६५२	प्रकाश डाँगी	आइती डाँगी (आमा)	भल्चौर	८	२	३	V4
६५३	मिन वहादुर खत्री	अनिता खत्री	भल्चौर	८	१	३	V4
६५४	क्षेत्र वहादुर खत्री	विर्मी खत्री	भल्चौर	८	१	३	V4
६५५	कुल वहादुर देवकोटा	कृष्णा देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V4
६५६	फिम वहादुर खत्री	सिता खत्री	भल्चौर	८	१	३	V4
६५७	रमेश देवकोटा	टिका देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V4
६५८	सुन्दर देवकोटा	गिता देवकोटा	भल्चौर	८	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
659	डिल्ली चन्द	उषा चन्द	भल्चौर	४	१	३	V4
660	नर बहादुर देवकोटा	खिमा देवकोटा (बुहारी)	भल्चौर	४	२	३	V4
661	गणेश मल्ल	कमला मल्ल	भल्चौर	४	१	३	V4
662	कुवेर मल्ल	सविता मल्ल	भल्चौर	४	१	३	V4
663	धन बहादुर देवकोटा	जानकी देवकोटा	भल्चौर	४	१	३	V4
664	महेन्द्र चन्द	कृष्णा चन्द	भल्चौर	४	१	३	V4
665	उदय खत्री	धनसरी खत्री	भल्चौर	४	१	३	V4
666	कर्ण बहादुर केसी	लक्ष्मी केसी	भल्चौर	४	१	३	V4
667	तिलक मल्ल	वरुण मल्ल	भल्चौर	४	१	३	V4
668	विर बहादुर चन्द	हिरा चन्द	भल्चौर	४	१	३	V4
669	मदन देवकोटा	सितला देवकोटा (आमा)	भल्चौर	४	२	३	V4
670	इन्द्र बहादुर खत्री	शुसिला खत्री	भल्चौर	४	१	३	V4
671	मेघ बहादुर कामी	इन्द्रकली कामी	भल्चौर	४	१	१	V4
672	धन बहादुर वि.क.	गिता वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V4
673	खर्के कामी	सविना कामी (बुहारी)	भल्चौर	४	२	१	V4
674	टेक बहादुर कामी	कमला कामी	भल्चौर	४	१	१	V4
675	कुले कामी	बेलमती कामी	भल्चौर	४	१	१	V4
676	बुदे कामी	सुरकली कामी	भल्चौर	४	१	१	V4
677	राम बहादुर कामी	कल्पना कामी	भल्चौर	४	१	१	V4
678	राम बहादुर वि.क.	धनी वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V4
679	टोपिलाल वि.क.	पवित्रा वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V4
680	छविलाल वि.क.	चेती वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V4
681	भोलाराम बुढाथोकी	केशरी बुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V4
682	कर्ण बहादुर चन्द	लिल कुमारी चन्द (आमा)	भल्चौर	४	२	३	V4
683	बलदेव चन्द	जमुना चन्द	भल्चौर	४	१	३	V4
684	दुर्गा चन्द	शेर बहादुर चन्द (छोरा)	भल्चौर	४	२	३	V4
685	टेक बहादुर वि.क.	लोकी वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V4
686	भिम बहादुर वि.क.	गिता वि.क.	भल्चौर	४	१	१	V4
687	तिलु बुढाथोकी	खिमा बुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V4
688	खड्क बहादुर बुढाथोकी	पुर्णिमा बुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V4
689	रते कामी	लिला कामी	भल्चौर	४	१	१	V4
690	दिपक बुढाथोकी	गिता बुढाथोकी	भल्चौर	४	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
691	पलु वुढाथोकी	चम्पकला वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
692	लाल वहादुर खत्री	सुनिता खत्री	भल्चौर	८	१	३	V4
693	निम वहादुर वुढाथोकी	हुर्मी वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
694	मोहन वुढाथोकी	पवित्रा वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
695	रिम वहादुर वुढाथोकी	मिना वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
696	चित्र वहादुर वुढाथोकी	मिना वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
697	सदे वुढाथोकी	अमृता वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
698	दलु वुढाथोकी	कली वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
699	राम वहादुर वुढाथोकी	नन्नकली वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
700	निम वहादुर वुढाथोकी	दिला वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
701	सुगे वुढाथोकी		भल्चौर	८	१	३	V4
702	शुरेस वुढाथोकी	निर्मला वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
703	इन्द्र वहादुर वुढाथोकी	शुसिला वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
704	लोक वहादुर कामी	बली कामी	भल्चौर	८	१	१	V4
705	शसिराम वुढाथोकी	सिता वुढाथोकी	भल्चौर	८	१	३	V4
706	गोविन्द मल्ल		भल्चौर	८	१	३	V4
707	प्रेम कुमार बली	निमा बली	भल्चौर	९	१	३	V2
708	रमेश कुमार बली	वसन्ता बली	भल्चौर	९	१	३	V2
709	खिमलाल बली	पवित्रा बली	भल्चौर	९	१	३	V2
710	मदन कुमार बली	हिरा बली	भल्चौर	९	१	३	V2
711	कृष्ण वुढाथोकी	सिता वुढाथोकी	भल्चौर	९	१	३	V2
712	धन वहादुर डाँगी	मंगली डाँगी	भल्चौर	९	१	३	V2
713	दिल वहादुर खत्री	फौदी खत्री	भल्चौर	९	१	३	V2
714	टेक वहादुर डाँगी	रती डाँगी	भल्चौर	९	१	३	V2
715	मान वहादुर डाँगी	देवी डाँगी	भल्चौर	९	१	३	V2
716	दल वहादुर बली	शसिली बली	भल्चौर	९	१	३	V2
717	चेत वहादुर डाँगी	काली डाँगी	भल्चौर	९	१	३	V2
718	रुद्र वहादुर बली	पवित्रा बली	भल्चौर	९	१	३	V2
719	विष्णु बली	हिरा बली	भल्चौर	९	१	३	V2
720	देवराज शर्मा	महिन्द्रा शर्मा	भल्चौर	९	१	३	V2
721	गोपाल राज शर्मा	शारदा शर्मा	भल्चौर	९	१	३	V2
722	टेक वहादुर चन्द	अडक कुमारी चन्द	भल्चौर	९	१	३	V2
723	जित वहादुर चन्द	निर्मला चन्द	भल्चौर	९	१	३	V2

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
724	खिम वहादुर चन्द	दिपा चन्द	भल्चौर	१	१	३	V2
725	ज्ञान वहादुर चन्द	गंगी चन्द	भल्चौर	१	१	३	V2
726	दल वहादुर चन्द	सेती कुमारी चन्द	भल्चौर	१	१	३	V2
727	चेत वहादुर खत्री	खिमी खत्री	भल्चौर	१	१	३	V2
728	सुर्य विक्रम वस्नेत	शान्ता वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V2
729	धन वहादुर थापा	धन कुमारी थापा	भल्चौर	१	१	३	V2
730	पंचाराम खत्री	इन्द्रकला खत्री	भल्चौर	१	१	३	V2
731	भद्र वहादुर डाँगी	शोवी डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V2
732	वम वहादुर चन्द	पवित्रा चन्द (आमा)	भल्चौर	१	२	३	V2
733	रिम वहादुर वुढाथोकी	धनी वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
734	घमण्ड चन्द	हिरा चन्द	भल्चौर	१	१	३	V2
735	मनिराम वस्नेत	कविता वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V2
736	भिम वहादुर चन्द	ढाँका चन्द	भल्चौर	१	१	३	V2
737	भद्र वहादुर डाँगी	हिमा कुमारी डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V2
738	गोविन्द डाँगी	सेती डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V2
739	कालु डाँगी	मैमाकला डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V2
740	तिर्थराज शर्मा	तुल्सा शर्मा	भल्चौर	१	१	३	V2
741	शेर वहादुर वुढाथोकी	वाटुली वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
742	लोक वहादुर वुढाथोकी	समुन्द्री वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V2
743	डिल्ली वहादुर डाँगी	डिल्ली कुमारी डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V2
744	कल्वु वि.क.	टेक वहादुर वि.क. (छोरा)	भल्चौर	१	१	१	V2
745	इन्द्र वहादुर वि.क.	बली वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V2
746	लाल वहादुर डाँगी	ज्ञान कुमारी डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V3
747	हिरालाल बली	रिता बली	भल्चौर	१	१	३	V3
748	प्रेम वहादुर वुढाथोकी	पुनी वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V3
749	लाल वहादुर डाँगी	सोती डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V3
750	टेक वहादुर चन्द	शारदा चन्द	भल्चौर	१	१	३	V3
751	धन वहादुर वस्नेत	सिता कुमारी वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V3
752	जित वहादुर शाही	मैना कुमारी शाही	भल्चौर	१	१	३	V3
753	प्वाले वि.क.	रामकला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
754	टेक वहादुर डाँगी	टिका डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V3
755	गोरख खत्री		भल्चौर	१	१	३	V3
756	रमेश देवकोटा	टिका देवकोटा	भल्चौर	१	१	३	V3

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
757	निम वहादुर खत्री	लिला खत्री	भल्चौर	१	१	३	V3
758	शेर वहादुर वि.क.	पानमती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
759	ओम प्रकाश वुढाथोकी	गिता वुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V3
760	रुद्र वहादुर डाँगी	ठगी डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V3
761	विट्टु विटालु	मेमी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
762	हिरालाल वि.क.	दुर्गा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
763	चेत वहादुर वि.क.	शुसिला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
764	यज्ञ वि.क.	शान्ती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
765	लोक वहादुर वि.क.	बली वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V3
766	हरी वि.क.	खिमा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
767	औसे वि.क.	कुमारी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
768	वादी वि.क.	लली वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
769	ओम प्रकाश वि.क.	नन्नी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
770	टेक वहादुर वि.क.	लिलावती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
771	लोक वहादुर वि.क.	ढोलेनी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
772	धने वि.क.	चेती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
773	लाल वहादुर वि.क.	सरिता वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
774	प्रेम वि.क.	सउरी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
775	कलौरो वि.क.	गिती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
776	प्रेम वि.क.	विमला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
777	बल वहादुर वि.क.	गिता वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
778	केशर वि.क.	इन्दरा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
779	भिम वहादुर केसी	पवित्रा केसी	भल्चौर	१	१	३	V4
780	लोकमान वुढाथोकी	विवेक वुढाथोकी (छोरा)	भल्चौर	१	१	३	V4
781	देविलाल वि.क.	पार्वती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
782	कालो कामी	पवी कामी	भल्चौर	१	१	१	V4
783	धन वहादुर वस्नेत	मनकली वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V4
784	शमसेर वहादुर चन्द	सकुन्तला चन्द	भल्चौर	१	१	३	V4
785	रुद्र वहादुर चन्द	पवित्रा चन्द	भल्चौर	१	१	३	V4
786	कर्ण वहादुर मल्ल	जित कुमारी मल्ल	भल्चौर	१	१	३	V4
787	तारा प्रसाद वस्नेत	विमला वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V4
788	महेन्द्र वस्नेत	सिता वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V4
789	मान वहादुर डाँगी	केशरी डाँगी	भल्चौर	१	१	३	V4

क्र.स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साबिकको गा.वि.स.	वडा नं.	घरमुली को लिंग (पुरुष = १, महिला = २)	जातजाति (दलित = १, जनजाति = २, बा/क्षे/ठ = ३, मधेसी = ४ र अन्य = ५)	संकटासन्नता स्तर (V1 = न्यून, V2 = मध्यम, V3 = उच्च, V4 = अति उच्च)
790	दोर्ण प्रकाश वली	सिता वली	भल्चौर	१	१	३	V4
791	रामकृष्ण वि.क.	शुसिला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
792	कमल चन्द	सिता चन्द	भल्चौर	१	१	३	V4
793	ओम प्रकाश चन्द	शुसिला चन्द	भल्चौर	१	१	३	V4
794	मंगले वि.क.	सेती वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
795	धुर्व वली	पवित्रा वली	भल्चौर	१	१	३	V4
796	विजय परियार	टिका परियार	भल्चौर	१	१	१	V4
797	शालिकराम वि.क.	वाटुली वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
798	निराजन वि.क.	कल्पना वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
799	राम बहादुर डिसी	कमला डिसी	भल्चौर	१	१	३	V4
800	रमेश बुढाथोकी	सावित्रा बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V4
801	गणेश वली	टिका वली	भल्चौर	१	१	३	V4
802	धन बहादुर बुढाथोकी	शुसिला बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V4
803	थल बहादुर बुढाथोकी	शारदा बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V4
804	कृष्ण गोपाल चन्द	कौशिला चन्द	भल्चौर	१	१	३	V4
805	ललित वि.क.	लक्ष्मी वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
806	विवेकमान बुढाथोकी	रमिता बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V4
807	विर बहादुर वि.क.	शुसिला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
808	शुरेस वि.क.	फलता वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
809	माघे वि.क.	खिमा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
810	विवेन्द्र वि.क.	खिमा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
811	दिपक वि.क.	विमला वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
812	उसे कामी	मैमा कामी	भल्चौर	१	१	१	V4
813	हेमराज वि.क.	कल्पना वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
814	पुर्ण बहादुर वस्नेत	विमला वस्नेत	भल्चौर	१	१	३	V4
815	प्रेम बहादुर बुढाथोकी	चित्रकला बुढाथोकी	भल्चौर	१	१	३	V4
816	खिम बहादुर वि.क.	सुनिता वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4
817	मान बहादुर परियार	जानका परियार (आमा)	भल्चौर	१	२	१	V4
818	विर बहादुर परियार	पवित्रा परियार	भल्चौर	१	१	१	V4
819	डम्मर परियार	टिका परियार	भल्चौर	१	१	१	V4
820	मानसिंह वि.क.	दिपा वि.क.	भल्चौर	१	१	१	V4

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७३

अनुसूची ३. फोटोहर

शुरुवाती गोष्टिमा सहिजिकरण गरिदै

शुरुवाती गोष्टिमा मन्तव्य राख्दै वडा अध्यक्ष

साबिक वडा नं ७ मा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतिकरण गरिदै

लापा योजना तर्जुमा गोष्ठिका क्रममा आएको अनुगमन टोलीलाई स्वागत गरिदै

लापा योजना तर्जुमा गोष्ठिका सहभागीहरु

लापा योजना तर्जुमा गोष्ठिमा समापन मन्तव्य राख्दै वडा अध्यक्ष

दार्मा गाउँपालिका
वडा नं. ४
सल्यान

